

José Saramago
Kısırdöngü

Çeviren: Soner Bilgiç

TÜRKİYE İŞ BANKASI Kültür Yayınları

Özgün Adı Objecto Quase
Copyright © 1984 by José Saramago und Editorial Caminho
Dr. Ray-Güde Mertin Literarische Agentur
ve Akcalı Telif Hakları Ajansı kanalıyla alınmıştır.

© Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Yayına Hazırlayan Mürşit Balabanlılar

Editör E. Efe Çakmak
Düzeltili ve Redaksiyon Eylül Duru
Kapak Tasarımı Mehmet Ulusel / Ayşe Topçu
Sayfa Düzeni Tipograf (0212) 249 01 01
Birinci Basım Ağustos 2001
ISBN 975-458-278-5
OTM 11015701
Basımevi Şefik Matbaası (0212) 551 55 87
İstanbul

TÜRKİYE İŞ BANKASI Kùltür Yayınları

kısırdöngü

José Saramago

Çeviren Soner Bilgiç

Öykü

İÇİNDEKİLER

SANDALYE

9

AMBARGÓ

35

KISIRDÖNGÜ

53

EŞYALAR

73

SENTOR

117

ÖÇ

141

“Eğer insanlık
çevre koşullarına uymak zorundaysa,
bu koşullar insanca belirlenmeli.”

KARL MARX, FRIEDRICH ENGELS
“Kutsal Aile”

SANDALYE

Sandalye düşmeye, devrilmeye, kırılmaya başlamıştı, diyebiliriz ama ne gariptir ki mesela, ikiye katlanıyordu, diyemiyoruz. Katlanmak fiilini kullanabilmemiz için, iki kanadın bir araya gelmesi türünden bir eylem söz konusu olmalı. Katlanıp bir köşeye kaldırılabilen ve çok çabuk parçalandığı gayet iyi bilinen, o uyduruk sandalyelere hiç benzemeyen bu sandalye için böyle söyleyemeyiz. Gerçi oturan rahat etsin, kollarını yaslasın diye iki yanına monte edilmiş kanat benzeri birtakım parçaları var, ama bir terslik olsa da bunlar bir araya gelse bile, sandalyenin kolları kırıldı deriz, sandalye ikiye katlandı değil, sandalye iki büklüm oldu hiç değil. Kesin olan bir şey var ki, o da burada iki büklüm olan bir insan olduğu ve ben de aslında bundan söz etmek, daha doğrusu bir tuzağa düşmeyelim diye şunu hatırlatmak istiyorum: Bir insanın durup dururken, birdenbire dengesini kaybetmesi, farklı bir açıdan bakıldığında, kanatları olmayan bir sandalyenin ikiye katlanmasıyla, hatta iki kat olması ya da mesela iki büklüm durmasıyla bir değil midir? En azından şairin özgürlüğüne mahsus olarak? En azından bir ifade tarzı yaratmak, sözcüklerin zararsız maharetlerini gözler önüne sermek uğruna? Demek istediğim sandalyenin düştüğünü, devrildiğini, kırıldığını söylemek yeğ tutulsa bile, ikiye katlandığını ya da iki büklüm olduğunu söylemek de caizdir. Diğer taraftan bu iki büklüm olma işini yapan kişi, san-

dalyede oturan ya da daha iyi anlatmak gerekirse artık sandalyede oturamayan, sandalyeyle birlikte devrilmekte olan kişi ve dolayısıyla bu ve benzeri ifadeler kullanıldığı yere göre farklı anlamlara gelen kelimeler kervanına katılmaya, bizi de daha uzunca bir süre uğraştırmaya meyilli. Yakın anlamlı sözcükler, aynı anlama gelecek biçimde gruplar halinde toplansa, hayat çok daha kolay olurdu. Böylece yansıma kökenli kelimeler bile zamanla bir araya gelirdi ve sonunda “her şeye kadir bir eşanlamlılık” olarak da adlandırılabileceğimiz sessizliğe ulaşırdık. Düşen fakat henüz yere çakılmamış olan adamın gırtlğından çıkan, yansıma türünden bir sözcük bile değildi. Eğer bu konuda açıklamaya gerek duyuyorsanız şunu da ekleyelim: Bu sesler insan diliyle tasvir edilemez, insanların kullandıkları dilde bu saflıkta seslere yer yoktur ya da belki sadece biri şarkı söylerken, o da dikkatle dinlendiğı vakit duyulabilir. “Bir şelalenin gürlemesine benzeyen bir ses” gibi artık pek revaçta olmayan tasvirler de kullanmıyoruz, çünkü olaya mübalağa katmayı ve ardından düşme işini sona erdirecek ve asıl olayı örtbas edecek mütevazı bir ek (düştü) kullanmayı da uygun bulmuyoruz. Gördüğünüz gibi böylece dünyanın kusursuz olmadığı kanıtlanmış oluyor.

Hiç şüphe duymadan söyleyebileceğimiz tek şey, sandalyenin düşmekte olduğu. Zaman geçtikçe ihtiraslar ve nitelikleri değişir; eskiden kusursuz olduğunu düşündüğümüz şeyler, ihtiraslarımızın bile üstesinden gelemediğı etkenlerden dolayı bu özelliklerini yitirirler. Bununla birlikte bu etkenler olmasa, ihtiraslarımız akıp giden zamanlara uyamazlardı. Ya da zamanla. Bu olayın tam olarak ne zaman olduğunu söylemek lüzumsuz olurdu, tıpkı mobilyanın üslubu hak-

kında konuşmanın, her ne kadar sandalyevi doğasından ötürü bir alt gruba ya da bir yan gruba ait olsa da alelade bir sandalye olduğunu, yine de büyüklük bakımından değil ama kendine haslık bakımından şu masalarla, iriyarı patrik bozuntularıyla veya büfeyle, elbise, gümüş ya da porselen saklanan dolaplarla yahut yataklarla boy ölçüşebileceğini söylemenin tümünden lüzumsuz olacağı gibi. Tabii yataktan düşmek daha kötü olurdu, çünkü yataktan düşen biri bacağını kırabilir, çünkü yatağa çıkınca ayağımız yerden kesilir. Ancak şunu belirtmeden geçmeyelim; ne zaman ayağımız yerden kesilse, bacağımız kırılır diye bir kural yoktur. Bu küçük sandalyenin hangi ağaçtan yapıldığı gibi bir sorunun ortaya atılmasının yararsız olduğu fikrindeyiz, buralarda *cadeira* denilen ve dayanıksız olduğu belli olan bu ağacın Latince adı, yani *cadere* uydurma bir ad olabilir, eğer gerçekten Latince bir adsa tabii. Herhangi bir ağaçtan yapılmış olabilir, fıstıkçamı istisna, gemi yapımına uygun sağlam doğaları sayesinde Hindistan'a giden deniz yollarını keşfeden bu ağaçlar, günümüzde sıradan ahşap sayılmaktadır. Kiraz ağacı da olmaz, çünkü kolayca bükülebilir; incir ağacı hiç olmaz, çünkü dallarının, özellikle sıcak yaz günlerinde, insan en uçta duran incirlerle uzanmaya çalışırken çat diye kırılıverdiğini hepimiz biliyoruz. Zayıf yönlerini saydığımız bu ağaçlar ve muhteşem sertliğiyle tahta kurularının bile yiyemediği, ancak kütleli ağırlığı çok fazla olan kızılbaş, diğer adıyla demirağacı haricinde tüm ağaçlardan yapılmış olabilir bu sandalye. Sözü bile edilmeyecek bir başka ağaç da abanoz ağacı, yani bizim oralarda demirağacı denen ağaç, ki eşanlamli ve yakın anlamli sözcüklerin kullanılmasının uygun olmadığı konusu-

nu açıklamıştık. Eşanlamlı sözcükler ve farklı insanların aynı şeyi anlatmak için kullandığı farklı sözcükler yüzünden bizi uğraştıran bu botanik soruları bir kenara bırakalım. Bahse girerim, bu ağaca demirağacı ismini sırtlarında onun ağırlığını hissetmiş olanlar koymuştur. Var mısınız iddiaya?

Eğer abanozdan yapılmış olsaydı büyük ihtimalle bu sandalyenin mükemmel olduğunu söyleyecektik; sırf bu özelliğiyle bile çok iyi bir sandalye olduğunu düşünecektik. Çünkü o zaman kırılmayacaktı ya da çok uzun zaman sonra, diyelim ki yüz yıl sonra, artık bu fani dünyadan göçmüş olduğumuz ve bununla bağlantılı olarak sandalyeden düşme imkânımızın kalmadığı bir zaman kırılacaktı. Başka herhangi bir sandalyenin yere düşmesi de mümkün, ama o başka bir öykünün konusu olurdu, bizim anlattığımız öykünün değil. Çünkü bizimki şu anda gerçekleşmekte olan bir olay, belki ileride başka bir sandalye daha devrilir ve o da anlatılacak bir öyküye konu olur. Biz bildiğimizden şaşmayalım, malumunuz bu kadar ikircikli bir durumda en iyi yol, bildiğimiz yoldur.

Hem biz düşmekte olan sandalyenin öyküsünü yarıda kesmek istemiyoruz. Yıllar yılı onun üzerinde oturan şu adamın vücuduna göre yapılmamıştı. Aslına bakılırsa üslup açısından yakınındaki ve uzağındaki diğer mobilyalara benzediği ve böylece onların arasında fazlaca sıırtmadığı için seçilmişti. Asıl önemli olan, daha önce saydığımız sebeplerden ötürü fıstıkçamı, kiraz ya da incir ağacından değil de, uzun ömürlü mobilyalar için sıkça kullanılan bir ağaç türünden, yani maundan yapılmış olmasıydı (verbi gratia). Düşmekte olan sandalye için kesilmiş, ölçülüp biçilmiş, rendelenip şekillendirilmiş, yapıştırılıp kenet-

lenmiş, cilalandıktan sonraysa kurumaya terk edilmiş olan ağacın, ne tür bir ağaç olduğunu keşfe çalışmayı lüzumsuz kılan bir tez bu. Elbette maun kullanıldı, gerisi bizim kuruntumuz. Tabii bazıları şöyle bir kurulum rahatlatanın ve –eğer kolları koymak için kenarlıkları da varsa ve tamamı maunsa– kıvrımları omuzlara, dizlere ve kalçalara uygun bir sandalyeye yaslanıp, vernikli tahtanın o eşsiz sertlikteki yüzeyine dokunmanın ne kadar güzel, ne kadar heyecan verici olduğunu eklemek isteyebilir.

Maun ağacı, *verbi gratia*, yukarıda anlattığımız abanoz ve karaağaç gibi değildir, tahtakurularına karşı sonsuza dek direnemez. Muhtelif sayıda insan ve marangoz bu konuda deneyler yapmıştır. Yine de içinizden denemek isteyen varsa, her iki ağacı da ısırıp, sonra da farkı gözlemleyerek kendi deneyini yapabilir. Mesela, bir türlü ne kadar güçlü olduklarının farkına varamadığımız köpek dişlerimizden biri, maun üzerinde bariz bir iz bırakacaktır. Abanoz üzerinde bunu yapması mümkün değildir. *Quod erat demonstrandum*. Böylece bir tahtakurusunun neyle uğraştığını kolayca anlayabiliriz.

Tam sırası olduğu halde biz hiç kimseyi itham etmek istemiyoruz. Sandalye şu anda iki derece daha arkaya yatmış durumda. Gerçeği, yalnızca gerçeği söylemek adına, birdenbire yer değiştiren ağırlık noktasının asla eski yerine dönemeyeceğini, ani bir içgüdüsel tepki ve hemen arkasından gelerek onu destekleyen kuvvetle bile bunun mümkün olmadığını söyleyebiliriz. Şu an, tekrarlıyoruz, tam şu an, ki yerinde saymayacak bir an olduğu kesin, bu işten ağaç değilse bile (ya da ağaçlar, çünkü sandalyenin tüm parçaları aynı ağaçtan yapılma olmayabilir) keresteciler, gümrükçü-

ler, marangozlar, liman işçileri ve ağaçları kesip uzak ülkelerden buralara getiren denizciler sorumlu tutulmalı. Tahtakurularının nerede devreye girdiklerini bulmak ve konuyu açıklığa kavuşturmak için meselenin derinine inilmeli. Adamın gırtlğından çıkan sesler, bu doğrultuda bir emre işaret etmekten aciz. Aslında bu sesler, gırtlakta düğümlenen ve bir türlü öteye geçemeyen bir çığlığın, bir feryadın izleri. Eğer adam kötü şekilde yaralanır ya da mesela bacağını kırarsa iş kötü. Hele –Tanrı korusun– bir de sandalye yere ulaşınca ölümcül bir hadise ortaya çıkarsa, o zaman adamın tutulan dili ve işini özensizce yapan kalite kontrol elemanı hakkında cezai soruşturma açmak için elde yeterli delil de olmayacak. Böyle bir soruşturma olsa bile, soruşturmaya ilgilenecek kişi kendini aşağılanmış hissedecek. Çünkü tahtakuruları tarafından kemirilen tahtaya bakmak, bunca yıl sonra epey incemiş olması gereken tahtanın kolayca ufalandığını görüp basit gerçeğe yüzleşmek, koltuk altında bir beylik tabancası taşıyan mağrur bir dedektif için cidden küçük düşürücü bir olay. Sonra kırık sandalyeye bir tekme savuracak, kızmayacak bile, sandalyenin kırık bacağı bir kez de bu adamın elinden yere düşecek ve dedektif, içindeki cevheri gösterme fırsatını kaçırmış olmanın verdiği hayal kırıklığıyla ortada kalacak.

Eğer totolojik yöntemimiz doğruysa böyle olmalı. Bir yerlerde tehlikeli bir tür olan boynuzlu ev böceğinin de (*Hylotrupes bajulus*) dahil olduğu boynuzlu böcek (*Cerambycidae*) familyasından ya da leş böceğinin (*Anobium pertinax*) bir akrabası olan kabuk ağaç kurdu (*Anobidae*) familyasından bir böcek (bu isimler için uzman bir etimoloğun bilgisine başvurulmuştur) sandalyenin bir parçasından içeri girmiş ve kemirdiği-

ni sindirip, sonra da bir güzel sıçarak, ağacın yumuşak damarlarında tüneller açmış. Kaç yıl sürdüğünü kimse-
nin bilemeyeceği uzun çalışmasının ardından, ideal kırılma noktasına ulaşmış olmalı. Bu arada böceklerin kısa yaşam sürelerini göz ardı etmeyelim, kim bilir kaç nesil bu maunu anayurdu belledi ve zafer elde edilene dek özveriyle çalıştı. Mısır'da olsaydı ikinci bir Keops piramidi yapmakla bir tutulabilirdi bu çalışma; oysa dışarıdan bakıldığında, olup bitenden en ufak bir iz bile görünmüyor, günü gelince onlara mezar olacak tüneller kazan şu böceklerin gösterdiği iradeyi düşünün bir kere! Binlerce yıl önce yaşayan şu firavunlar, kemiklerini ve şimdi çoktan çürümüş olan etlerini, ne büyük emekle yapılan iç odaları zaman içinde yerle bir olan şu taştan dağların derinliklerinde gizli ve karanlık köşelere gömdürmekle gerçekten akıl kârı bir iş mi yaptılar acaba? Bizim şüpheli arkeologlara firavunların lanetli olduğunu söylüyorlar, ama onlar gülüp geçiyor şimdi. Orada Mısırbilimciler, burada, nasıl desek, Portekizologlar ya da her neyse işte, sonuçta hepsi gülüyor. Tahtakurularının yaptığı inşaatla firavunun yaptırdığı inşaat arasındaki tek fark, inşaatın yeri ve firavunun gömüldüğü oda. Neyse biz bilge atalarımızın yol gösterici seslerinin ahengine kulak verip, bir yanda asma yaprakları yolunurken, diğer yanda şarapların su gibi aktığı, daha anlaşılır bir ifadeyle söylemek gerekirse, masumların trajik bir biçimde, alçakça iftiralara kurban edildiği hikâyemize geri dönelim. Ebedi istirahatleri için sandalye şeklindeki bu piramidi seçmeleri bizi şaşırtmıyor, gördüğümüz gibi artık düşüş ânı bir tür vedalaşmaya dönüştü; sandalye ağır ağır hiçliğe doğru kayıyor ve bu yoldan dönüş yok. Ama eğer zihnimizde, olup bitenin gerçekçi bir

tasviri oluşmasaydı, vedalaşma diye bir şey söz konusu olmazdı, çünkü ayrılık anları vedalaşmaya fırsat vermeyecek kadar kısa sürer. Ayrılık zamanı geldi mi, içimizde kabaran katmerli acıları göstermeye fırsat bulamayız bir türlü; telaş ve acele yüzünden her şey, gözlerimizde birikip bakışlarımızı buğulandıran göz yaşları, hüznü ve melankoliyi anlatması için önceden seçtiğimiz sözcükler ve acıdan buruşan, somurttukça somurtan yüzlerden ibaret olur o zaman, aslında bu ayrılıktan da kötüdür. Sandalye düşüyor, bu artık kaçınılmaz, ancak hep dilediğimiz gibi bu düşüş çok uzun sürecek, kimsenin durduramayacağı, ayrıca kimsenin durdurmaya yeltenmeyeceği, kaçınılmazlığı şimdiden ilan edilen bu düşüşe tanık olan bizler, son derece karsız olduğu söylenen Guadiana Nehri'nin yaptığını yapıp, akış yönünü değiştirebilir miyiz? Hayır, ölüm korkusunu yaşamaktansa, işin kolayına kaçacağız ve kışımıza kına yakacağız. Mümkünse Avılalı Azize Teresa'nın öğretilerine ve sözlüklere bir göz atın, böylece kına kına yakmanın insan ruhuna rahmet yağdıran olağanüstü bir ibadet biçimi olduğunu öğreneceksiniz. Düşüşü engelleyemeyen, üstelik bundan sonra da engelleyebilecek gibi görünmeyen kişiler olmamız bir tarafa, sadece seyirci ya da figüran olarak burada bulunmamıza rağmen, olayı seyrederken merhamet duygusuyla dolup taşmadan edemiyoruz. Böylece bizim de vicdan sahibi olduğumuzu somut delillerle ve başarılı bir şekilde kanıtlıyor, olmasaydık bulunduğumuz yere gelemezdik zaten. Keşke sandalye doğrulup en baştan düşmeye başlayabilse ve biz merhamet duygusunu daha yoğun yaşayabilsek.

İşte Anobium orada, ona bu ismi uygun gördük çünkü kulağa daha bir asil geliyor; bir cellat gibi ça-

yırın ucunda belirdi, eyerin üstünde hoplaya zıplaya yaklaşıyor, yanımıza gelmesi için çok zaman var, önce jenerikteki yazıların bitmesi gerek, böylece girişteki tabelayı okumayanlar dahil, herkes yönetmenin kim olduğunu öğrenecek. İşte Anobium vücudunun tüm hatlarıyla gözlerimizin önünde, bir heykelin suratına benzeyen suratının derisi çöl rüzgârları ve yakıcı güneşle kavrulup sertleşmiş. Tahmin edebileceğiniz gibi rüzgâr ve güneşin de sandalyenin bacağına kırılmasında payı vardı, yani sandalyemize bir darbe de onlardan geldi. Önceden de bir şekilde açıkladığımız ve haliyle şimdi daha çok bayağı bir genetik taklit gibi görünen bu Anobium Pertinax, aslında bu yola baş koymuş Fred, Tom Miks, Buck Jones gibi diğer kahraman böceklerin halefiydi. Bunlar efsanevi vahşi batıyla özdeşleşmiş isimler, ama daha işin başında çölde kaybolup canlarından olan veya bataklıktan geçerken dikkatsizlik yüzünden çamurun içine yuvarlanıp utanç verici bir biçimde boğularak ölen ve haliyle alay konusu olan, gülme krizlerine yol açan, daha az önemli hatta gülünç roller oynamış o isimsiz böcekleri unutmayalım diye özenle seçildiler. Aslında onlardan hiçbiri buharlı trenin üç kez düdüğü çaldığı, tabancalar hızla çekilebilsin diye kılıfların yağlandığı, işaret parmaklarının tetiğe, başparmakların horoza dayandığı son hesaplaşma anına yetişemedi. Hiçbiri Mary'nin dudaklarında sahibini bekleyen ödüle kavuşamadı. Aralarında yalnızca birinin, arkadan yaklaşıp, zaten buna dünden razı olan Mary'yi utangaç kovboyunun kollarına itecek şimşek gibi hızlı ve aynı zamanda becerikli bir atı vardı. Göstermelik bile olsa her piramitin bir temel taşı vardır. Bu kahraman Anobium kendisinden önce gelen isimsiz kahramanların, ki asla on-

dan daha az mutlu bir yaşam sürdükleri söylenemez, çünkü onlar da kendi çağlarında kendilerince yaşamış, çalışmış ve ölmüşlerdir, işte o kahramanların oluşturduğu zincirin son halkasıdır ve bildiğiniz gibi zinciri tamamlayan bu Anobium'un kaderi, çiftleştikten sonra dışısı tarafından katledilen erkek peygamber devesininkiyle aynı olacak. Ölümünün bile kendine has bir yanı var yani.

Ne muhteşem bir müziktir o. Aylar, yıllar boyu kimselerin duymadığı, gece gündüz bitmek bilmeyen, güneşin mucizevi bir şekilde battığı ve ışığa veda ettiğimiz saatten ta sabaha kadar kesintisiz süren bir kemirme sesi. Öğüterek, damardan damara geçerek hep aynı notanın basıldığı bir taksim gibi. Bu sırada içeri, dalgın, kendi sorunlarıyla meşgul insanlar girer çıkar ve bir süredir iki elinde birer tabanca, parmakları tetikte düşmanı bekleyen Anobium'u fark etmezler. Evet, hedefi tam ortadaki siyah noktadan vuracak, tabiri caizse maviye kaymayacak, eh caiz değilse de birilerinin başlangıcı yapması lazım. Ne güzeldir şu böceklerin, tıpkı -Johann Sebastian'dan önce ve sonra-Bach'ların evinde olduğu gibi nesiller boyunca, eğlenmek ve eğlendirmek için tam da kulak zevkimize göre besteleyip çaldıkları müzik. Duyulmayan bir ezgi. Peki ya oturmasıyla yere yuvarlanması bir olan, korku ya da şaşkınlık yüzünden boğazından ne bağırmaya ne de çağırmaya benzeyen, hele konuşmayla hiç alakası olmayan bir ses çıkan bu adam, bahsi geçen müziği duysa ne yapardı acaba? Sona ermek üzere olan bir müzik: Buck Jones gözleri kamaştıran yakıcı Teksas güneşinde, yere düşen düşmanını seyrediyor, tabancalarını kemerine yerleştirip terden sıırılsıklam olan alnını silmek için geniş kenarlı şapkasını çıkarı-

yor ve bu sırada beyaz elbisesi içinde Mary, kahramanımıza doğru koşmakta.

Elbette insanlık tarihinin, böceklerin kemirgen ağız yapılarına göre şekillendiğini iddia etmek biraz abartılı kaçacaktır. Öyle olsaydı, bizi Anobium'dan koruyacak, camdan ve demirden yapılmış evlerde yaşardık. Böyle yapmadıysak bir sebebi var elbet. Camın ne kadar kırılğan bir madde olduğunu biliyoruz. Pas dediğimiz illetse, bildiğimiz gibi demirağacında değil, demirde oluşur. Biz insanlar, bir taraftan her derde bir çare bulmak konusunda doğuştan yetenekli varlıklarız, fakat diğer taraftan, kendi ölümümüze yol açmak zorundayız. Kim bilir, belki de bu insanlığın temel sorunlarından biri. Korumasız ya da çaresiz değiliz ama belki de kendimizi koyveriyoruz biraz. Yoksa hayatın bir anlamı kalır mıydı? Giyotin keser, peki kimin kafasını? Altına yatırılan kişinin. Kurşun delip geçer, peki kimin göğsünü? Vurulan kişinin. Tıpkı iki nokta arasındaki doğruyu gösteren matematiksel bir formül gibi. Ölümün tarifi de bu işte, tabii eğer cetveliniz o doğruyu çizmek için yeterli uzunluktaysa. Tom Miks iki tabancasını birden ateşler, ama kurşunların içinde yeterli barut bulunması ve barutun yeterli ateşleme gücüne sahip olması gerekir. Bu sayede havada hafif bir iz bırakan (lütfen bu sahnede cetvel kullanmayınız) kurşun, rüzgârda yön değiştirmeden gerekli mesafeyi kat eder, balistik biliminin kurallarına uyarak yeterli bir hızda önce yeleği, sonra gömleği, ardından kışları ısıtan ve yazları teri emen pamuklu kumaştan yapılan fanilayı deler ve nihayet narin deriyi geçer. İstisnalar ancak derinin, kurşunların sekip tozlu yola düşmesine sebep olacak kadar sert ve dayanıklı olması durumunda gözlenecektir. Böylece kötü adam bir

sonraki bölüme kadar kurtulmuş olurdu. Ama öyle olmadı. Mary artık Buck Jones'un kollarında ve ağızlarından çıkan "the end" yazısı büyüyerek perdeyi tamamen kapladı. Seyirciler için ayaklanıp kapıdan sı-zan ışığa doğru yürüme vakti, öğle matinesine girmişlerdi. Monoton gerçekliğe geri dönerken hepsi biraz üzgün, hepsi kapının dışında onları bekleyen hayata hazırlıksız. Bir iki tanesi sonraki matine için salonun kuytu köşelerine saklanmaya çalışıyor ama nafile. Her şey bir kerelikti.

Yaşlı adam da benzer bir şekilde bir odadan çıkmış, ikinci bir odayı ve koridoru geçip sandalyeye oturmuştu. Koridor bir sinema koridoruna benziyordu ama değildi. Evin bir parçasıydı, adamın bir parçası değil; yaşadığı, daha doğrusu bir süredir içinde yaşadığı evin bir parçası. Sandalye henüz ayakta. Ama düşmeye mahkûm. Tıpkı yorgunluktan feleğini şaşırان bir insan gibi ayakları üzerinde zor duruyor. Uzaktan bakılınca Anobium'un, yani kovboyun, sandalyenin içinde tüneller açarak akıllara durgunluk verecek bir labirent oluşturduğu anlaşılmıyor. Yaşlı adam sandalyeye doğru uzaktan şöyle bir bakıyor, sonra yaklaşmaya başlıyor. Sandalyeyi görüp görmediğini bilemiyoruz, çünkü binlerce kez üzerine oturduğu bir nesne artık ilk bakışta gözüne çarpmıyor olabilir. İşte hatası da bu. Ezelden beridir böyle bu adam; yanlışı, oturacağı sandalyeyi tek sahibi olduğu bir taht gibi görmesi. Bir kez olsun ona yakından bakmaya tenezzül etmiş değil bugüne dek. Onun yerinde Aziz Jorge olsaydı, sandalyenin yerinde bir ejderha görürdü, ama bu adamın inancı da yok, kilisenin önde gelenleriyle battaniyenin altına girip... hoc signo vincas. Sandalyeyi görmeden, yüzünde memnu-

niyet ifadesi bir tebessüm, dikkatsizce yaklaşıyor. Bu sırada Anobium son tüneldeki son damarı da una çevirmek ve tabanca kemerini beline bağlamakla meşgul. Yaşlı adam sonbaharın başlarındaki bu güzel havada yarım saat kadar dinlenmeyi, hatta belki birazcık şekerleme yapmayı düşünüyor, elinde tuttuğu kâğıtları okuyacak hali olmadığını geçiriyor içinden. Hemen havaya girmeyelim. Bir korku filmi değil ki bizimkisi. Böyle düşüşler komedi filmlerinde hep olmuştur ve olmaya devam edecektir. Mesela Charlie Chaplin'in ya da Pat ve Patachon ikilisinin oynadıkları skeçlerde sık sık rastlanır böyle düşüşlere. Şayet onları hatırlayan varsa, bizden ona bir bonbon bedava! Sandalyenin bir bacağının kırılacağını zaten biliyoruz ama acele etmeyelim. Daha adamın oturması lazım. İki kat olan sırtı ve kızı sandalyeye sert çarpmasın diye elleriyle ya titreyen dizlerini ya da sandalyenin kenarlarındaki kolları tutacak. Aslında bunları anlatmak gereksiz, hepimiz insanız, neden bahsedildiğini gayet iyi biliyoruz. Bu adamın artık bir bitkiden farksız olduğunu belirtelim de bir yanlışlık olmasın. Çünkü o yaşlardaki insanlarda, insanlıklarından şüpheye düşmemize sebep olan çeşitli ve kökleri eskilere dayanan birçok özellik vardır. Yine de insan gibi oturdu, baksanıza.

Henüz arkasına yaslanmadı. Ağırlığı, sandalyeye eşit dağılmış durumda. Bütün gün hiç kıpırdamazsa, güneş batana, Anobium gücünü toplayıp tekrar sandalyeyi kemirmeye başlayana kadar öylece oturabilir. Ama hareket edecek, etmeye başladı bile, arkasına yaslandı, hatta ağırlığını bir parça çürük bacağa doğru verdi. Ve bacak kırıldı. Önce biraz çatırdadı, sonra üzerindeki ağırlığın baskısıyla ikiye ayrıldı ve birden

Buck Jones'un yeraltı tünelleri gün ışııyla doldu. Tavşan ve kaplumbağa arasında olduğu gibi, ışık ve ses arasında da olduğu hepimizce bal gibi bilinen hız farkından dolayı, koca bir vücudun yere düştüğünde çıkardığı sese benzeyen, derinden gelen o boğuk çatırtıyı biraz daha geç duyacağız. Olayları akışına bırakalım. Salonda, yan odada, verandada, balkonda, uzun lafın kısası sesi duyacak uzaklıkta (ya da yakınlarda) kimsecikler olmadığı için bu oyunu biz yönetelim ve hatta sadist eğilimlerimizi tatmin edelim; meydanı boş bulduk, bari keyfini sürelim. Ne yapacağını bilmeyen şapşal bir seyirci gibi duralım. İnsanlık namına yardım görev bilen biri gibi hemen atılmayalım. En azından bu yaşlı adam için...

Gittikçe geriye yattıyor. Yolda. Olduğumuz yerden vis-à-vis bakınca, ince ve uzun yüzünü ve bir tıraş bıçağı olarak kullanılabilecek kadar sivri, yamuk burununu görebiliyoruz. Ağzı açık durmasa, her şeyi gören görgü tanıkları olarak, adamın dudakları olmadığına yemin edebiliriz. Ama adam ne olduğunu kavrayabilmiş değil; korku ve şaşkınlıkla ağzını açmış ve pek belirgin olmasa da, iki etli çizgi, çevresindeki solgun deriden ayırt edilebiliyor. Çenesi titriyor, tüm vücudu sandalyeyle birlikte geriye gidiyor ve yerde, hemen yakında gözden kaçırmamamız gereken şu kırık bacak duruyor. Arkasında sarı bir toz yumağı bırakmış, çok belirgin değil ama gözlerimizin önünde içinde kum yerine böcek dışkısı olan bir kum saatini canlandırmaya yeter. Bu da bize hikâyenin burasında Buck Jones ve atını anmanın ne kadar absürd olduğunu fark ettirdi. Tam da Buck Jones, son mola yerinde, atını Fred'inkiyle değiştirmişken. Neyse bu toz birikintisini bir kenara bırakalım. Sülfür bile değil zaten. Sülfür

olsa, mavi alevi ya da gazlarının ve asidinin genzi yakan kokusuyla –sağ olasın totoloji!– bu sahne çok daha heyecanlı bir hal alırdı. Düşünsenize, cehennemi bu halde görmek ne güzel olurdu; şeytanın sandalyesi kırılıyor ve şeytan bütün iblisleri, zebanileri ve diğer cehennem yaratıklarını peşinden sürükleyerek düşüyor.

Adam sandalyenin kenarlarındaki kolları bıraktı ve boynuz gibi kıvrılmış parmakları (kimse satır aralarını okumadı, ama keçi ayaklı kadınla ilgili efsaneyi anlattık bile) görünmesin diye sürekli çizmelerin içinde duran ayakları artık havada. Bu muhteşem jimnastik gösterisinin seyircileri olacağız, geriye doğru ölümcül salto. Tribünleri dolduran taraftarlar eksik belki ama bugüne kadar olimpiik salonlarda görülenlerden, ya da henüz Anobium’un önünde kat edilecek uzun bir mesafe varken, yani sandalyenin sapasağlam olduğu günlerde seyrettiklerimizden çok daha heyecan verici bir gösteri. Kimsenin, bu anın kayda alınmasına karşı çıktığı yok. “Bir polaroid kamera! Bir polaroid kamera! Bir polaroid kameraya krallığım!” diye bağırdı III. Richard, ama kimse kulak asmadı ona, çünkü vakitsiz bir istekti onunkisi. Keşke elimizde bir fotoğraf makinesiyle değış tokuş edebileceğimiz bir şey olsaydı da, çocukların resimleriyle evlilik cüzdanının yanına bir de bu düşüşün fotoğrafını koyabilseydik. Vah yerden kesilen şu ayakların haline; vah gittikçe yere yaklaşan şu kafaya, vah düşkünlerin üzülmesine göz yuman, bir de utanmadan onların koruyucusuyum diye geçinen sahte azize Comba’ya, vah ki vah! Mondego’nun kızları ilk kez gözyaşı dökmüyor ölümün karanlığına. Olay artık Chaplin’in skeçlerinden başka her şeye benzer bir hal aldı, her gün rastlayabileceğimiz türden bir şey değıl bu. Bir seferlik. Bu yüzden,

nasıl ki Âdem ile şu Havva yosmasının hikâyesi, kulağın kulağa yayılırken hemen diğerlerinden ayrıldı, bizimki de öyle ayrılıyor. Hah, hazır Havva'yı lafa karıştırmışken, sen ki bu evin telaşı hiç bitmeyen Havva'sısın, sen ki bu evin pek muhterem kraliçesisin, sen ki dürüst ve katolik ve ayık oldukları sürece şu evdeki aylaklara bir iyilik perisisin, ortalıkta ne yılan ne de elma varken kendi kendine düşen şu Adem'in kaburgasından olma mahluk, neredesin? Ya mutfaktasın ya da telefonda, Meryem'e, Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'a tapınanlarla, yahut Azize Zita'nın himayesindekilerle vakit öldürüyorsun, dallanıp budaklanmış begonyaları sularken amma da çok suyu ziyan ediyorsun, nasıl da sapmışsın doğru yoldan, seni düzenbaz kadın. Yardıma koşmuyorsun, hem koşsan bile kime yardım edeceksin ki bu saatten sonra? Artık çok geç. Azizler bu sahneye arkalarını dönüyor, ısıklık çalıp olup biteni görmezden geliyorlar, çünkü onlar da gerçekte mucize diye bir şey olmadığını biliyor; bugüne kadar dünyada alışılmışın dışında birtakım olaylar olduysa, onların tek şansı orada bulunup bu durumdan faydalanmak oldu. Önceleri dülgerlik yapan Aziz Joseph bile –ki dülgerliği azizliğinden daha iyidir– zamanında yetişip, Portekiz jimnastik tarihinin yeni yıldızı, ölümcül saltosunu atmadan önce sandalyenin bacağını yapıştıramazdı yerine ve evin iş delisi Havva'sı da tüm bunlar olurken yaşlı adamın yemekten önce, yemek sırasında ve yemekten sonra alması gereken hapların durduğu üç kutuya bakmakla meşgul.

Yaşlı adam odanın tavanına bakıyor. Sadece bakıyor, incelemeye vakti yok. Ters dönmüş kaplumbağa gibi kollarını bacaklarını sallıyor ve hemen sonra görüntüsü, hasat zamanı köydeki ailesini ziyarete gelen,

ayaklarını masaya koyup keyif çatan, akli bir karış havada, çizmeli bir üniversite öğrencisini andırıyor. Sadece bu, ötesi yok. Bu topraklar, çıplak ayakla gezinip şöyle diyebilmesi için ne kadar da sert, çorak ve verimsiz: Her şey taştan, fakir doğduk, fakir öleceğiz ve yaşadığımız sürece Tanrının insafına sığınmaktan başka çaremiz yok! Düş ihtiyar, düş. Ayaklarının nasıl da kafandan yukarıya çıktıklarını gör. Henüz artistik puanlara geçmedik ama sen olimpiyat madalyasını sağlama aldın ve programını amuda kalkarak bitireceksin, sahildeki genç adam bunu her dendiğinde tek kolunu burkuyor, diğerini Afrika'da kaybetmişti de. Yere yaklaşıyorsun. Ama acele etme, güneş gökte hâlâ pırıl pırıl parlıyor. Bizler de bu arada pencereden süzülüp dışarılara açılabilir ve şehirlerin ve köylerin, nehirlerin ve vadilerin, dağların ve tarlaların muhteşem manzarasını seyredebilir, bizi sürekli sınavan şeytana istediğimiz dünyanın işte bu dünya olduğunu söyleyebiliriz, çünkü insanın hakkını istemesi gayet normaldir. Buğulu gözlerle odaya geri döndük ama seni göremiyoruz. Yanımızda çok fazla ışık getirmişiz, gözlerimizdeki parıltı odanın loş ışığıyla arasını düzeltene ya da pes edip gözlerimizi terk edene kadar beklemeliyiz. Nihayet yere biraz daha yaklaştın. Sandalyenin sağlam bacakları öne kayınca, tüm ağırlık arkaya binmiş. Gerçek düşüşün habercileri görüldü, çevredeki havanın şekli değişiyor, korkudan bütün eşyalar köşelere çekilmiş, hücum anı yaklaşıyor ama ihtiyarın vücudu romatizma ağrıları yüzünden zaten kaskatı kesilmiş durumda, tıpkı -daha önce tam yedi kez yaptığının aksine- yumuşak bir şekilde dört ayak üstüne düşmesini sağlayacak son manevrayı bir türlü beceremeyen, patilerini yere çeviremeyen yaşlı bir ke-

di gibi. Anobium'un, ağacın içinde işine devam ettiğine dair hiçbir iz yokken bile durum yeterince vahimdi. Ama bir felaket daha var sırada; mobilyaların kenarları ve köşeleri havaya savrulan birer yumruk gibi uzanıyor boşluklara doğru, adamın kafası havada bu yumruklardan biriyle karşılaşp kısa bir mola verecek, sonra yön değiştirecek ve büyük bir hızla düşmeye devam edecek. Nasıl ki kuklacılar oyununun sonunda kuklalarını sahneden çekmek için iplere hızla asılıyor, o zaman dünyanın merkezinde yaşayan cinler de bizim ihtiyarı çekmek için olanca güçleriyle asılacaklar ellerindeki binlerce ipe. Devrilmekte olduğuna hiç şüphe yok ama bizim ihtiyar için henüz o an gelmedi. Peki mobilyanın köşesinden ne kadar uzakta, Afrika'daki karargâhla kafası arasındaki mesafe nedir? Ölçmeye kalksak, mesafenin ne kadar kısa olduğunu görüp hayrete düşeriz, bakın arada bir parmak bile yok, bir tırnak, bir saç teli, örümcek ağının bir teli kadar bile değil mesafe. Çok az zaman kaldı ve o da geçiyor işte. Sinek tuzağa düştü ve örümcek kozasını ördü.

Bu ses çok şaşırtıcı. Şahitlerde, yani bizde şüpheyeye yer bırakmayacak, ama yine de ne iş delisi Havva'nın ne de Kabil'in koşup gelmesini sağlamayacak ve olayın büyüklüğünü örten boğuk, derin, mütevazı bir ses. Önceden de tahmin edebildiğimiz gibi, kafa fizik kuralları gereğince büyük bir hızla yere çarptı ve o sırada yanında bulunup ölçümler yaptığımız için şunu biliyoruz; kafa sekerek yana doğru iki santim havalandı. Şu andan itibaren sandalyenin bir önemi yok. Artık düşüşün bile bir önemi kalmadı. Ama laf salatası yapmak için bire bir. Buck Jones'un projesi başarıya ulaştı, mermi hedefi buldu. Tam isabet.

Asıl olan içeride oldu. Fakat bu zamana kadar dik-
katler vücuda ve onunla birlikte yere düşen, şimdi ar-
tık hiç önemi kalmamış olsa da, istediğimiz takdirde
hakkında boş laflar etmeye devam edebileceğimiz san-
dalyeye çevrilmişti. Ses hızının durup dururken ışık
hızına eşitlenmesi önemli değil. Olan oldu. Artık Hav-
va endişe dolu gözlerle içeri koşup her fırsatta yaptığı
gibi dualar mırıldanmaya başlayabilir, ama kim bilir
belki de yapmaz. Büyük acıların, mazlumların sesini
kısıtıştı doğruysa yapmayacaktır. Havva diz çöküp so-
rular sormaktan başka bir şey yapamıyor, asıl felaket
geçti gitti şimdi, her şey bitti, geriye ondan izler kaldı
sadece. Az sonra dört bir yandan gelen Kabiller, mer-
diveni tırmanmaya başlayacak. Gerçi bu insanları,
dalkavuk ve düzenbaz bir uşak olan kardeşini öldü-
ren ve bu yüzden Tanrı tarafından cezalandırılan bir
zavallının ismiyle çağırmak doğru mu? Bilemiyoruz.
Tanrı son derece insani bir yolla, yani onun derisini
yüzerek almıştı cinayetin intikamını. Öyle gibi görün-
seler de onlara akbaba da demeyeceğiz, yoksa desek
mi? Ama bizce onları sırtlan sınıfına dahil etmek hem
morfoloji, hem de karakter bakımından daha uygun
olacaktır. Şu an büyük bir olaya şahit oluyoruz. Sırt-
lanlar da akbabalar gibi dünyamızı leşlerden temizler,
onlara teşekkür borçluyuz. Şu an burada hem sırtlan-
lar hem de ceset hazır bekliyor, bahsettiğimiz büyük
olay bu işte. Bu düzen, her pazar günü kiliseleri dol-
duran budalaların düşündüğünün aksine, mekanik bir
düzen değil. Tam tersine; biyolojik olarak sırtlanlar,
tembel vücutlarla besleniyor ve böylece ölüm ve tem-
bellik birbirini kovalıyor. Bu düzeni bozmak için çok
şey gerekmez, birkaç küçük rastlantı bile yetebilir.
Mesela Buck Jones bazı adi at hırsızlarını yakalamak

için biraz uzaklara gitmiş olsa, sandalye onun yerine sahneye çıkıp kafatasını koruması gereken –koruması gereken diyoruz, çünkü beyne bu kadar yakın kemikleri parazitlerden koruyan bir bariyer olmaması kötü olurdu– damarları patlatırdı. Arşimet’in, Syrakuslu Hieron’a söylediği gibi, dünyayı yerinden oynatmak için bir kaldıraç ve evrende sabit bir nokta yetecektir. İşte o zaman bu düzen bozulur, ancak kırılma noktasında ortaya çıkabilecek durumlara karşı dikkatli olalım. Eğer mitolojik bir benzetme yapmamıza müsaade varsa, Jüpiter’in uyluk kemiğinden yaratılan Merkür gibi, cerahat dolu bir karından doğan yeni bir sırtlan da olabilir. Bu ise bambaşka, kim bilir belki de daha önce anlattığımız bir hikâyedir.

İş delisi Havva, bağıra çağıra anlayamadığımız bir şeyler geveleyip, koşarak odadan çıkıyor. Dudaklarından dökülen sözcükleri birbirinden ayırmaya, ne de dediğini anlamaya çalışmak yersiz bir çaba olacaktır, çünkü kim bilir belki de ortaçağ diliyle konuşuyor, ama söylediği şeyler, sevgilisi Kont Andeiro öldürüldükten sonra Leonor Teles’in söylediklerine de pek benzemiyor, hem o bir kraliçeydi. İhtiyar ölmedi. Yalnızca bayıldı. Biz de bu arada yere bağdaş kurabiliriz, acele etmeyelim, çünkü böyle durumlarda bir saniye bir asra bedeldir ve doktorların, ellerinde sedyeyle hastabakıcıların ve çizgili pantolonlarıyla gözyaşı döken sırtlanların gelmesi, sonsuzluk kadar uzun zaman alacak. Dikkatle inceleyelim. Beti benzi atmış, ama vücudu soğumaya başlamadı. Kalbi atıyor, nabızı normal, şimdi her şey bir yanlış anlamaymış gibi görünüyor. İyiyi kötüden, sapı samandan, dostu düşmandan, onunla olanı ona karşı olandan ayırabileceğimiz an bu andır. Kim bilir belki bütün bu sandalye öyküsü

boyunca Buck Jones, küçük ve adi bir böcek olarak, toplumsal olaylarda provokatörlerin oynadığı rolü oynamıştı bizim için.

Ey Portekizliler, sakın olun ve sabırla dinleyin. Sizin de bildiğiniz ve karatahtanın yanındaki çiviye asılan anatomik çizimlerde aslına uygun renkleriyle gördüğünüz gibi, omurganın bir uzantısı olan kafatası, beyni çevreleyen kemikten bir kafestir. Sırt boyunca uzanan bu sıkışık parça, bir delik buldu mu, hemen bir zekâ tohumu gibi dışarı fışkırır, filiz verir. Dikkat edin, bu öylesine yapılmış basmakalıp bir benzetme değil. Bu olay için birçok çiçek türünden herhangi birini kullanarak istediğimiz benzetmeyi yapabiliriz ya da herkes en sevdiği çiçeği seçebilir. Ölüme katlanamayanlarsa karşımızdaki verbi gratia ölüm için et yiyen çiçekleri düşünsünler, de gustibus et coloribus non disputandum, asgari düzeyde hoşgörü göstermemize rağmen, bu ithamın doğruluğunu sorguluyoruz. Öte yandan tam bir açıklama getirebilmek adına, bir bitkinin her iki taraftan, yani hem topraktan hem de uçuşan envai çeşit böceklerle, o da olmazsa küçük kuşlarla havadan beslenme hakkının nereden ve nasıl geldiğini de sorguluyoruz, tekrarlıyorum bu soruyla da uğraşıyoruz. Bu düşüşü anlatırken tarafsız olmadık bir türlü. Şu konuyu iyice açıklayalım: Her yönden bilgi akınına uğrayan aklımız karışmış olabilir, bu işe tüm benliğimizi verdiğimiz için, zamanla mantığımızın bir kısmını sunakta kurban edip tarafsızlığımızı yitirmiş olabiliriz. Ve şimdi mantığımız bize diyor ki, en azından bundan sonra, beyin üzerinde dolaşan işaret çubuğunu dikkatle takip edelim.

Şurada uzun bir köprü gibi duran sinirleri görüyor musunuz, bayanlar baylar? Ona Fornix derler ve gör-

me duyusunun üst kısmını oluşturur. Arkasında ise iki derin yarık göze çarpıyor. Elbette bunun dudakların arasındaki derin çizgiyle bir alakası yok. Şimdi de öbür tarafa bakalım. Dikkat. Şu gördüğünüz Dört Başlı Tepecik, diğer adıyla Lamina tecti'dir. Yanındaysa büyük idare lobunu (dersimiz siyaset bilim değil, lütfen "cop"la karıştırmayınız, "cop" değil "lob") görüyorsunuz. Bu büyük parça beynin ön kısmıdır ve bunlar da ünlü beyin kıvrımları. Şuysa içini de görebileceğimiz Beyincik, diğer adıyla Arbor vitae'dir. Bu parça, kendinizi bahçecilik dersinde sanmayın diye söylüyorum, sinir sistemiyle ilgilidir ve kendi içlerinde de bölümlere ayrılan sinir kanallarına (Plicae) bağlıdır. Şu gördüğümüz bir köprü değil, ama ismi Varol Köprüsü'dür. İtalya'da bir köprü ismi gibi, değil mi? Arkasındaki de uzun ilik kısmıdır (Medulla oblongata). Tamam tamam az kaldı, lütfen sabırlı olun. Tüm bu açıklamalar çok daha kapsamlı ve ayrıntılı yapılabilirdi, ama o zaman otopsi yapmamız gerekirdi. Biz elimizdekilerle yetinelim ve sadece hipofizi, yani ara beyni, onu koruyan dokuyu, sinir sistemini ve üçüncü karıncıktan çıkan arka hipofiz çubuğunu şöyle bir gösterip geçelim. Son olarak şunun görme siniri olduğunu söyleyelim ki, kimse burada olup biteni görmediğini iddia edemesin.

Ve şimdi asıl soru: Beyin, yani Vulgo Grips, neye yarar? Her şeye. Çünkü düşünmemizi sağlar. Ancak dikkat edelim ve kafatasının içindeki her parçanın düşünmeyle ilgisi olduğu gibi yanlış bir kanıya kapılmayalım. İşte o zaman yanılırsınız, bayanlar baylar! Kafatasının içindeki şeylerin büyük bir kısmının, düşünmeyle uzaktan yakından ilgisi yoktur. Sadece sinirlerden oluşan, beyni kaplayan yaklaşık üç milimet-

re kalınlığında bir zar, diğer adıyla Cortex cerebri, bilincimizi oluşturur. Yeri gelmişken, lütfen mikrokozmosla makrokozmos ve düşünmemizi sağlayan üç milimetrelilik Cortex'le nefes almamızı sağlayan birkaç kilometrelilik atmosfer arasındaki benzerliği fark edin artık. Büyüklüklerini karşılaştırmak anlamsız, dünyanın çapını kâinatla kıyaslamak gibi olurdu bu... Bunlar karşısında hayrete düşmemek elde mi, kardeşlerim? Gelin hep beraber Tanrıyı övelim.

Vücut hâlâ burada ve dilediğimiz sürece burada kalabilir. Çarpma kafanın tam şu noktasında, saçların dağınık olduğu yerde gerçekleşti. İlk bakışta pek o kadar kötü görünmüyor. Saçların altında kalmış, parmakta ufak bir kesik gibi hafif hafif kanayan bir yara. Ölümü içeri alabilecek kadar büyük bir yara gibi görünmüyor. Ama ölüm çoktan içeri girdi bile. Hey, ne oluyor? Yenilen düşman için ağlayalım mı yani? Yoksa ölüm dediğimiz şey günahları yok eden bir özür, bir tövbe, onları yıkayan bir sünger, ya da çamaşır suyu gibi bir şey mi? Bu arada ihtiyar adam tekrar gözlerini açtı ve bizi tanımadı, aslında şaşkın gözlerle baktığı bizler değiliz. Bizi zaten tanımıyor ki. Çenesi titredi, bir şeyler söylemek istiyor, huzursuz görünüyor, herhalde bizi bu işi tezgâhlayan kişiler sandı. Bir şey söyleyemeyecek. Ağzının kenarından çenesine doğru salyalar akıyor. Bu durumda Rahibe Lucia olsaydı ne yapardı? Tütsü, ter ve naftalin karışımı pis kokusuyla, şuracıkta diz çökmüş duruyor olsa ne yapardı? Acaba adamın salyasını siler miydi, yoksa daha özverili bir tavır gösterip, secde eder gibi eğilerek o kutsal salgıyı, o mukaddes salyayı daha sonra bir tüpte saklamak üzere yalar mıydı? Biz ölümlüler biliyoruz ki, kutsal tarihte bundan bahsedilmeyecek. Hizmet delisi Hav-

va'ysa, kendi kendine ağlaşıp dururken, yaşlı adamın salyalar içinde yatmasının ne kadar aşağılayıcı bir şey olduğunu fark etmeyecek.

Koridordan ayak sesleri geliyor, ama daha zamanımız var. Kan pıhtılaşmaya başladı, yaranın üstündeki saçlar kabarmış, bir tarak darbesiyle hepsi düzeltilebilir. Ama nafile. Çarpmanın etkisiyle dışarı çıkan Cortex'de kan toplanıyor. Orası sanki bir kan torbası. Anobium şu anda orada, ikinci raunda hazırlanıyor. Buck Jones tabancasını temizledi ve şarjörünü dolduruyor. İşte adamı almaya geliyorlar. Bu pençe sesleri, ulumalar... Hepsi sırtlanlara ait. Haydi pence-renden dışarı çıkalım. Kasım ayında bu kadar güzel bir hava zor bulunur? Sence yılın bu zamanında, böyle güzel bir havaya rastlamayalı ne kadar oldu?

AMBARGO

Boğucu bir rüyanın sarsıntısıyla uyandı ve günün ilk ışıklarının soluk renkli dikdörtgen gözünü, buzlanmış camda birikip akmaya başlayan buğudan bulabildiği aralıklardan içeri bakarken gördü. Karısının yatmadan önce perdeleri kapamayı unuttuğunu düşünüp sinirlendi. Uykusunu alamazsa bütün günü berbat olacaktı. Yine de kalkıp perdeleri çekmeye üşendi. Bunun yerine yorganı üstüne çekip uyuyan karısına sokularak, kadının sıcaklığına ve açık saçlarının kokusuna sığındı. Birkaç dakika daha, sabahın köründe uyanma korkusuyla bekledi. Sığındığı rahat kozanın ve sarıldığı vücudun tatlı kıvrımlarının imdadına yetişmesiyle, biraz da müstehcen sahneler düşleyerek, tekrar uykuya daldı. Penceredeki gri gözüün rengi maviye döndü ve yastığın üzerinde, taşınırken eski evde ya da başka bir dünyada unutulmuş eşyalar gibi duran iki kafaya anlamsız bir ifadeyle bakmaya başladı. İki saat sonra çalar saatin gürültüsüyle uyandığında oda aydınlanmıştı.

Karısına yatakta kalıp bir süre daha uykunun keyfini çıkarmasını söyledi. Kendisiyse soğuk havada, nemli duvarların, nemli kapı kollarının ve banyodaki nemli havluların arasında gezinmeye başladı. İlk sigarasını tıraş olurken, ikincisiniyse çabucak hazırladığı kahvesiyle birlikte içti. Her sabah olduğu gibi öksürük krizine tutuldu. Işığı açmadan, el yordamıyla giysilerini bulup giyindi. Karısını uyandırmak istemiyor-

du. Odayı taze kolonya kokusu doldurdu. Kocas ı ya-
tağa doğru eğilip, kapalı gözlerinden öpünce, kadın
memnuniyetini ifade eder biçimde iç geçirdi. Adam
karısının kulağına, öğle yemeğinde evde olmayacağını
fısıldadı.

Kapıyı kapatıp hızla merdivenleri indi. Bina her
zamankinden daha sessizdi. Dışarıda sis olabileceğini
düşündü. Sisin görüşü etkilediği gibi, sesleri de eme-
rek biçimsizleştirdiğini biliyordu, sessizliğin sebebi bu
olmalıydı. Evet evet, dışarıda sis vardı. Son basamak-
ta sokağı görecek ve tahmininin doğru olup olmadığı-
nı anlayacaktı. Dışarıda kül rengi ama parlak, göz
alıcı bir ışık hâkimdi. Kaldırım kenarında büyük bir
sıçanın ölü bedeni yatıyordu. Kapının önünde üçüncü
sigarasını yakarken, kasket takmış pasaklı bir çocu-
ğun sıçan leşine tükürdüğünü gördü. Tam da ona öğ-
retileni, daha doğrusu başkalarından görerek öğren-
diği şeyi yapmıştı çocuk.

Geçen gece arabasını beş apartman ileriye park et-
mişti. Orada yer bulabildiği için şanslı olduğunu dü-
şünmüştü. Arabasını evden ne kadar uzakta bırakır-
sa, çalınma riskinin o kadar artacağı gibi saçma bir
inancı vardı. Bugüne kadar asla açık seçik dile getir-
memişti, ama arabasını uzak ve تنها bir yere park
ettiği takdirde, ertesi sabah yerinde bulamayacağın-
dan emindi. Öte yandan yakınında olduğu sürece hiç
endişelenmezdi. Arabayı üstünü çiğ kaplamış ve cam-
ları buğulanmış bir halde buldu. Hava bu kadar so-
ğuk olmasa, arabanın canlıymış gibi terlediği bile dü-
şünülebilirdi belki. Her zamanki gibi lastiklerin ve
antenin sağlam olup olmadığını kontrol etti ve sonra
da kapıyı açtı. İçerisi buz gibiydi. Buğulu camlarıyla
araba, tufanda kaybolmuş, duvarları saydam bir ma-

ğaraya benziyordu. Kapalı bir otopark bulsam çok daha iyi olacak, diye düşündü. Kontak anahtarını çevirdi ve motor derinlerden gelen bir sesin ardından, aksıra tıksıra çalışmaya başladı. Yüzünde memnun ifadeyle gülümsedi. Ne güzel bir gündü bu böyle. Araba caddede ilerlemeye başladı. Asfaltı toynaklı bir hayvan gibi eşeleyip, yola atılan çöplerin pestilini çıkardı. Kadradaki ibre 90 km'yi gösteriyordu. Park etmiş arabaların arasında, böylesine dar bir sokakta bu hızda yol almak, intihar demekti. Aman aman! Ürküp ayağını gazdan çekti. Sanki birileri, onun haberi olmadan motoru kuvvetlendirmişti. Ayağını büyük bir dikkatle yeniden gaz pedalına koydu ve arabayı kontrolüne aldı. Her şey yoluna girmişti. Bazen insan kendini kaybediyor, ayaklarına hâkim olamıyordu işte. Ayakkabının tabanı biraz kaygan olsa, işler çığırından çıkıveriyordu.

Aklından bunları geçirirken, benzin göstergesine bakmayı unutmuştu. Birisi –daha önce de birkaç kez yaptığı gibi– gece vakti benzini hortumlamış olabilir miydi? Hayır. Depo hâlâ yarısına kadar doluydu. Işıktaki durdu; ellerini direksiyona koymuş beklerken, arabanın tir tir titrediğini hissetti. Dalga dalga kaportaya yayılan ve iç aksamın sallanmasına yol açan bu hayvansı titremeyi ilk kez fark ediyordu. Yeşil yandı, hareket etme vakti gelmişti, ama sanki araba, adam daha gaza basmadan, yağ gibi kıvrıla kıvrıla akıp gitmek, her şeyi ondan önce yapmak istiyordu. Garip. Oysa hep iyi bir şoför olduğunu düşünmüştü. Hatta bugünlerde, onunki kadar sağlam reflekslere sahip insan bulmak çok zordu ona kalırsa. Yarım depo benzinini vardı. Karşıma açık bir benzin istasyonu çıkarsa, küçük bir mola verip biraz benzin alırım, diye düşün-

dü. Evet. Bugün yapacak çok işi vardı, büroya varmadan önce deposunu doldurması akıllıca olurdu. Ah şu lanet olası ambargo! Panik, saatler süren bekleyişler ve düzinelerce arabadan oluşan kuyruklar... Ekonominin, bu durumdan ciddi biçimde etkileneceği söyleniyordu. Yarım depo benzin. Çok daha aزیyla yetenler vardı, ama imkân varken depoyu doldurursa, en azından kendini sağlama almış olacaktı. Araba yalpalayarak viraja girdi ve ardından, hız kaybetmeden dik yokuşu tırmandı. Yakınlarda pek bilinmeyen bir benzinci olduğunu hatırladı. Belki şansы yaver giderdi. Bir av köpeğı gibi hareket eden araba, trafik keşmekeşinden sıyrılıp iki köşe döndü ve istasyonun önündeki konvoyun sonunda durdu. O an için iyi bir fikir.

Saatine baktı. Önünde yirmi araba vardı. Eh, pek fazla sayılmaz. Önce büroya gitmeyi ve müşteri ziyaretlerini öğleden sonraya ertelemeyi düşündü. Böylece dolu bir depoyla, bütün gün hiç tasalanmadan bütün işlerini halledebilecekti. Camını açıp yanından geçen gazeteci çocuğı çağırdı. Dışarısı gerçekten çok soğuktu, ama arabanın içinde, tıpkı evde, battaniyenin altında olduğu gibi, hiç üşümüyordu. Gazetesini açıp direksiyona yaslandı ve sigarasını tüttürdü. Evde, battaniyenin altında her şeyin ne kadar güzel olduğunu düşününce, bu saatte hâlâ yatakta olan, bir kedi gibi gerine gerine uyuyan karısı geldi aklına. Gazetede iyi şeyler yazmıyordu. Ambargo devam edecekti. İç sayfalardan birinde, yılbaşında puslu ve soğuk bir hava olacağından bahsediliyordu. Olsun, ne yapalım, diye geçirdi içinden. Hem nasıl olsa, birazdan depoyu ağzına kadar dolduracaktı. Önündeki araba biraz ilerledi. Hah, nihayet!

Yarım saat sonra depoya benzin dolmaya başladı ve bunu izleyen üç dakika içinde yeniden yola koyuldu. Biraz endişeliydi, çünkü benzincideki çocuk –ki her gelene aynı şeyi söylemekten bıkip usanmış olduğu her halinden belli oluyordu– ertesi günden itibaren, tam on dört gün boyunca benzin istasyonunun kapalı olacağını söylemişti. Dahası, yanındaki koltukta duran gazetede daha sert önlemler alınacağı yazıyordu. Ne olmuş yani? En azından depo dolu. Sırada ne var? Dosdoğru büroya mı gitmeli, yoksa bir belge imzalamak için bir müşteriye mi uğramalı? Müşteriye uğramakta karar kıldı. Yarım depo benzini olduğu halde yarım saat boyunca bir istasyonda kuyruk beklediğini söylese, insanlar ona gülerdi herhalde. Şu durumda müşteri ziyareti iyi bir bahane. Araba mükemmel çalışıyordu. Direksiyon başında kendisini hiç bu kadar iyi hissetmemişti. Radyoyu açtı ve haberleri dinledi. Durum gittikçe kötüleşiyordu. Hepsi Araplar yüzünden. Ah şu lanet olası ambargo!

Araba yine şöyle bir titreyip sağdaki ara sokağa saptı ve bir öncekinden daha kısa bir kuyruğun arkasında durdu. Şimdi ne var? Ne oldu? Deposu dolu. Hem de ağzına kadar. Bu işin içinde bir bit yeniği var. Geri vites takmak için vites koluna atıldı ama olmuyor. Tekrar atıldı, bu kez daha kuvvetli çekti, ama dişliler sıkışmış gibi görünüyordu. Ne saçmalık. Al sana bir aksilik daha. Önündeki araba ilerledi. Büyük bir özenle birinci vites taktı, çok telaşlanmıştı, aklından bin bir türlü şey geçti. Neyse ki araba düzgün çalışıyor. Rahat bir nefes aldı. Ama ya yine geri vites takması gerekirse, o zaman ne olacak? Yaklaşık yarım saat sonra, benzincinin kızgın bakışları altında yarım litre daha benzin aldı. Yüklü bir bahşış verip

lastikleri cayırdatarak hızla oradan uzaklaştı. Kahretsin! Olanlara inanamıyor. Hemen müşterisine gitmesi gerekiyor, yoksa öğlene kadar tüm vaktini boşa geçirmiş olacak. Araba her zamankinden daha iyi çalışıyor, sanki vücudunun mekanik bir uzantısıymış gibi hareket ediyor. Yine de geri vites yüzünden endişeli. İşte tam da bunu düşünürken korktuğu başına geldi. Yolda kalmış büyük bir kamyon caddeyi kapamış. Kaçacak yer olmadığından, tüm yapabildiği kamyonun tam arkasında durmak oldu. Korkarak elini vites koluna götürdü ve vites kolu kendiliğinden geri vitese geçiverdi. Arabanın bu tepkisine anlam veremiyordu. Vites kolunun geriye doğru emildiğini hissetmişti. Direksiyonu sola çevirip gaz verdi ve araba zincirlerinden kurtulmuş bir hayvan gibi kaldırıma çıkıp, büyük bir hızla kamyonun yanından sıyrılarak öne geçti. Bu araba gerçekten halden anlıyor. Belki de benzinciler ambargo yüzünden paniğe kapılıp daha farklı, ama daha kuvvetli bir yakıt kullanmaya karar verdiler. En azından kahramanımız böyle düşünüyor.

Saatine baktı. Müşteriler için vakit kaldı mı? Şansı yaver giderse, dükkânlar kapanmadan yetişebilir. Ama doğrusunu söylemek gerekirse, bu trafikte pek şans yok gibi. Yol biraz açılrsa belki başarabilir. Ama yol açılmıyor. Yılbaşı arifesi ve yakıt sıkıntısına rağmen herkes yollara dökülmüş, işe gitmek isteyenlerin önünü tıkıyorlar. Boş gördüğü bir ara yola saparak müşteri ziyaretinden vazgeçti. En iyisi bürodakilere bir bahane uydurup işleri öğleden sonraya bırakmaktı. Böyle bocalarken şehir merkezinden bir hayli uzaklaştı, boş yere benzin harcadı. Neyse ki depo tamamen dolu. Geçtiği sokak, başka bir konvoyun bulunduğu başka bir istasyona çıkıyordu. Sinsi sinsi sırttı

ve gazı kökledi. Soğukta titreyerek bekleyen diğer şöförlerin yanından geçip gitmeyi düşünüyordu. Ama kuyruğa yirmi metre kala araba kendiliğinden sola dönüp, hafifçe tıslayarak konvoyun sonunda durdu. Bu da ne? Benzin almak istemiyordu ki! Neler oluyor? Depo zaten dolu. Göstergeleri kontrol etti, direksiyonu çevirmeye çalıştı ama nafile. Etrafına bakınırken gözü dikiz aynasına takıldı ve şaşkın yüzünü gördü. Bunun için geçerli sebepleri vardı. Ayrıca dikiz aynasında, tam da bizimkinin arkasında durmak üzere yavaş yavaş yaklaşan başka bir araba görünüyordu. Ağzına kadar dolu bir depoyla orada sıkışıp kalacak mı yoksa? Paniğe kapıldı ve geri vites takmak için vites koluna atıldı. Araba hiç oralı olmuyordu, vites kolu yerinden kımıldamamakta kararlıydı. İki araba arasında sıkışıp kaldı işte. Lanet olsun! Neler oluyor bu arabaya böyle? Görünen o ki, çok yakında bir tamirciye gitmek zorunda kalacak. Keyfi gelince çalışan bir vites kutusu büyük bir tehlike.

Yirmi dakikadan fazla bir süre sonra benzin hortumlarının önüne vardı. Görevlinin yaklaştığını gördü. Adama depoyu doldurmasını söylerken, zavallının neredeyse sesi kısılıyordu. Hemen ardından birinci vites takıp gaza yüklendi. Faydasız. Araba yerinden kımıldamıyordu. Adam endişeli gözlerle baktı ona ve deponun kapağını açtı. Birkaç saniye sonra yanına gelip zar zor doldurduğu yarım litre benzinin parasını istedi. Bunun ardından vites kolu hiç zorluk çıkarmadan birinci vites geçti ve araba, buz üzerinde usul usul kayar gibi sakın, yeniden ilerlemeye başladı. Bu arabanın bir yerinde arıza var. Vites, motor, bir yerde arıza var işte. Lanet olsun! Yoksa artık araba kullanamıyor mu? Yoksa hasta mı? Uykusunu almıştı ve aslı-

na bakılırsa ciddi bir sorunu, kafasını meşgul edecek bir şey yoktu. En iyisi müşterileri boş verip günün geri kalanını büroda geçirmek, diye düşündü. Rahatsız olmuştu. Arada bir kaporta sertçe titredi. İlginç olan sadece dış yüzeyin değil, iç aksamın da titremesiydi. Motor hasta bir akciğer gibi çalışıyordu. Nefes al, nefes ver, nefes al, nefes ver. Bütün bunların, benzincilerden uzakta kalmaya çalıştığı için başına geldiği fikrine kapıldı. Sonra birden irkildi. Yoksa kendinde değil miydi? Çalıştığı şirkete varıncaya dek, çevre yollardan ve kestirmelerden yoluna devam etti. Hiçbir sorunla karşılaşmadan, arabasını park edip rahat bir nefes aldı. Motoru durdurdu, anahtarı kontakta çekti ve kapıyı açtı. Ama arabadan inemiyordu.

Paltosunun bir yere sıkıştığını veya bacağıının direksiyona takıldığını düşündü ve tekrar denedi. Yoksa emniyet kemerini takılı mı unutmuştu? Hayır, kemer koltuğun yanında, kararmış yumuşak bir bağır-sak gibi sarkıyordu. Bu delilik, diye düşündü. Hasta olmalıyım. Eğer buradan çıkamıyorsam, hasta olduğum içindir. Kollarını ve bacaklarını serbestçe hareket ettirebiliyor, vücudunu öne eğebiliyor, torpido gözüne uzanabiliyordu ama koltuğa yapışıp kalmıştı. Mıhlанmış gibiydi, koltuğa çakılıp kalmıştı. Yok yok, sanki koltuk uzuvlarından biri haline gelmişti. Bir sigara yaktı ve aniden, müdürünün camdan bakıp, arabadan inmek yerine sigara tütürmekte olduğunu görmesi halinde neler düşüneceği aklına geldi. Hemen yakınından gelen bir korna sesi, arabanın yolu tıkanan kapısını kapatması gerektiğini hatırlattı. Araba geçince, kapıyı tekrar açıp sigarasını dışarı attı ve iki elini birden direksiyona dayayıp olanca gücüyle kendini dışarı itti. Faydasız! Acı hissetmiyordu, ama kol-

tuk onu tutuyordu ve anlaşılan bırakmaya da hiç niyeti yoktu. Neler oluyor? Dikiz aynasında tekrar kendine baktı. Yüzünde pek bir değişiklik yoktu. Yalnızca korku görüyordu, gitgide kontrolden çıkan bir korku. Bakışlarını sağ tarafındaki kaldırıma yöneltince, meraklı bir kız çocuğunun onu seyrettiğini gördü. Sonra elinde hırkayla bir kadın geldi. Küçük kız bakışlarını ondan ayırmadan hırkayı giydi. Annesiyle birlikte uzaklaşırlarken, kadın çocuğun üstünü başını düzeltiyordu.

Tekrar aynaya baktı ve o an ne yapması gerektiği kafasına dank etti. Ama burada olmaz. Bulunduğu yerde tanıdıkları onu görebilir. Arabayı caddeye doğru sürdü, kapıyı aceleyle kapattı ve hızla oradan uzaklaştı. Şimdi en azından bir amacı vardı, yapması gerekeni biliyordu, bu onu biraz da olsa rahatlatmıştı. Böylece o endişeli havadan sıyrıldı, hatta gülümsemeye bile başladı.

Benzin istasyonunu, yanından geçmek üzereyken fark etti. Tabelada “KAPALI” yazıyordu. Araba en ufak bir tepki göstermeden yoluna devam etti. Bu araç için endişelenmesine gerek yoktu, böyle düşününce yüzündeki ifade daha da memnun bir hal aldı. Şehrin dışına doğru gidiyordu, kenar mahallelere ulaşmıştı bile. Hedefine yaklaşıyordu. Yapımı devam eden bir yola, sağa saptı, sonra sola ve ardından tekrar sağa döndü ve sonunda kuş uçmaz kervan geçmez bir uçurumun eşiğine geldi, motoru durdurduğu sırada yağmur yağmaya başladı.

Fikir çok basitti; kollarını ve gövdesini paltosundan kurtarmayı planlıyordu, tıpkı eskiyen derisini çıkarıp atan bir yılan gibi. Etrafta insanlar varken bunu yapmaya cesaret edememişti, ama burada, bu ıssız

yerde, yağmur bulutlarının arkasında kalan şehirden uzakta yalnız başınayken, bu iş çocuk oynucağıydı. Yanılmıştı. Palto sadece koltukla değil, aynı zamanda ceket, yeleği, gömleği, fanilas, derisi, kasları ve kemikleriyle de bütünleşmişti. Sakin kafayla olup biteni yeniden gözden geçirmeye karar verdi. On dakika sonra kendini kaybetti ve ümitsizce feryat etmeye, ağlamaya, sağa sola saldırmaya başladı. Esir düşmüştü. Açık kapıdan içeri yağmur damlalarıyla birlikte buz gibi bir hava giriyordu, her ne kadar ayaklarını kullanarak bütün gücüyle kendini dışarı itmeyi bile denediyse de, koltuktan kurtulmayı başaramadı. İki eliyle tavandaki sun roof'a tutunup kendini yukarı çekerek koltuktan ayrılmayı denedi. Nafile. Sanki dünyayı yerinden oynatmaya çalışıyordu. Kendini direksiyonun üzerine bırakıp, o yılgınlıkla inlemeye başladı. Farkında olmadan çalıştırdığı silecekler gözlerinin önünde camı tırmalıyor, hep aynı hızda hareket ederek bir sağa bir sola gidiyordu. Uzaklarda bir fabrikanın paydos zili çaldı. Yolun başında bisikletli bir adam belirdi. Yağmurdan korunmak için sırtına aldığı büyük siyah naylon torbanın üzerine düşen yağmur damlaları, bir fok balığının derisinden kayar gibi yavaş yavaş yere doğru süzülüyordu. Adam merakla önce etrafına, sonra da arabaya baktı. Yalnız bir adam görünce hayal kırıklığına uğramıştır herhalde. Uzaktan bakınca, pekâlâ içeride sevişen genç bir çift olduğunu düşünebilirdi insan.

Deli saçması bu! Bugüne kadar kimse bir arabanın içinde böyle tıklılı kalmamış, kimse kendi arabası tarafından esir alınmamıştır. Özgürlüğe kavuşmanın bir yolu olmalı. Güç kullanarak olmuyor. Bir tamirciye mi gitsem? Hayır. Nasıl açıklayacağım ki? Peki ya po-

lis çağırırsam? Eee sonra? Meraklılar etrafa toplanacak, memurun beni kolumdan tutup çekiştirmesini seyredecek. İnsanlar yardım etmeyi teklif edecek, ama bana nasıl yardım edecekler ki? Çok geçmeden gazeteciler yetişip fotoğrafımı çekecek kuşkusuz. Yağmur altında bir arabanın içinde, utançtan boynu bükülmüş, kırılmış koyun gibi mahsun, öylece bekleyen bu zavallının fotoğrafları günlerce gazete sayfalarını süsleyecek. Yani başka bir yol bulması gerekiyordu. Hızla giderken motoru durdurup kendini dışarı atmaya denedi. Nafile. Kafası ve sol kolu yaralanmıştı. Acıdan başı dönmeye başladı. Bu da yetmezmiş gibi, bir süre sonra işeme ihtiyacı duydu. Çok sıkışmıştı ve çişini tutamıyordu. Ilık sıvıyı bacaklarının arasından arabanın içine doğru akmaya bıraktı. İşerken ağlamaya başladı ve yağmurun içinden köpeğin biri çıkıp, açık kapıdan içeri, zayıf ve kuru bir sesle havlamaya başlayıncaya kadar inledi durdu.

Bir kâbustan uyanır gibi, yavaş yavaş kendine geldi ve düşünce düşünce tümenden oynatmamak için, zihnini boşaltmaya çalıştı, uçurumun eşiği boyunca arabasını sürdü. Yardıma ihtiyacı olduğunu hissediyordu. Ama kimden yardım isteyecek ki? Karısını telaşlandırmak istemiyordu, fakat başka seçeneği de kalmamıştı. Hem belki o bir çözüm bulabilirdi. En azından karısının yanında kendini yalnız hissetmeyecek, umutsuzluktan kurtulacaktı.

Hiçbir trafik kuralını çiğnemedən, sanki onu orada tutan güçlerin gönlünü almak istermiş gibi, oturduğu yerde ani hareketlerden kaçınarak, şehre geri döndü. Saat öğleden sonra ikiye geçiyordu ve hava bozmuştu. Üç benzin istasyonunu geride bıraktı, ama araba oralı olmuyordu. Hepsinin kapısında “KAPA-

LIYIZ” yazan bir tabela asılıydı. İleride yolda kalmış arabalara rastladı. Bagaj kapılarının üstünde, eskiden bir aksilik olduğunda kullanılan, ama artık “benzinim bitti” anlamına gelen kırmızı uyarı üçgenleri duruyordu. İki defa, yağmurda yolda kalan bir arabayı yol kenarına iten bazı adamlara rastladı.

Evinin bulunduğu sokağa saparken, karısını nasıl aşağı çağıracağını düşünüyordu. İkinci bir sinir krizinin eşiğinde, perişan bir halde, apartmanın önünde durdu. Sessiz çığlıklarının, karısını mucizevi bir biçimde aşağı getirebileceğini ummuştı. Yakınlarda oturan bir çocuk, meraklanıp arabanın yanına gelene kadar, uzunca bir süre bekledi. Biraz para verip üçüncü kata koşmasını ve oradaki kadına kocasının aşağıda, arabanın içinde onu beklediğini söylemesini istedi. Mümkün olduğu kadar çabuk gelmesi gerektiğini de ekledi, çünkü bu çok önemliydi. Çocuk ortadan kayboldu ve bir süre sonra geri geldi. Kadının az sonra aşağı ineceğini söyledi, kısa günün kârını elinde sallayarak uzaklaştı. Kadın geceliğiyle dışarı çıkmış, yanına bir şemsiye bile almamıştı. Ne yapacağını bilemeden kapının eşiğinde duran kadının bakışları, kaldırım kenarında yatan derisi pörsümüş ölü sıçana kaydı. Yağmurda ıslanmaktan çekiniyordu. Kocasının yukarı çıkıp bir açıklama yapmadan onu aşağı çağırmasına biraz gücenmişti. Adam arabanın içinde, kadına yanına gelmesini işaret ediyordu. İrkilip ona doğru koşmaya başladı. Bir an önce yağmurdan kurtulmak için kapı koluna doğru atıldı, ama kapıyı açar açmaz, kocasının eliyle karşılaştı. Adam kadına dokunmamaya özen gösteriyor, yine de sanki onu itmeye, engellemeye çalışıyordu. Kadın arabaya girmekte ısrar etti ama kocası bağırıyordu: Yapma! Çok tehli-

keli! Eğildi, yağmur damlaları sırtını döverken, ıslanıp darmadağın olan saçları suratına yapışırken kocasını dinledi, başına gelen felaketi anlatan kocasını. Onu dış dünyadan ayıran sıcak kapsülün içinde adamın ne ıstıraplar çektiğine tanık oldu; koltuğundan ayrılmaya, arabadan inmeye çalışan kocasının çırpınışlarını seyretti. Olanlara inanamıyordu. Adamı koldan tutup çekmeyi denedi, ama bunun da bir faydası olmadı. Kadının aklına, kocasının çıldırdığı, koltuğa yapıştığı sanısına kapıldığı fikri gelene dek, akıllara durgunluk veren bu olay karşısında ne yapacaklarını bilemeden, öylece durup birbirlerine baktılar. Kocasıyla ilgilenecek, onu akıl hastalarının tedavisi edildiği o yerlerden birine götürecek birilerini bulmalıydı. Temkinli davranıp biraz gevezelik ettikten sonra adama orada beklemesi gerektiğini, kendisinin de hemen döneceğini, yardım çağırıp onu kurtaracağını, işler yoluna girdikten sonra belki beraberce öğle yemeği yiyebileceklerini ve hemen büroyu arayıp onun hasta olduğunu haber vereceğini söyledi. Böylece işyerinde öğleden sonra onu beklemeyeceklerdi. Biraz sakin olması gerekiyordu, her şey yoluna girecekti. Ortada büyük bir sorun yoktu ve o küçük sorun da kısa süre içinde hallolacaktı.

Ama kadın içeri girer girmez adama yine fenalık geldi. Pantolonuna işediği için utanıyordu, utançtan kıpkırmızı kesilen yüzünü gazetelerde hayal etti. Ancak birkaç dakika bekleyebildi. Karısı yukarıda ulaşabildiği herkesi, polisi ve hastaneyi arayıp, kendisinin ve kocasının ismini, arabanın rengini ve plakasını verirken, konuştuğu insanları olup bitene inandırmak için dil dökerken, bizimki aşağıda bunları düşünmeye daha fazla dayanamadı. Kadın geri geldiğinde araba

yerinde değildi ve kaldırım kenarındaki sıçan sonunda oluktan akan yağmur sularına kapılmış, yokuş aşağı kayıp gitmişti. Kadın yardım çağırmıştı ama görevlilerin gelmesi biraz zaman aldı ve onlara olanları açıklamak gerçekten çok zor oldu.

Hava kararana kadar şehirde dolaştı durdu, kapalı benzin istasyonlarının yanından geçti, istemediği halde uzun kuyruklarda bekledi. Cebinde tek kuruş kalmamıştı. Bir kez daha benzin almak zorunda kalırsa ne yapacağını bilemiyor, çok korkuyordu. Böyle bir duruma düşmemek için, hâlâ açık olan benzin istasyonlarından uzak durmaya karar verdi. Çünkü belli bir saatten sonra bütün benzin istasyonları kapanıyor, yola devam edebilen arabalar depoları doldurmak için ertesi sabahı beklemek zorunda kalıyordu. Trafığın az olduğu çok uzun ve geniş bir caddede, aniden arkasında bir devriye arabası belirdi ve arabadaki polis bizimkine durmasını işaret etti. Yine içini bir korku aldı, uyarıya aldırmadan kökledi gazı. Arkasında polis sirenleri ötüyordu. Sonra birden, nereden geldiği belli olmayan motosikletli bir polis ortaya çıktı. Ama araba, onun arabası, kuru bir hırıltı çıkardı, derin bir nefes alıp hızla ileri atıldı ve bir otoban bağlantısına saptı. Polislerle arasındaki mesafe gittikçe açılıyordu. Gece olduğunda artık onlardan iz kalmamıştı ve arabası başka bir caddede ilerliyordu.

Karnı acıktı. Artık hiç utanmadan, bir kez daha açıkça altına işedi. Saçmalıyordu. “Açıkça” ya da “kaçıkça”! Bu tip varyasyonlar deniyordu, sesli ve sessiz harflerin yerlerini değiştiriyor, onu gerçeklerden uzaklaştıran bu delice oyuna kendini biraz fazla kaptırıyordu. Kendine engel olmaya çalışmadı, çünkü tüm bunların nereye varacağını bilmiyordu. Yine de saba-

ha karşı iki defa yol kenarında durup dikkatli hareketlerle arabadan inmeye çalıştı. Birlikte geçirdikleri onca zaman, arabayla arasındaki husumetin son bulmasına, meselenin karşılıklı iyi niyetle halledilebilir hale gelmesine sebep olmuş olabilir, diye geçirmişti içinden. Tam iki defa, onu bir türlü serbest bırakmayan koltuğa –fısıldayarak da olsa– yalvardı. Merhamet göstermesini isteyip af diledi. Her iki denemenin sonunda, kendini gece vakti yağmur altında, buz tutmuş bir tarlanın ortasında ne yapacağını bilemez bir halde, avazı çıktığı kadar bağırp hıçkırığa hıçkırığa ağlarken buldu. Kafasındaki ve kolundaki yaralar tekrar kanadı. Acımasızca işkence edilen bir hayvan gibi inleyip uluyarak, soluğu kesilirken yutkunmaya çalışarak arabasını sürmeye devam etti. Arabasına teslim olmuştu sonunda.

. Bütün bir gece, nereye gittiğini bilmeksizin, orada burada dolaştı. Hiçbir tabela göremediği yerlerden, geniş düzlüklerden geçti, tepeler tırmandı, yokuşlar indi, virajlara girdi ve çıktı. Hava aydınlanırken, yağmur suyunun doldurduğu çukurcuklarla dolu bir caddede buldu kendini. Motor adeta tısladı ve kaporta ürkütücü sesler çıkararak titredi. Sabah olmak üzereydi, güneş daha doğmamıştı, yağmur aniden kesili-verdi. Cadde ileride, kayaların arasında kayboluyormuş gibi görünen bir yola bağlanıyordu. Bütün dünya nereye kaybolmuştu? Önünde yalnızca sıradağlar ve havada asılı duran, korkunç derinlikte bir gökyüzü vardı. Bağırıyor ve direksiyonu yumrukluyordu. Tam o sırada benzin göstergesinin sıfıra dayandığını fark etti. Motor zorlanarak bir süre daha çalıştı, arabayı yirmi metre daha ilerletti. Vardığı yerde sapabileceği bir yol daha vardı, ama depo artık boştu.

Alnında soğuk ter damlaları birikmişti. Midesindeki bulantı tüm vücuduna yayılıp ürpermesine sebep oldu, tam üç defa gözlerinin önüne bir perde gerildi. El yordamıyla kapı kolunu buldu, çünkü artık boğulduğuna inanıyordu. Sonunda, kendisi ya da motor öldüğü için, yana devrildi ve arabadan düştü. Yerde biraz yuvarlandıktan sonra taşların üzerine yığılıp kaldı. Yağmur tekrar başlamıştı.

KISIRDÖNGÜ

Başlangıçta, deyip hikâyemize geçmeden önce şunu belirtmemiz gerekiyor ki, aslında her başlangıç aynı zamanda bir sondur ya da en azından beraberinde bir son getirir, ama yine de her şeyin bir başlangıca ihtiyacı vardır. Ayrıca başlangıçla son birbirinden ayrılamaz, ama bunun anlamı “ayrılmak istemezler” veya “ayrılmalarına imkân yoktur” da değildir. Bu ikisi, gönülsüz olsalar da bırakmazlar birbirlerini. Çünkü ayrılmaları, kâinatın kökten değişimler karşısında oynak olan düzeninin altüst olması demektir. Başlangıçta dört yol inşa edildi. Dört ana yöne doğru dümdüz, ya da bazı yerlerde arazi koşullarına uymak için dağlar arasından kıvrılarak, ovaları bölerek, kazıklar çıkılarak, akarsuları geçerek, nehirlerin aktığı vadileri aşarak uzanan bu yollar, ülkeyi dörde bölüyordu. Proje sahibinin öngördüğü şekilde, daha doğrusu tahtta oturan kişinin verdiği emir doğrultusunda, tam birbirleriyle kesiştikleri noktadan beş kilometre uzaklaştıktan sonra, yollar bir örümcek ağına benzeyecek biçimde dallanıp budaklanıyordu. Önce ana caddelere, sonra ara sokaklara, başka bir deyişle atardamardan toplardamara, sonra da kılcal damarlara ayrılıyorlardı. Böylece her bir kenarı on kilometre uzunluğunda mükemmel bir kare oluşmuştu. Bu kare ilk başlarda, daha önce belirttiğimiz sebeplerle ve genel geçer teamüllere uygun olarak, yere çakılı dört sıra işaret taşından oluşuyordu. Daha sonra, göz

alabildiğince uzanan bu yollar, türlü makineler yardımıyla genişletilip kenarlarına da kaldırımlar döşenince, karenin etrafı yüksek duvarlarla çevrildi. Toprak ıslah çalışmaları kapsamında düzenlenip bakımı yapılan bu yüz kilometrekarelik alanı, her yerden görülebilen ve daha önce şehir planlarında gösterilmiş olan bu dört duvar sınırlıyordu. Bu alanın, talep üzerine ülke sınırlarının her noktasına eşit uzaklıkta inşa edilmesinin ne kadar yerinde bir karar olduğu görüldü ve bu karardaki haklılık, badanalı duvarlarla daha da yükseltildi. Oysa en iyimser kişiler bile, bu yapının kralın şanına şan katacağını söylerken, bu kadar ileri gidebileceğini dile getirmekten çekinmişti. Tüm bunları önceden görebilselerdi, ülke tarihini daha dikkatli incelerlerdi. Bugüne kadar krala itaat edenler hep haklı çıkmıştı. Onu dinlemeyenlerse tam tersi. En azından yazmaları emredilen tarihte ve daha önceki belgelerde böyle olduğu söyleniyor. Sağlam bir irade, bu iradeyi ayakta tutan para ve büyük umutlar olmasaydı, böyle bir yapıyı inşa etmek asla mümkün olmazdı. Projenin akıllara durgunluk veren maliyetini üstlenen hazinenin de bu işte önemli bir payı vardı. Para bütün vatandaşları kapsayan bir vergilendirme yöntemiyle karşılanıyordu tabii ki. Bu vergiler insanların gelirleri üzerinden alınmıyordu. Bilakis ayrıntılarıyla halka açıklandığı ve herkesin anlayışla karşıladığı gibi, insanların hayattan beklentilerine ve ihtiyaçlarına göre derecelendirme yapılıyordu. Yani yaşı-
nız ne kadar ilerlediyse, ödeyeceğiniz vergi o kadar yüksek demektir.

Böyle bir seferberlik sırasında, anlatılmadan geçilemeyecek birçok önemli olay oldu ve kuşkusuz sayısız zorluğun üstesinden gelindi. Feryat figan duvar-

dan düşenlerin, başına güneş geçenlerin ya da kas, çiş ve kandan oluşan bir kütle halinde donup gömülenlerin sayısı hiç de azımsanacak gibi değildi. Hepsi de hak ettikleri biçimde, özel törenlerle verildi toprağa. O önemli buluşu yaparak kralın gözüne girip özel nişanı takmak, paraya, mutluluğa ve en önemlisi ölümsüzlüğe kavuşmaksa basit bir memura nasip oldu. Bu adam, ilk planda öngörüldüğü üzere, duvarları kapamak için kapılar inşa etmenin gereksiz olduğunu söylemişti. Haklıydı da. Gece gündüz açık duracak kapılar yapmak saçma olacaktı. Bu dikkatli memur sayesinde tam yirmi kapının maliyetinden tasarruf edilmiş oldu. Karenin dört yanına, birbirine eşit uzaklıkta dört ana kapı ve onaltı küçük kapı yapılması planlanmıştı. Ortalanması gerektiği düşünülen ana kapılar ve bunların her iki yanına yapılacak ikişer küçük kapı yerine, caddelerin son bulduğu noktalara duvar örülmedi. Duvarların ayakta kalabilmek için kapılara ihtiyacı yoktu. Üç metrelik masif, geniş duvarlar, daha sonra adım adım yükseltilerek dokuz metrelik müthiş bir yüksekliğe ulaştı. Anayollara bağlanan caddeler için yeni aralıklar bırakıldığını söylemek gereksiz elbette. Ülkenin tüm yollarında trafik, basit bir düzenle işliyordu: Her yol bir yere çıkıyorsa, her yol çıktığı yere çıkar.

Dört ana yola bağlanan, dört duvarla çevrili bu alan bir mezarlıktı. Ülkedeki tek mezarlık buydu. Kral böyle istemişti. Eğer bir hükümdar, hem olağanüstü bir kudrete hem de olağanüstü hassas bir kişiliğe sahip olursa, o zaman ülkesinde sadece bir tane mezarlık bulunur. Krallar aldıkları kararlar ve koydukları yasaklarla yücelirler. Bu tür işlerden kaçınanlar kraldan sayılmaz. Krallar hassas olabildikleri gibi,

olmayabilirler de. Fakat biz burada göz kenarlarından süzölen timsah gözyaşlarıyla ya da hafifçe titreyen dudaklarla ifade edilen bayağı bir hassasiyetten bahsetmiyoruz. Böyle bir hassasiyet ölkede tarihinde ve hatta, araştırması henüz yapılmadı ama, belki de dünya tarihinde bile görölmemiştir. Öyle ki, kral ölme ve beraberinde getirdiklerine, bu hayat gerçeğinin kaçınılmaz tecellisine, merhum yakınlarının acısına ve ardından her yeri kaplayan matem havasına, hatta bu ve benzer konuların gündeme gelmesine bile katlanamazdı. İşte kral bu derece hassas bir insandı. O da her kral ve devlet başkanı gibi hükmettiğı toprakları dolaşmak zorunda kaldı. Halkın önünde kafalarını okşayacağı çocuklar seçildi, gizli servis ajanları tarafından zehir ve bombalara karşı kontrol edilen çiçekleri kabul etti ve tüm halk onun için cümbür cemaat sokaklara dököldü. Tüm bunları ve hatta daha fazlasını da yaptı iyi yürekli kral. Ama her seyahatte dayanılmaz acılarla karşılaştı. Ölüm! Her yerde ölüm ve ölümün izleri vardı. Selvi ağacından mezar taşları, dul kadınların yüzünde siyah peçeler görüyordu ve hepsinden daha sık, mahalli yöneticilerin affedilmez bir şekilde gözden kaçırdığı ya da vakitsiz yola çıkan, acı içinde geçip giden cenaze alaylarıyla karşılaşıyordu. Saraya her dönüşünde aklındaki tek şey, bir gün kendisinin de öleceğı oluyordu. Bir gün sarayının en yüksek kulesinde kendisine yabancı acıların, kaderinin dayanılmaz ağırlığının altında ezilirken, uzaklardaki (o gün hava sadece hanedanlık tarihinde değil, tüm ölkenin tarihinde olmadığı kadar güzeldi) beyaz duvarların ışıltısını seyrederek dinlenirken aklına basit bir fikir geldi: Herkes için tek bir merkezi bir mezarlık!

Binlerce yıldır ölülerini ortalık yere, hatta genelde hemen kapı önüne gömmeye alışmış bir halk için bu bir devrimdi. Ancak bazıları korkmaya başlamıştı, kralın parlak fikri, ya da bu fikirden yola çıkarak aldığı karar değildi korkuya yol açan. Kralın değişmez hükmü olmasına rağmen, bazı bozguncular kararı delice bir şaka olarak görüyordu; karar değil, kararın ortaya çıkaracağı kaos ortamıydı korktukları. Ülkenin dört bir yanındaki mezarlıklardan, kemikler ve toprağa gömülenlerden arda kalan diğer parçalar toplanacak, yeni mezarlıktaki yeni yerlerine taşınacaktı. Karar kraliyet ailesinin fertleri için de geçerliydi. Onlar için yeni bir anıt mezar yapılacaktı. Kim bilir, yeni anıt mezar, mısır piramitleri tarzında bile inşa edilebilirdi belki. Huzur tekrar sağlanır sağlanmaz, ülke tarihinde –güzellikle veya zor kullanarak– herkesi dize getiren ve “Başım için bir taç istiyorum. Hadi yapın bir tane!” sözlerini söyleyen ilk kişiden bugüne, başında taç taşımış tüm hükümdarların soylu kemikleri, arazinin saygılı vatandaşlar tarafından doldurulan kuzey kanadından içeri sokularak ebedi istirahatgâhlarına taşındı. Sıradan insanların ana babalarının mezarlarını yeni mezarlığa taşımayı kabul etmesinde, bu ilk adımın etkisinin büyük olduğu iddia edildi. Tabii sessiz kalan, ama yüzlerindeki gülücüklerle, yeni iş olanaklarından duydukları memnuniyeti dışa vuran bazı insanlar da vardı. Bunlar tüm gelenek ve göreneklere rağmen, ölüleri ne ölü ne de canlı diyebileceğimiz birtakım yaratıklar haline getirmek gibi zor bir işle uğraşan kimselerdi. Bir süre sonra herkes, kralın fikrinin, o güne kadar bulunan en parlak fikir olduğuna, daha önce hiçbir milletin böyle bir kral tarafından yönetilme şerefine nail olmadığına ve kader böy-

le bir lideri başlarına getirdiğine göre –onlardan daha azını hak etmeyen ölülerinin ruhlarının huzura kavuşması açısından– yapabilecekleri en iyi şeyin, kralı öpüp başlarına koymak olduğuna inanmaya başladı. Tarihte kimi halkların sevince boğulduğu dönemler vardır. İşte bu da öyle bir dönemdi ve insanlar talihlerine şükredip keyif çatıyordu.

Abide mezarlık nihayet hazır olunca, büyük bir ölü taşıma seferberliği başladı. Başta işler kolay ilerliyordu. Ülkedeki diğer büyük, orta boy ve küçük mezarlıklar da duvarlarla çevriliydi ve sınırları içinde kalan toprağı üç metre derinliğe kadar kazıp, ne var ne yok toplamak yeterli oluyordu. Her metreküpте kemikler, çürümüş tahta parçaları ve iş makinelerinin kepçe darbeleriyle etrafa saçılan kokuşmuş ceset kalıntılarıyla karşılaşılıyordu. Bu artıklar, yeni doğmuş bir bebekten iri kıyım bir yetişkine kadar farklı cüsselerde insanlara göre hazırlanmış, farklı büyüklükteki mezarlara boşaltılıyordu. Et ve kemik parçalarını, bütün bir vücut oluşturacak biçimde bir araya getirmek, her zaman mümkün olmuyordu. Haliyle yeni mezarlıkta bazen bir çukura iki kafatası, dört el, birkaç kırık kaburga kemiğı, henüz dağılmamış bir göğüs kafesi ve pelte halinde bir göbek ve hatta Buda'nın bir diğı ya da bir kemiğı veyahut bir azizin kürek kemiğı konulabiliyordu. Prensip olarak, ölünün bir kemiğinin bile tüm vücudun yerini tutacağı görüşü benimsenmişti. Böylece ülkenin dört bir yanından, köylerden ve kentlerden sayısız insan yollara dökölüp gittikçe kalabalıklaşan bir trafik yaratıyor, kısa süre sonra kaçınılmaz olarak “Ölüm Yolu” adını alacak ana caddelerde sıraya giriyordu.

Dediğimiz gibi başlangıçta herhangi bir sorunla

karşılaşılmadı. Ancak bir gün birisinin aklına, soylu kralın, düzenli mezarlık sistemine geçişten önce ölülerin her yere –ovalara, vadilere, kabristanlara, ağaç gölgelerine, evlerin bahçelerine, saban demirinin ulaşamayacağı derinlikte çukur kazılabilen her toprak parçasına– gömüldüğünü hesaba katıp katmadığı sorusu geldi. Savaşlarda ölenleri ve Asya’yla Avrupa’dakiler gibi binlerce cesetle dolu olmasa da toplu mezarları saymıyoruz bile, ama doğal olarak, hikâyesini anlattığımız kralın topraklarında da savaşlar olmuş, insanlar gelişigüzel gömülmüştü. Bu durumun nasıl bir kararsızlık doğurduğunu anlatmaya bile gerek yok tabii. Kral her soruna bir çare bulmak zorunda olduğuna inanıyordu. Bu yüzden sorunu küçümsemedi, zaten görmezden gelebilecek bir sorun değildi. Yeni kararlar alınmalıydı. Mezarlıklarda yapıldığı gibi ellerde kazma kürek işe atılmak, tüm ülkeyi bir uçtan diğer uca kazmak mümkün olmadığından, kral emirler yağdırmak için bilim adamlarını huzuruna çağırdı. Tez zamanda, su ya da maden aramada kullanılan aletlere benzeyen ama gömülü cesetleri ve onlardan arta kalanları bulmaya yarayan bir alet icat edilmeliydi. Gerçekten güç bir sorunla karşılaşmışlardı. Hemen bir seminer düzenleyen bilim adamlarının koyduğu tanı işte bu oldu. Onlar bu konuyu tartışırken üç gün daha geçti. Seminerin ardından hepsi laboratuvarlarına kapandılar. Kesenin ağzı açıldı ve haliyle, yeni bir vergilendirme sistemi yürürlüğe girdi. Sorun çözüldü çözülmese ama bu gibi durumlarda her zaman olduğu gibi, ilk denemeler başarısız oldu. Mesela, yeraltındaki vücutları bulmak için optik ve akustik sinyallerle çalışan bir alet icat eden bilim adamının hatasını ele alalım: Bu alet canlılarla ölüleri ayırt edemiyordu. Doğal olarak canlılar tarafından

kullanıldığı için, sinyaller aletin etrafını çevreleyen canlılarla ölüleri birbirine karıştırıyordu. Bir tane bile işe yarar işaret vermeden, yüksek sesle ötüp duruyor, uyarı ışıkları sürekli yanıp sönüyordu. Bütün ülke, aslında işinin ehli olan bu mucidin talihsizliğine gülüyordu. Adam birkaç ay sonra alete bir uzantı ya da bölme, her neyse işte, garip bir parça daha ekleyerek sorunu çözdüğünde, bir ödül vererek onu onurlandırıdılar. Kulak kabartıldığı vakit, aletin ana haznesinden bir ses duyuluyordu: “Sadece ölü vücutları ve onlardan arta kalanları bulmalıyım, sadece ölü vücutları ve onlardan arta kalanları bulmalıyım, ölü vücutlar ve arta kalanlar ve arta kalanlar...”

Son anda ikinci bir hata daha fark edildi. Alet kullanıma sunulduğunda, insan vücutlarıyla insana ait olmayan vücutların ayırt edilemediği anlaşıldı. Aslında kötü bir özellik değildi bu, bir hata gibi görüldüğü doğru, ama öyle değildi, aslında temel bir hatanın giderilmesine yaramıştı. Hayvan ölüleri nasıl da kaçmıştı gözden. Ne kadar büyük bir tehlike atlattığını anlayınca kralın tüyleri diken diken oldu. Öyle ya, insan olmasa da ölü ölüdür. İnsanlar bir yerde toplansaydı da köpekler, atlar ve kuşlar toprağın altında çürümeye bırakılsaydı, ülkenin hali nice olacaktı? Peki ya tüm diğer canlılar? Yarı organik bir yapıya sahip olan böcekler istisna sayılabilirdi belki (ki zamanın bilginleri bu konuda hemfikirdi). Böylece yıllarca sürececek büyük bir araştırma, hummalı bir çalışma başlamış oldu. Taranmadık bir karış toprak bırakılmadı. O güne dek yerleşime kapalı tutulan topraklar, en yüksek dağlar, çamur tabakasının altında binlerce boğulmuş canlı barındıran nehir yatakları bile didik didik arandı. Ağaçların bazı temel ihtiyaçlarını karşıla-

yan cesetlerin bulunması için köklerin arası karıştırıldı. Birçok caddenin yeniden yapılması gerekti. Nihayet bir gün, krallık kendini ölümden arınmış hissetmeye başladı. Ülkenin ölümden arınmış (kralın kendi tabiri bu) olduğu bizzat kral tarafından resmi olarak açıklandığında, kutlamalar başladı ve o gün ulusal bayram ilan edildi. Böyle günlerde belli sayıda insanın kazalar, kavgalar vs. dolayısıyla ölmesi son derece normaldir. Böyle durumlarda Ulusal Yaşam Dairesi (garip ama ismi buydu) hızlı ve modern bir hizmet veriyordu. Kişinin öldüğü tespit edilir edilmez, naaşı derhal en kısa yoldan, ahir topraklara çıkan Ölüm Yolu'na götürülüyordu. Ölülerden arınmış olmak kralı çok mutlu etmişti. Halkın hissettiklerine gelince, onlar bu duruma çoktan alışmışlardı.

Olağan bir durgunluk gözleniyordu. Yıllar boyu birçok acı olayla boğuşmak zorunda kalan halk, nasıl desek, artık durulmuştu. Ölülerin nakli sırasında, resmi olarak duyurulmasa bile, ulusal bir yas yaşandığını söylersek hiç de abartmış olmayız. Kazılan toprağın derinliklerinden bir yas havası çıkmıştı. Hüzün dolu yıllar boyunca gülümseme cesaretini gösteren ayıplanmıştı. İnsanın uzaktan bir akrabası (kuzeninin kuzeni bile olsa) mezarından bütünüyle ya da parçalar halinde alınırken, ölüden arda kalanlar, mezar kazıcıların küreklerinin kenarından etrafa saçılırken ya da kek kalıbına yerleştirilmiş gibi yeni mezara doldurulurken gülmek, kuşkusuz uygunsuz bir davranıştı. Sessiz kalsalar bile, acıları yüzlerinden okunuyordu. Bitmek bilmeyen o çalışmanın ardından, bir yaşam belirtisi veyahut ölüme karşı belli belirsiz bir direniş olarak niteleyebileceğimiz şakalar, alaylar, gülüşler ve kahkahalar geri döndü.

Ancak, büyük şokun ardından yavaş yavaş kendine gelmeye başlayan zavallı insanların sadece ruhları değil, aynı zamanda vücutları da bir tür durgunluğa teslim olmuştu. Seferberlik yıllarının halka neye mal olduğunu anlatmak mümkün değil. Binalar, caddeler, tüneller, köprüler yapıldı. Az önce –yarım yamalak da olsa– anlattığımız bilimsel gelişmeler sağlandı. Endüstriyel ahşap işlemeciliği gelişti. Önce ağaçlar kesilip kalas haline getiriliyor (ki bu arada birçok orman yok edildi), bunlar bir şekilde kurutuluyor ve yüksek talebi karşılamak üzere tabut imalatında kullanılıyordu. Bir başka zorluksa, başta çivi ve menteşe talebini karşılamak için ihtiyaç duyulan makine ve malzemenin yapımını hızlandırma konusundaydı, makine sanayiinde yeni bir yapılanma süreci gözlemlendi. Ayrıca tekstil sektörü ve tuhafiyeciler, şerit ve püsküllerle süslü kefen talebini karşılamaya çalışıyordu. Mezar taşlarının, tıraşlı ya da basit sütunların yapımında kullanılan tüm mermer, taşocaklarında tabaka ya da bloklar halinde topraktan çıkarılıyordu. Bunun dışında sayısız küçük ve basit el işi faaliyeti sürdürülmekteydi. Sim veya altın harflerle yazı yazmak, taş zemine resim işlemeciliği, maden ve cam işçiliği, çiçekçilik, adak mumlarının imalatı vs. Fakat herhalde en zor durumda olan, buraya kadar saydığımız sorunlardan çok daha büyük sorunlar yaşayan nakliye endüstrisiydi. Burada da kelimeler, koşulların ne kadar zor olduğunu anlatmak için yetersiz kalıyor. Motorlu araç endüstrisi (kamyonetler ve diğer ağır yük araçları) ölümlerin yeni mezarlığa taşınması sürecinde değişik yollar izlemek, yeni üretim politikaları geliştirmek, montaj bantlarını değiştirmek zorunda kalmıştı. Trafiği düzenlemek için karmaşık bir planlamaya gidildi.

Gitgide yoğunlaşan trafikte gidiş gelişleri, yola çıkış ve varış saatlerini düzenlemeye çalıştılar. Elbette tüm bunlar, halkın hafta içi ve hafta sonu iş ya da gezi amaçlı yolculuklarının yarattığı trafiğin ahengini bozmadan yapılmalıydı. Ayrıca tüm altyapı yeniden gözden geçirildi. Kamyon şoförlerinin uyuması ve yemek yemesi için yollarda hanlar ve moteller, yük araçları için park alanları, şoförlerin ruhen ve bedenen rahatlaması için bir eğlence tesisi, telefon hatları, ilkyardım istasyonları ve çekici araçlar, motor ve elektrik tesisatındaki arızaların giderilmesi için tamirhaneler, dizel yakıt, yağ, benzin, lastikler ve yedek parçalar için benzin istasyonları vs. Tahmin edilebileceği gibi, icraat yeni iş alanları doğuruyor, dönüp dolaşıp tüketimi uyarıyordu. Ülke ekonomisi, bu durumu üretimin had safhasına, tam istihdama kadar kaldırılabildi. Bu dönemin ardından büyük bir sıkıntı yaşandı. Kimse şaşmamıştı bu işe, çünkü ekonomi uzmanları böyle olacağını önceden haber vermişti. Sıkıntının olumsuz etkileriye sosyologların tahmin ettiği gibi, halkın doyum noktasına ulaştıktan sonra gösterdiği o bastırılmaz dinlenme isteği sayesinde fazlasıyla telafi edildi. İnsanlar zamanla normal hayata döndüler.

Mezarlık, anayönlere göre, ülkenin geometrik merkezindeydi. Taşınan cesetler yüz kilometrelik alanın bir çeyreğini bile doldurmadı. Sonra bir grup matematikçi, yaptıkları hesaba dayanarak, çoktan toz toprak haline gelip hiçliğe karışmış olanlar sayılmasa bile, ülkede o güne kadar yaşamış olanlar için kişi başına düşen ortalama alan hesaplandığında, kullanılan çok daha geniş bir alana ihtiyaç duyulması gerektiğini söylediler. Bu muamma –ki gerçek bir muamma olup olmadığı tartışılır– tıpkı dairenin alanı ya

da üçüncü kuvvetten karelerin ikinci kuvvete indirgenmesi gibi, sonraki nesillerin zihinlerini meşgul edecek cinstendi. Çünkü biyoloji biliminin önde gelen şahsiyetleri, ülke topraklarında vücut olarak adlandırılacak hiçbir kalıntının kalmadığını ispatlamıştı. Kime güveneceğini bilemeyen kral, bir süre düşündükten sonra, olayı açıklığa kavuşturmak için bir bildiri yayınladı. Seyahat ve ziyaretlerine tekrar başladığında hissettiği hafiflik, onun için yeterli kanıttı. Etrafta ölümden arda kalan en ufak bir iz dahi görülmediğine göre, ölüm geri çekilmiş olmalıydı.

İlk plana uygulanan kriterler daha akılcı gibi görünse de, mezarlık dış kenarlardan merkeze doğru dolduruluyordu. Başta duvarlar boyunca düz ilerleyen çizgi, bir süre sonra kıvrılarak bir daire oluşturdu. Neyse, hikâyemizin konusu bu şeklin gelişimi değil. Duvarların içi nakil işlemi başladığından beri neredeyse simetrik biçimde, duvarların dışındaki dünyanın formuyla uyum içinde geliyordu. Böyle olacağı önceden kestirilememişti, ancak bunu sadece bir aptalın gözden kaçıracağını söyleyenlerin sayısı da az değildi.

İlk işaret, güney duvarının dibinde, aniden bir bitkiye, sonra bir çalılığa, sonra bir fundalığa ve ardından sık bir ormana dönüşecek bir tomurcuk gibi bitiveren, içinde içecek satışı yapılan derme çatma bir kulübeydi. Yollardaki dinlenme tesislerinin sayısı artırılmıştı artırılmasına, ama nakliyeciler bu yeni yeri daha çok sevmişlerdi. Ardından bu küçük dükkânın yanına ve mezarlığın diğer girişlerine aynı türde küçük dükkânlar ve benzeri ticarethaneler kuruldu. Dükkân sahipleri evlerini dükkânlarının yakınına taşıdılar. Önceleri gecekondular tarzında inşa edilen bu eğreti ya-

pılar, daha sonra yerlerini taş ve tuğladan sağlam binalara bıraktı. Sadece yakına gidildiğinde fark edilen bir gerçek vardı: Kare; a) geri dönüşü olmayan bir biçimde, b) besbelli, sosyal koşullar gereğince, dört duvarın dibinde iki farklı biçimde dolduruluyordu. Her ülkede olduğu gibi bu ülkede de iskân tek tip düzenlenmişti ve kralın özel durumunu göz ardı edersek, insanlar arasında sosyal adalet vardı. Zenginler vardı elbet, yoksullar da vardı ve aralarındaysa, evrensel kurallara dayanan bir ayrım: Yoksullar zenginleri, zenginlerin çizdiği bitiş çizgisine kadar sırtında taşırdı; öte yandan zenginler yoksulları, yarışı kazanmak (ki sürecin asıl amacı budur) için geride bırakmanın yeterli olup olmadığı tartışılır bir bitiş çizgisine kadar eteklerinde sürüklerdi. Yaşayan insanların mezarlık-taki genel nakliyat işleri için koyduğu yasaya göre ikiye ayrılan iç bölgede olduğu gibi, duvarların dışında da bariz bir ayrım göze çarpıyordu. İnsanın, bu durumun sebebini açıklamaktan cayası geliyor. Büyük ölçüde zenginlerin yaşadığı kuzey kanadı, muazzam yüksekliğiyle sosyal eşitsizliği gözler önüne seriyor, tam karşısındaki güney kanadı yoksulların tarafını temsil ediyordu. Durum diğer yerlerde de aynıydı. Her şey kendince biçimleniyordu. Pek açık olmayan bir sebepten dolayı, duvarların dışı da içi gibi geliyordu. Örneğin duvarların dışına yerleşen çiçekçilerin hepsi aynı seçenekleri sunmuyordu. Bazıları büyük özen gösterilerek bahçe ve seralarda yetiştirilen asil çiçekleri satıyorlardı. Diğerleri etraftaki tarlalardan topladıkları yabani çiçekleri satan basit insanlardı. Bu konudaki dilek ve şikâyetlerden bunalan devlet memurlarının dedikleriye şuydu: Çiçek almak isteyen, kendisine sunulanla yetinmelidir. Şunu unutma-

mak gerekir: Mezarlık, karmaşık bir idari mekanizmaya, özel bir bütçeye ve binlerce mezara sahipti. Başta çeşitli kademelerdeki memurlar karenin içinde, mezarlardan uzakta, merkezde yaşıyordu. Ancak bir süre sonra hiyerarşide düzensizlik, geçim sıkıntısı, okul, hastane ve doğumhanelerde aşırı doluluk gibi sorunlar baş gösterdi. Ne yapılmalıydı? Mezarlığın içinde bir şehir kurmak mı lazımdı? Bu her şeye yeniden başlamak demektir. Günün birinde şehir ve mezarlık birleşecek, caddelerin yanında, evlerin arasında mezarlar olacak, ev yapılacak yeni yerlere ulaşmak için, caddeler mezarların etrafından dolaştırılacaktı. Bu da kaos ortamına geri dönüş anlamına geliyordu. Çok daha kötüydü böylesi, çünkü bu sefer kenarları on kilometre uzunluğunda olan ve dış dünyaya sınırlı sayıda kapıyla bağlı bir karenin içine sıkışıp kalacaklardı. İnsanlar, etrafı ölümler şehriyle çevrili bir canlılar şehriyle, canlılar şehriyle çevrili bir ölümler şehri arasında bir seçim yapmak zorunda kaldı. Artık güçleri kalmadığından, uzun ve zahmetli bir yolculuğu göze alamayan ve haliyle geri dönmeye cesaret edemeyen, ya da kısa süre önce toprağa verdikleri akrabalarından ayrılamayan insanlar yüzünden, kenar mahallelerin umulmadık bir hızla şehirlere dönüşmesi ve tabii ki kaotik bir ortamın oluşması sonucu, tercih kendiliğinden yapılmış oldu. Her çeşit pansiyon; bir, iki, üç, dört, beş yıldızlı oteller, hatırı sayılır miktarda eğlence merkezi, bazıları resmi olarak tanınmasa da her mezhep için kiliseler, bunun dışında restoranlar, büyük alışveriş merkezleri, sayısız ev, büro ve apartman, hizmet merkezleri ve şehirlere özgü muhtelif yapılar caddeleri doldurdu. Bunları şehir içi toplu ulaşım ağı, polis kontrol noktaları, geçitler ve yeni trafik düzen-

lemeleri takip etti. Tabii makul ölçülerde bir suç oranı da vardı. Yapılabilecek tek şey ölüleri gözden ırak tutmaya çalışmaktı ve bu yüzden dokuz metreden yüksek apartman yapılamıyordu. Bir süre sonra akıllı geçinen kurnaz bir müteahhit tarafından, buna da bir çözüm bulundu: Dokuz metreden yüksek apartmanlar için dokuz metreden yüksek duvarlar...

Zamanla mezarlık duvarları tanınmayacak bir hale geldi. Kırk kilometre uzunluğundaki simetrik duvarların yerini farklı yükseklikteki çıkıntı ve ilaveleleriyle düzensiz bir yapı aldı. Mezarlık kapılarının kapatılma zorunluluğu ne zaman doğdu, kimse hatırlamıyordu. Masraftan kaçınma yolunu bulan memur, bir ceset olarak içerideki yerini almıştı ve doğal olarak, bir zamanlar dahice bulunan fikrini artık savunamazdı. Hayatta olsa kuşkusuz mahcup olurdu. Ruhlar, öbür dünya, hayaletler ve hortlaklar hakkındaki hikâyeler almış başını yürümüştü. Kapıları kapatmaktan başka ne yapılabilirdi ki?

Krallık toprakları ve mezarlık arasında dört ana yöne doğru uzanan dört büyük şehir kuruldu. Dört beklenmedik şehir, zamanla Kuzey Mezarlığı, Güney Mezarlığı, Doğu Mezarlığı, Batı Mezarlığı isimlerini aldılar. Ancak pek hoş karşılanmayan bu isimler Bir, İki, Üç ve Dört olarak değiştirildi, çünkü kulağa hoş gelen neşeli isimler bulma denemelerinin hepsi başarısız olmuştu. Bu dört şehir, mezarlığı çevreleyen ve koruyan dört engel, dört canlı siper oluşturmuştu. Mezarlığın içindeki yüz kilometrekarelik alanda sessizlik hüküm sürerken; dışarıda bağrış çağrışılarıyla, kahkahalarıyla, gürültüyle çalışan makineleriyle, evlerden yükselen ve hiç dinmeyen fısıltılarıyla insanların oluşturduğu bir karınca yuvası vardı. Mezarlığa yaklaşmak başlı

başına bir maceraydı. Yıllar sonra, şehrin göbeğinden geçen caddeleri tanımak imkânsız hale geldi. Ama caddelerin bir zamanlar nerede olduğunu saptamak kolaydı: Mezarlığın dört yanındaki kapıların ötesinde düz bir çizgi takip etmek yeterliydi. Eski kaldırımların görülebildiği bir yerde durup etrafa bakınca, birbirine geçmiş evlerin ve başta düzensizce, daha sonraysa belirlenen güzergâhlara göre yapılan yolların arasında insan kendini kaybediyordu. Ana yollara artık sadece tarlalarda “Ölüm Yolu” deniyordu.

Zamanı gelince, nerede ve kimin başlattığı bilinmese bile, kaçınılmaz olan gerçekleşti. Yapılan bir araştırma sonucunda en fakir şehir olan İki'nin çevresinde, yani daha önce de belirttiğimiz gibi güney yakasında, bazı köylerde her bahar çiçek açan ağaçların altına gömülü cesetlere rastlandı. Aşağı yukarı bu araştırmanın yapıldığı dönemde, uygun zamanda ortaya çıkan ve rağbet gören her yeniliğin sonucunda olduğu gibi, büyük bir değişim yaşandı. Ülkede yerleşimin pek fazla olmadığı bölgelerde bazı insanlar, farklı sebeplerden dolayı ölümlerini yakınlarla bir yere, mağaralara, orman kenarlarına ve dağ yamaçlarına gömmeye karar verdi. O sıralar devletin denetim kurumları pek sıkı çalışmıyordu ve rüşvet yiyen memur çoktu. Merkezi İstatistik Enstitüsü'nün verdiği bilgiler, kralın sarsılmaz otoritesi altında yürütülen sağlık politikasının bir sonucu olarak ölüm oranının düştüğünü gösteriyordu. Mezarlık çevresindeki şehirler, ölümlerdeki bu azalmadan ciddi biçimde etkilendiler. Bazı işletmeler zarara girdi, pek çoğu dolandırıcılık amacıyla iflasını bildirdi ve ne kadar iyi olursa olsun sağlık politikasının ölümsüzlüğü sağlayamadığı anlaşıncaya, halk arasında düzenin tekrar sağlanması için

çok sert bir bildiri yayınlandı. Bunun da pek bir yararı olmadı. Geçici bir rahatlama döneminden sonra işler yine kesat gitmeye başladı ve çöküş devam etti. Yavaş, çok yavaş bir şekilde krallık toprakları yeniden ölümlerle doldu. Büyük Merkez Mezarlığı, sadece gittikçe ıssızlaşan komşu şehirlerin ölümlerinin gömüldüğü bir mezarlık haline gelmişti, fakat kral bunun farkında değildi.

Çok yaşlanmıştı kralımız. Bir gün sarayının en yüksek kulesinde dinlenirken, gözleri çok yorgun olmasına rağmen, bir köyü çevreleyen dört beyaz duvarın arasından yükselen bir selvi ağacının tepesini gördü; belki bir işaretti bu ağaç, ama bir ölüm habercisi değildi. Fakat bazı şeyler var ki, insan kolayca anlayabiliyor. Hele bir de yaşınız ilerlediyse, o zaman bu tür şeyler daha da anlaşılır bir hal alıyor. Kral, ona iletilen ve ondan saklanan haber ve söylentileri bir kez daha düşündü ve zamanın dolduğunu anladı. Adet olduğu üzere peşinde bir hastabakıcıyla sarayın bahçesine indi. Yerlerde sürünen asil pelerini arkasında, oflaya puflaya, ormanın mahrem kalbine giden iki tarafı ağaçlı yolu geçti. Açıklık bir alanda bıraktı kendini yere, kuru yaprakların üstüne. Yanına bağdaş kuran hastabakıcının yüzüne baktı ve ölmeden hemen önce, son sözlerini boşluğa bıraktı: “Burası.”

EŞYALAR

Dev giriş kapısı olanca ağırlığıyla kapanırken, memurun sağ elinin tersine sürttü ve az da olsa kanayan derince bir çizik bıraktı. Kesintisiz bir çizgi halinde değildi belki ama memurun elinin derisi sıyrılmıştı, saldırıya uğrayan bölge girintili çıkıntılı olduğundan, sürtünme sırasında oluk oluk kan akıtacak derin bir yara açılmamıştı. Beş saatlik mesaisi boyunca çalışacağı küçük odaya gitmeden önce Sağlık Hizmetleri'nin (SH) ilkyardım bölümüne uğradı. Kamu hizmetinde çalışan birisi olarak böyle çirkin bir yarayla işe gitmesi yakışık almazdı. Yarayı dezenfekte eden sağlık memuru bir gün içinde üç kişinin aynı şikâyetle kendisine geldiğini söyledi. Hem de hepsi aynı kapıda yaralanmıştı.

“Bu gidişle değiştirilir herhalde” diye eklemeyi ihmal etmedi.

Bir fırça kullanarak, çabucak kuruyup derinin rengini alan saydam bir sıvıyı yaraya sürdü. Sadece renk olarak değil, şekil olarak da deriye benziyordu, böylece yara izi belli olmuyordu. Yeni kaplama ancak çok dikkatli bakıldığında fark edilebiliyordu. Görünürde hiçbir terslik yoktu.

“Yarın bandı çıkartabilirsiniz. On iki saat yeterli olacaktır.”

Sağlık memuru endişeli görünüyordu.

“Kanepeye neler olduğunu biliyor musunuz? Hani şu bekleme odasındaki, büyük olan.”

“Hayır, ben öğleden sonra vardiyası için yeni geldim.”

“Revire kaldırmak zorunda kaldık. Şimdi yan odada duruyor.”

“Neden?”

“Nedenini tam olarak biz de bilemiyoruz. Doktor az önce muayene etti ama henüz bir teşhis koyamadı. Gerek de yok zaten. Faydalı bir vatandaşımız gelip kanepenin biraz fazla ısındığını söyledi. Haklıydı da. Bizzat kendim gidip kontrol ettim.”

“Belki bir üretim hatası vardır.”

“Büyük ihtimalle öyle. Çok sıcak çünkü. Aslında ateşi çıkmış diyebiliriz. Doktor da böyle düşünüyor.”

“Şaşılacak bir şey değil. İki yıl önce buna benzer bir olay duymuştum. Arkadaşlarımdan biri yeni aldığı mantoyu iade etmek zorunda kalmıştı, çünkü üzerine giyince sıcaktan patlayacak gibi oluyordu.”

“Yaa, sonra ne oldu?”

“Hiç. Üretici firma yenisini gönderdi ve her şey yoluna girdi.”

Saatine baktı. Mesainin başlamasına on dakika vardı. Böyle bir şey mümkün müydü? Kapıdaki olay sırasında da saatine bakmıştı ve o zaman da mesai başlangıcına on dakika olduğunu görmüştü. Yoksa binaya girerken, alışkanlık haline getirdiği gibi saatine bakmayı unutmuş muydu?

“Kanepeyi görebilir miyim?”

Sağlık memuru buzlu camı olan bir kapı gösterdi.

“Tabii, orada duruyor.”

Kocaman, dört kişilik, biraz yıpranmış ama iyi durumda sayılır, güzel bir mobilya. Sağlık memuru:

“Denemek ister misiniz?” diye sordu.

Memur kanepeye oturdu.

“Evet?”

“Bu haliyle çok rahatsız. Peki tedaviye cevap veriyor mu?”

“Her saat başı bir iğne yapıyorum ama şu ana kadar herhangi bir gelişme yok. Birazdan bir iğne daha yapacağım.”

Enjektörü büyük bir ampule batırıp içindeki sıvıyı çekti ve sonra iğneyi kanepeye sapladı.

“Ya bir iyileşme görülmezse?” diye sordu memur.

“Sonrasına doktor karar verecek. Bu özel bir tedavi. Eğer bir gelişme olmaz ve ilaçların bir faydası dokunmazsa kanepeyi üretici firmaya geri göndereceğiz.”

“Peki. Ben görevimin başına dönüyorum. Çok teşekkürler.”

Kapıdan çıkarken bir kez daha saatine baktı. Hâlâ mesai saatine on dakika olduğunu gösteriyordu. Aca-ba saati durmuş muydu? Kulağını saate yasladı. Biraz boğuk da olsa ses çıkarıyor, çalıştığını belli ediyordu. Yine de göstergede en ufak bir kıpırtı yoktu. Geç kaldığını anladı. Geç kalmaktan nefret ederdi. Ancak o geldikten sonra yerinden ayrılabilen meslektaş bu hatayı affetmezdi. Kapının önüne geldiğinde saatine son bir kez daha baktı. Göstergede en ufak bir değişiklik yok. Meslektaş içeri girdiğini duyunca ayağa kalktı, dışarıdaki insanlara birkaç kelimeyle durumu anlattı ve vezneyi kapattı. Kurallara göre bunu yapması gerekiyordu. Vezne kapalıyken çabucak görev değişimi yapılmalıydı.

“Çok geç kaldınız.”

“Evet, biliyorum. Affedersiniz.”

“On beş dakika geciktiniz. Bunu rapor etmek zorundayım.”

“Elbette. Saatim durmuş. Ondan geciktim. İşin garibi aslında hâlâ çalışıyor.”

“Çalışıyor mu?”

“İnanmıyorsanız kendiniz bakın.”

İkisi birden kulak kesildiler.

“Gerçekten çok garip.”

“Göstergeye bakın. Olduğu yerde duruyor. Ama tık tak çalıştığını duyabiliyorum.”

“Evet, duyuluyor. Bu gecikmeyi raporuma yazmayacağım, ama sanırım siz saatinize olanları bildirseniz iyi olur.”

“Elbette.”

“Son haftalarda garip olaylar çoğalmaya başladı.”

“Hükümet her şeyi kontrol altında tutuyor. Bir tedbir alınacaktır.”

Birisi veznenin buzlu camına vurmaya başladı. Memurlar mesai defterine nöbet değişimini yazdılar.

“Giriş kapısına dikkat edin!” diye uyardı geride kalan memur.

“Yaralandınız mı? Bugün bu üçüncü oluyor.”

“Peki ya ateşi çıkan kanepeyi duydunuz mu?”

“Sağır sultan bile duydu.”

“Garip, değil mi?”

“Garip, ama arada bir olur böyle. Görüşmek üzere!”

“İyi tatiller!”

Vezneyi açtı. Dışarıda sadece üç kişi vardı. Kibarca özür diledikten sonra, ilk sıradaki iyi giyimli orta yaşlı beyefendinin kimlik kartını istedi. Test ışığında kontrol edip özel işaretleri gördükten sonra kartı adama geri verdi.

“Çok güzel. Lütfen ne istediğinizi kısaca anlatınız.”

Bunlar kural kitabında yazan cümlelerdi. Müşteri hiç tereddüt etmeden cevap verdi:

“Kısaca anlatayım. Ben bir piyano istiyorum.”

“Bu günlerde çok kişi bunu istiyor. İhtiyacınızın ne kadar acil olduğunu söyleyin.”

“Yoksa bir sorun mu var?”

“Hammadde kıtlığı çekiyoruz. Piyanonun ne zaman elinizde olmasını istiyorsunuz?”

“İki hafta içinde.”

“Bakın bu süre içinde dünyayı dolaşmak daha kolay olurdu. Biliyorsunuz bir piyano yapmak için yüksek kalitede, az bulunur malzeme gereklidir.”

“Bu piyano bir doğum günü hediyesi olacak. Anlıyor musunuz?”

“Olabilir. O zaman siparişinizi daha önceden vermeniz gerekirdi.”

“Bunu yapamazdım. Bilmenizi isterim ki ben yüksek kademede bir vatandaşım.”

Bunu söylerken bir yandan sağ elini kaldırıp avucundaki yeşil C dövmesini gösterdi.

Memur harfe baktı ve anladığını belirtir biçimde başını salladı.

“Tamam öyleyse. Bu günden itibaren iki hafta içinde piyanonuz elinizde olacaktır.”

“Çok teşekkürler. Ücretin tamamını şimdi ödeyeyim mi, yoksa depozito yeterli olur mu?”

“Depozito yeter.”

Adam cebinden cüzdanını çıkardı ve vezneden içeriye bir miktar para uzattı. Banknotlar dikdörtgendi ve elastik bir maddeden yapılmışlardı. Hepsi aynı renkteydi ama farklı tonlar kullanılmıştı. Değerlerini gösteren semboller farklıydı. Memur parayı saydı. Tam paraları kasaya koyacaktı ki, bir tanesi aniden parmağının etrafına sarılıverdi. Adam durumu fark edip:

“Bugün benim de başıma geldi. Banka paranın kalitesine biraz daha özen göstermeli” dedi.

“Bu durumu rapor ettiniz mi?”

“Elbette, bu benim görevim.”

“Çok iyi. Böylece kontrol merkezi sizin ve benim raporlarımızı karşılaştırabilir. Buyurun, bunlar belgeleriniz. Günü geldiğinde nakliye bölümüne başvurun. C kademesinde bir vatandaş olduğunuz için, nakliye ücretsizdir.”

“Bugüne kadar bütün siparişlerim ücretsiz taşındı zaten. İyi günler.”

“İyi günler.”

Beş saat sonra memur tekrar ana kapının önündeydi. Sağ eliyle kapının kolunu tuttu, mümkün olduğu kadar uzakta durarak, şimşek hızıyla kapıyı açtı ve zarar görmeden dışarı çıktı. Kapı hidrolik sistem sayesinde durdu ve inlemeye benzer tok bir sesle yavaş yavaş kapandı. Hava neredeyse kararmıştı. Akşam vardiyasında çalışmanın, yüksek kademedeki vatandaşlarla karşılaşmak ve daha kaliteli ürün siparişleri almak gibi avantajları vardı. Gerçi kısa kış günlerinde hava kararana kadar işyerinde kalmak zorunda kalıyordu ve bu biraz can sıkıcıydı, ama sabahları yatakta istediği kadar zaman geçirebiliyor olması büyük bir ayrıcalıktı. Hem güneş henüz batmamış ve bahardan kalma bir gün var dışarıda; can sıkıma hiç lüzum yok şimdi. Ufak bir gezinti yapmanın tam zamanı.

Şehir merkezine çok uzakta oturmuyordu. Geceliğini giyen şehrin, uyku öncesi hazırlıklarını seyredebilecekti yani. Yağmur yağmıştı ve yollar çamur olmuştu, yine de evine kadar birkaç yüz metre yol yürümesi gerekiyordu, çünkü taksilerin kısa mesafeler için kullanılması yasaklanmıştı ve onun oturduğu yerden ge-

çen bir otobüs yoktu. Ellerini ceketinin ceplerine soktu, Özel İstekler Dairesi'ne (ÖİD) yazdığı mektup geldi eline. Oysa işe giderken atması gerekiyordu. Bir dahaki sefere unutmamak için zarfı sıkıca tuttu, karşı kaldırıma geçmek üzere alt geçidin basamaklarını inmeye başladı. Arkasından gelen iki kadın kendi aralarında konuşuyorlardı:

“Kocamın sabah nasıl şaşırdığını tahmin edemezsin. Ben de şaşırdım tabii, ama ne de olsa olayı ilk gören oydu.”

“Çılgınca bir şey zaten.”

“Afalladık, ağzımız açık kaldı vallahi!”

“Gece hiçbir şey duymadınız mı?”

“Hiç. Ne o ne de ben.”

Sesler uzaklaşıyordu. Kadınlar başka yöne sapmıştı. Memur, “Neden bahsediyorlar acaba?” diye mırıldandı kendi kendine. Aslında onun gün boyunca olanları, yani büyük kapının, şu an ceketinin cebindeki mektubu tutan sağ elinin üzerinde açtığı yarayı, ateşi çıkan kanepeyi, çalışan ama göstergesi oynamayan saati düşünmesi gerekiyordu. Parmağına sarılan banknot da geldi aklına. Bu tür olaylar hep olurdu aslında, ama asla bu kadar can sıkıcı, bu kadar rahatsız edici değillerdi. Son zamanlarda çok sık tekrar etmeye başlamışlardı. Hükümet, gerçi çok uğraşmıştı ama olayları kontrol altına almayı başaramamıştı ve doğrusunu söylemek gerekirse, kimse de bunu istemiyordu. Üretim uzun zamandır kontrol altında tutuluyordu ve üretim hatalarında ciddi bir azalma gözlenmişti. Hatta hatalar o kadar azalmıştı ki, Hükümet (H) faydalı vatandaşların (en azından A, B ve C kademelerinde olanların) elinden şikâyet haklarının alınmasının bir anlamı olmayacağına kanaat getirip, fab-

rikalara kalite standartlarının düşürülmesini emretmişti. Ama son iki aydır gözlenen bariz hataların sebebi bu emir değildi. Özel İstekler Dairesi'nin (ÖİD) bir memuru olarak, hükümetin ay başında emri geri aldığını ve üretim kalitesinin yükseltilmesini talep ettiğini biliyordu. Ancak talep bir işe yaramamıştı. Hatırladığı olaylar arasında en rahatsız edici olanı, giriş kapısındaki olaydı. Çünkü burada söz konusu olan basit bir eşya, odanın girişinde duran bir kanepedeğil, çok daha önemli bir nesneydi. Kanepede önemliydi, fakat sonuçta içerideki sıradan eşyalardan biriydi. Oysa kapı, binanın dış kısmıyla iç kısmını birbirinden ayıran temel bir öğeydi. Bina sınırlarını belirleyen öğeydi kapı. Hükümet (H) bu tip şikâyetleri araştırıp sorunlara çözüm bulması için bilim adamlarından oluşan bir komisyon kurmuştu. Her birine en yeni teknolojiye sahip bilgisayarlar tahsis edilmiş olan bilim adamlarının arasında fizik, kimya, biyoloji profesörlerinin yanı sıra sosyoloji, psikoloji ve anatomi alanında söz sahibi kimseler de vardı. Komisyon on beş gün içinde çözüm önerilerini içeren bir rapor hazırlamakla yükümlüydü ve sürenin dolmasına on gün kalmıştı. Öte yandan gün geçtikçe durum kötüleşiyordu.

Yağmur çiselemeye başlamıştı. Memur, mektubunu atmayı düşündüğü posta kutusunu görebiliyordu. “Bu sefer unutmamalıyım” diye düşündü. O sırada yanından, arkası tenteyle kapalı büyük bir kamyon geçti. Yan tarafında “Halı ve Kilim” yazıyordu. Bu yazı hayallere dalmasına sebep oldu. Bir düşü vardı: Dairesini halıyla kaplatmak. Eğer her şey yolunda giderse, bir gün bunu mutlaka yapacaktı. Kamyon geçip gitmişti. Ve posta kutusu artık az önceki yerinde

değildi. Memur ilk başta yolunu kaybettiğini, halıları düşünüp yazıyı okurken yönünü şaşırdığını sandı. Şaşkın, sersemlemiş bir halde etrafına bakındı, aslında korkmamıştı ama biraz huzursuz olmuştu; problemin çözümüne çok yaklaşan ama bir türlü son işlemi yapamayan bir matematikçi gibi gerilmişti. Posta kutusu hiçbir iz bırakmadan ortadan kaybolmuştu. Biraz daha yürüdü, buralarda bir yerde olmalıydı. Bunca yıldır kim bilir kaç kez geçmişti yanından, mavi beyaz çizgili gövdesini, dikdörtgen kapağını, midesine giden tek yol olan dilsiz ağzını her zaman tam burada görürdü. Eskiden posta kutusunun durduğu yerde, şimdi kırık kaldırım taşları duruyordu ve izler tazeydi. Bir polis koşarak yanına geldi ve:

“Onu kaçarken gördünüz mü?” diye sordu.

“Hayır ama çok yakındım. Yanımdan geçip dikkatimi dağıtan kamyon olmasa görebilirdim.”

Polis küçük bir deftere notlar alıyordu. Sonra defteri kapadı ve havaya bir tekme savurarak küstahça bir tavırla dedi ki:

“Gözünü açsan kaçmazdı.”

Elini tabancasının kabzasına koydu ve uzaklaştı.

Özel İstekler Dairesi (ÖİD) memuru, bildiği diğer posta kutularından birine ulaşıp, mektubunu atmak için sokak boyunca yürüdü. Sonunda buldu bir tane. Bu posta kutusu yerli yerinde duruyordu. Mektubu içine attı, ağa düşerken çıkarttığı sesi duydu ve geri döndü. “Eğer bu posta kutusu da ortadan kaybolursa, acaba mektubum nereye gider?” diye geçirdi içinden. Mektuba aldırıldığı yoktu (rutin bir işlem için yazılmıştı), onu asıl ilgilendiren işin metafizik boyutuydu. Gazete bayiinden bir akşam gazetesi aldı, katlayıp cebine soktu. Yağmur biraz şiddetlenmişti. Eski-

den posta kutusunun durduđu yerde, Őimdi kűcűk bir su birikintisi oluŐuyordu. Bir elinde Őemsiye diđer elinde bir mektupla, kadının biri bizimkinin önünden geçti ve son anda durumun farkına varıp sordu:

“Posta kutusu nerede?”

“Gitti” dedi memur.

Kadın sinirlendi:

“Bunu yapamazlar! Kimseye haber vermeden posta kutularını g t remezler. Bütün mahalleli imza top-layıp dava a malıyız.”

Arkasını döndü ve hemen ertesi gün dava açacağını söyleyerek uzaklaştı.

Memurun evi Şimdi çok yakındaydı. Sokak kapısını büyük bir dikkatle açtı ve “Kapılardan korkmaya başlamış olabilir miyim?” diye sordu kendine. Apartmanın ışığını yaktı ve asansöre doğru ilerledi. Asan-sürün kapısında “Arızalı” yazıyordu. Sinirlenmişti. Sorun, merdivenlerden çıkmak zorunda kalması değildi (aşağı katlardan birinde, ikinci katta oturuyordu), onu sinirlendiren Şey bir haftadan beri merdiven-lerde    basamağın kayıp olması ve oradan geçerken çok dikkatli davranmak, özel bir çaba göstermek zo-runda kalmasıydı. Günlük  Őler Müdürlüğü (G M) işini iyi yapmıyordu. Başka zaman olsa kurumun kötü idare edildiğini düŐünürdü, çok yoğun olduklarını da düşünebilirdi tabii, ya da daha fazla elemana ihtiyaçları olduğunu, belki de hammadde sıkıntısı çektik-leri geçerdi aklından. Ancak bambaşka bir sebep olduğuna Őüphesi yoktu, ama artık bu konuda daha fazla kafa yormak istemiyordu. Basamakları adım adım çıkarken, onu bekleyen akrobasi antrenmanına konsantre oluyordu.    basamağın kaybolmasıyla or-taya çıkan boŐluđu, trabzanlardan destek alarak bir

sıçrayışta geçmesi gerekiyordu. Sabah başarmıştı aşağı inmeyi ama yukarı çıkmak aşağı inmekten çok daha zordu. Tam bunları düşünürken, üç değil dört basamağın eksik olduğunu gördü. Birkaç denemeden sonra, zor da olsa yukarı çıkmayı başardı.

Evli değildi, yalnız yaşıyordu. Kendi yemeğini kendisi pişiriyor, çamaşırlarını çamaşırhanede yıkıyor, işini severek yapıyordu. Mutlu bir insandı. Mutlu olmaması için hiçbir sebep yoktu: Ülke çok başarılı bir biçimde idare ediliyordu, çalışma hayatı iyi düzenlenmişti. Endüstri alanında büyük tecrübe sahibi, çok becerikli bir hükümetleri vardı. Yeni baş gösteren bu tuhaf sorunlar için de bir çözüm bulunacaktı elbet. Akşam yemeği için saat henüz çok erkendi, bu saatlerde her zaman yaptığı gibi, aldı eline gazetesini, oturdu baş köşeye. Baş sayfada Hükümet Duyurusu (HD) vardı. Son zamanlarda çekilen hammadde, enerji, makine ve teçhizat sıkıntısından bahsediliyordu. Sorunun derhal çözüme kavuşturulacağı, durumun o kadar da ciddi olmadığı yazılmıştı. Üyeleri arasına bir parapsikoloji uzmanının da katıldığı komisyon bu konuyla ilgileniyordu. Kaybolan eşyalar hakkında tek bir söz bile yoktu.

Gazeteyi özenle katlayıp önündeki alçak sehpanın üzerine koydu. Duvar saatine bakınca birkaç dakika sonra televizyonu açması gerektiğini hatırladı. Gün boyu olanlar yüzünden biraz dalgındı ve posta kutusunun kaçması ona zaman kaybettirmişti. Başka zaman olsa gazeteyi kelimesi kelimesine okur, lezzetli bir akşam yemeği hazırlar, televizyonun karşısına geçip haberleri seyrederken afiyetle yemeğini yerdi. Sonra tabak çanağı mutfığa götürür, ardından rahat koltuğuna kurulup yayını sonuna kadar izlerdi. Bu akşam

ne yapacağını düşündü ama bir sonuca varamadı. Televizyonu açtı ve kollarını kavuşturdu, izlemeye başladı. Kesintisiz, tiz bir ses duyuldu ve ekranda yatay ve dikey çizgilerden, dairelerden, açık ve koyu renklerden oluşan test görüntüsü belirdi. Kendinden geçmiş bir halde, ipnotize olmuş gibi hareketsiz, ekrandaki görüntüye bakıyordu. Bir sigara yaktı (görev başında asla sigara içmezdi, çünkü yasaktı), sonra tekrar yerine oturdu. Kolundaki saat geldi aklına ve tekrar kontrol etti, en ufak bir değişiklik yoktu fakat bu sefer çalıştığını gösteren bir ses de gelmiyordu. Siyah kol saatini yavaşça çıkartıp sehpanın üzerine, gazetenin yanına koydu ve derin bir iç geçirdi. O sırada şiddetli bir çatırtı duydu. Etrafına bakındı. Mobilyalardan biridir herhalde, diye düşündü. Tam o anda –bir saniyeden bile daha kısa bir süre için– test görüntüsü yok oldu ve yerinde, gözleri faltaşı gibi açılmış bir çocuk resmi belirdi. Sonra gittikçe uzaklaştı; ekranın ortasında göz alıcı bir nokta olana kadar küçüldü. Ardından test görüntüsü, bu kez sudaki bir yansıma gibi hafif titrek, tekrar belirdi. Memur, farkında olmadan eliyle yüzünü kapadı. Sonra telefonu eline aldı ve Televizyon Danışma Hizmetleri’ni (TDH) aradı.

“Lütfen bana test görüntüsündeki arızanın ne olduğunu söyler misiniz?”

Sakin bir ses yanıt verdi:

“Yayında bir arıza yok.”

“Bağışlayın, ama ben gördüğümden eminim.”

“Bilgi vermeye yetkimiz yok!”

Telefon yüzüne kapandı. “Bir hata olduğu kesin. Bütün bu olanlar birbiriyle bağlantılı olmalı” diye mırıldandı kendi kendine ve tekrar televizyonun başına geçip ipnotize edici sabit test görüntüsüne bakmaya

başladı. O sırada bir önceki sesten daha yüksek yeni sesler, birtakım çatırtılar duyuldu, ama bu seslerin nereden geldiğini kestiremiyordu. Sesler ona hem yakın hem de uzaktı; hem yanı başında hem de binanın başka bir yerinde. Tekrar ayağa kalkıp pencereyi açtı. Yağmur dinmişti. Zaten yağmur mevsimi değildi. Meteoroloji Hizmetleri (MH) bir hata yapmış olmalıydı, çünkü yaz aylarında yağmur yağdığına hiç rastlanmamıştı. Pencereden bakınca eskiden posta kutusunun durduğu yeri rahatça görebiliyordu. Derin bir nefes alıp ciğerlerini şişirdi, bulutsuz gökyüzünde, sokak lambalarının arasından parıldayan yıldızlara baktı. Nihayet yayın başlamıştı. Koltuğuna geri döndü, haberleri seyretmek istiyordu. Sunucu kadın sahte bir gülücükle akşam programını okudu ve sonra haberlerin başladığını anlatan müzik çalmaya başladı. Ardından ekranda Hükümet Duyurusu'nu (HD) okuyacak asık suratlı sunucunun solgun yüzü belirdi. Gazetede yazandan daha güncel bir metindi adamın elindeki. "Hükümet, bütün faydalı vatandaşlarımıza hammadde, enerji, makine ve teçhizat (kısacası HEMT) sıkıntısının ve eşyalardaki beklenmedik arızaların, bir parapsikoloji uzmanının katılımıyla genişleyen komisyon tarafından ayrıntılı bir biçimde inceleneceğini bildirmiştir. Faydalı vatandaşlarımızın bu konudaki dedikodu, söylenti ve yalan haberlerden kaçınması önemle rica olunmaktadır. Bahsi geçen HEMT (hammadde, enerji, makine ve teçhizat) kayıplarını şahsen yaşasanız dahi sükûnetinizi korumanız gerektiği önemle duyurulur. Lütfen çok dikkatli olunuz. Hiçbir HEMT (hammadde, enerji, makine ve teçhizat) kaybı gözden kaçırılmamalıdır. Tüm HEMT (hammadde, enerji, makine ve teçhizat) kayıplarının derhal hükümete bil-

dirilmesi gerekmektedir. Bütün faydalı vatandaşlarımıza duyurulur: Kaybolan HEMT'ler hakkında yararlı ipuçları verenler, C kademesine yükseltileceklerdir. Hükümet, yardımlarınıza ve sağduyunuza güvenmektedir.” Başka haberler de vardı ama ilki kadar ilgi çekici değillerdi. Halıcılık üzerine canlı bir röportaj haricinde, program pek iç açıcı değildi. Memur kendisine hakaret edildiğini hissetti ve öfkeye kapılıp televizyonu kapattı. H kademesinden bir vatandaş olarak (sağ elini açıp yeşil harfe baktı) dairesini halıyla kaplama rüyasını gerçekleştirebilmesi için, yıllarca para biriktirmesi gerekiyordu. Şimdilik halıların nasıl dokunduğunun bilgisiyle yetinmek zorundaydı. Ayaklarını beton zeminden ayıran bir halıya sahip olmayan kişilerin evlerine ulaşan bir yayında, böyle bir röportaj yapmak, düpedüz hakaretti işte.

Biraz ekmek ve bir bardak şarapla birlikte çabucak mideye indireceği sahandaki yumurtayı, yani akşam yemeğini hazırlamak için mutfığa gitti. Yemeğini bitirdikten sonra, kullandığı tabak çanağı yıkadı. Elindeki bandın su geçirmez olduğunu bilmesine rağmen, bulaşıkları yıkarken bandın ıslanmamasına özen gösterdi. Vücudunun organik bir parçası gibiydi, hem deri gibi solunum yapabiliyordu. Ağır yanıkları olan birisi, vücudu bu sıvıyla gerektiği gibi kaplandığı takdirde, ölümden kurtulabiliyordu. Ancak normal bir yaşam sürecekle hale gelinceye kadar, acı çekmeye devam ederdi. Tabagını ve tavayı yerlerine kaldırdı. Fakat tam şarap bardağını diğer iki bardağın arasındaki yerine koyuyordu ki, rafta bir boşluk olduğunu fark etti. İlk başta neyin eksik olduğunu anlayamadı. Elinde bardak, ne yapacağını bilemez bir halde hatırlamaya çalışıyordu. Tabii ya, arada bir kullandığı sürahi. Bar-

dağı ters çevirip özenle rafa koydu ve dolabı kapattı. Sonra aklına Hükümet'in (H) uyarısı geldi ve kapağı tekrar açtı. Sürahi dışında her şey yerli yerindeydi. Her yeri didik didik aradı, bütün eşyaları kaldırıp tekrar tekrar altlarına baktı, sonunda sürahinin mutfakta ya da evin başka bir köşesinde olmadığından emin oldu. Gitmişti, kaçmıştı.

Hiç telaşlanmadı. Televizyon'da (T) Resmi Duyuru'yu (RD) dinlemişti ve kendisini faydalı bir vatandaş, büyük bir bekçiler ordusunun bir üyesi gibi hissediyordu. Kendisini Hükümet (H) ile doğrudan ilişkide olan biri gibi görüyor, sorumluluk hissediyordu. Belki de ülkenin saygıdeğer vatandaşlarından biri olarak görülmeğe başlar, C kademesine yükseltilirdi. Uygun adım oturma odasına geri döndü. Açık bıraktığı pencerenin yanına gitti, başını uzatıp bir hükümdar gibi kasıla kasıla caddenin iki yanına baktıktan sonra hafta sonunu şehirde devriye gezerek değerlendirmeye karar verdi. Hükümet'in (H), onu C kademesine yükseltmesini sağlamaya yetecek bilgileri toplamayı başaramazsa gülünç duruma düşecekti. Asla böylesine hırslı olmamıştı, ama bu kez elinde gerçek bir fırsat vardı. C kademesine yükselmek demek, Özel İstekler Dairesi'nde (ÖİD) çok daha önemli görevlere atanmak, hatta belki de Merkezi İdare'ye (Mİ) daha yakın sektörlerden birinde çalışmaya başlamak demekti onun için. Elini açıp H harfine baktı, onun yerinde bir C harfi düşündü ve bundan büyük bir haz duydu. Pencereden uzaklaşıp tekrar televizyonu açtı. Halıların kesimi gösteriliyordu. Koltuğuna yayıldı ve programı sonuna kadar büyük bir ilgiyle seyretti. Sunucu son haberleri sundu, Hükümet Duyurusu'nu (HD) tekrarladı ve son olarak, duyuruyla bağlantılı olduğuna hiç şüphe olmayan bir haber okudu,

ertesi gün üç helikopterin şehirde devriye gezeceği ve Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın (HKK) gerektiği takdirde olaylara müdahale edebilecek takviye güçler hazırlandığı haberini. Memur televizyonu kapatıp yatmaya gitti. Gece boyu yağmur yağdı, binadan sayısız tıkkırtı geliyordu. Bazı komşular korkuyla yataklarından fırlayıp polisi veya itfaiyeyi aradılar. Görevliler olayların incelendiğini, hayati tehlike olmadığını, maalesef eşyalarının güvenliğini garanti edemediklerini, ancak sorunu çözmek üzere olduklarını söylediler. Ardından Hükümet Duyurusu'nu (HD) bir kez daha okudular. Bu sırada, Özel İstekler Dairesi (ÖİD) memuru deliksiz bir uyku çekiyordu.

Sabah bizimki dairesinden çıkarken, birkaç komşusu merdivenlere çıkmış konuşuyorlardı. Asansör çalışmaya başlamıştı sonunda. Herkes Tanrıya şükreliyordu, çünkü sadece en alt katın merdiveninde bile aşağı yukarı yirmi basamak eksik vardı. Yukarılardaki kayıp çok daha büyük olmalıydı. İnsanlar huzursuz olmuşlardı ve ÖİD memuruna bir şey bilip bilmediğini, sordular. Onlara durumun biraz daha kötüleşeceğini, ancak hemen sonra hayatın normale döneceğini ve her şeyin yoluna gireceğini söyledi.

“Her zaman böyle sorunlar çıkmıştır. Üretim hataları, yanlış planlama, enerji ve hammadde sıkıntısı. Sonunda her şey yoluna girer.”

Komşu kadın atıldı:

“Ama bu kadar ciddi bir kriz yaşamadık bugüne kadar, aslında bu kadar uzun süreni de hiç olmadı. HEMT sorunu çözülmezse, bu işin sonu nereye varır?”

Ve (E kademesinden) kocası:

“Eğer Hükümet (H) dizginleri eline alamazsa yeni bir hükümet seçmek gerekir” dedi.

Memur adamı onayladığını belirten bir hareket yaptı ve asansöre girdi. Aşağı inerken kadın hâlâ arkasından bağıırıyordu:

“Sakın şaşırmayın, sokak kapısı artık yok, dün gece kaçmış.”

Memur asansörden çıkınca, karşısında dikdörtgen şeklinde ürkütücü bir boşluk buldu. Sokak kapısının yerinde yeller esiyordu, ondan geriye yalnız menteşeler kalmıştı. Hiçbir zorlama belirtisi de göze çarpmıyordu. Sokaktan insanlar geçiyordu ama durumu fark etmiş gibi görünmüyorlardı. Memur bu vurdumduymazlığa sinirlenmişti, ama dışarı çıkınca gördü ki, yalnız onun apartmanınıninki değil, caddenin iki yanındaki diğer binaların sokak kapıları da yok olmuştu. Aslında kaybolan yalnızca kapılar değildi. Bazı dükkanların vitrinleri ve vitrinleri süsleyen eşyalar da kayıplara karışmıştı. Karşıdaki binalardan birinin bir duvarı yoktu, sanki keskin bir bıçakla kesilerek bina-dan ayrılmıştı. Bakınca evlerin içi, mobilyalar ve şaşkın kiracılar görülebiliyordu. Nedendir bilinmez ama bütün ışıklar açıktı. Bina ışıldayan bir noel ağacına benziyordu. Birinci kattaki kadın, “Elbiselerim! Elbiselerim nerede?” diye bağıırıyor, sokağa bakan odanın ortasında çırılçıplak döneniyordu. Memur kendine hâkim olamadı, gülmeye başladı, çünkü kadın çok şiş-mandı. Hafta başında Günlük İşler Müdürlüğü (GİM), yoğun günler yaşayacaktı demek ki. Durum gitgide kötüleşiyordu. ÖİD’de çalıştığına şükretti. Hükümet’in (H) istediği gibi, en ufak ayrıntıyı bile gözden kaçırmadan, etrafındaki her şeyi kolağan ederek yol boyunca ilerledi. Bu arada herkesin böyle yaptığını fark etti ve C kademesine yükselme yarışında hepsi ona rakip olsa da, vatandaşların görev bilincine sahip ol-

ması onu sevindirdi. Kimse bu kadar kısa sürede sonuca ulaşamaz, diye düşündü.

Sonuçta sokakta birçok insan vardı. Hava güzeldi, kumsala gidip güneşlenmek ya da piknik yapmak için mükemmel bir gündü. Evler onca tehlikeyle dolu olmasa, şimdi herkes evinde miskinlik ediyor, keyif çatıyor olurdu. Duvarları yok olan binalar, yoldan geçenler için uygunsuz manzaralar yaratmıştı. Hele o (belki de durumun farkında olmadan) çıırılçıplak etrafta dolaşan ve kime bilinmez ama elbiselerinin nereye kaybolduğunu sorup duran şişman kadın! Aklına bir şey geldi ve irkildi, kendi evinin duvarı da bir gün aniden yok olursa ne yapardı? Ya gelip geçen herkes, bizim memurun tek başınayken neler yaptığını görürse! Giyinik olsa bile seyredilmek hoşuna gitmezdi herhalde. Onu soğuktan, sıcaktan ve komşularının meraklı bakışlarından koruyan engelin ortadan kalkması, kuşkusuz çok acı olurdu. Belki de her şey üretim hatalarından kaynaklanıyordu. Gerçekten böyleyse, tüm şehir Tanrıya şükretmeliydi. Çünkü tek yapılması gereken, şehri defolu ürünlerden arındırmak olurdu. Hükümet (H) ne yapması gerektiğini bilir, olaylardan bir ders bile çıkartırdı. Önemli olan şehrin huzuru, faydalı vatandaşların memnuniyeti değil miydi? Bir gazete almak için köşedeki gazete bayiiine uğradı. Dükkânın sahibi iki müşteriyle sohbet dalmıştı:

“...ve hepsi ölmüşler. Radyo (R) daha duyurmadı ama ben güvenilir bir kaynaktan öğrendim. Müşterilerimden biri daha yarım saat önce anlattı. Yakında oturur, olup biteni kendi gözleriyle görmüş.”

ÖİD memuru sordu:

“Neden bahsediyorsunuz?”

Konuşurken adamlara avucunun içini gösteriyor-

du, kasten yaptığı söylenemez tabii, ama adamlar me-
murun tavrında tehditkâr bir hava sezmişti. Buradaki
adamların hiçbiri H kademesinden yüksekmiş gibi gö-
rünmüyordu. Dükkân sahibi hikâyeyi baştan anlattı:

“Bir müşterimin anlattığı olaydan bahsediyordum.
Oturduğu sokakta bir bina yok olmuş, içinde oturan-
lar da ölmüş, öylece yerde yatıyorlarmış. Çırılçıplak.
Yüzükleri bile yokmuş. Ama işin tuhaf yanı bir bina-
nın temelleriyle birlikte, bir bütün olarak kaybolup
gitmesi. Bir zamanlar koca bir bina olan yerde, sade-
ce bir çukur varmış şimdi.”

İşte bu çok ciddi bir durum. İnsanlara saldıran bir
kapıya, ortadan kaybolan posta kutularına ya da sü-
rahilere bir yere kadar tahammül edilebilir. Kaybolan
eşyanın yerine yenisini alırsın, olur biter. Fakat ölüm,
bambaşka bir mesele. Bir devlet memuru olarak (ki
bu sırada diğer üç adam, avuçlarını harfler görecek
biçimde açmıştı: Dükkân sahibi L kademesindeydi,
adamlardan biri I kademesindeydi ve diğeri çekinerek
elindeki N harfini göstermişti), sorumlu bir vatandaş
olarak görüşünü bildirdi:

“Bu olay bir savaş ilanıdır. Acımasız bir savaş.
Hükümet (H) şiddete ve cinayete kesinlikle göz yum-
mayacaktır. Sorumlular mutlaka bulunacak ve ceza-
landırılacaktır.”

Ondan sadece bir kademe aşağı olan, I kademesin-
deki müşteri kibarca karşı çıkacak oldu:

“Tamam ama başka bir sorun daha var, acısını
bizden çıkaracaklar.”

“Evet, haklısınız. Bir süre için sıkıntı çekeceğiz.
Kısa bir süre için.”

Dükkân sahibi de ona katıldı:

“Evet, bugüne kadar hep böyle oldu.”

Memur bir gazete aldı ve parasını ödedi. O sırada, hastabakıcının yapıştırdığı bandı henüz çıkartmadığı aklına geldi. Çok önemli bir şey değildi, bunu daha sonra da yapabilirdi. Adamlarla vedalaşıp dışarı çıktı ve bulvara bağlanan cadde boyunca elini kolunu sallaya sallaya yürüdü. Her tarafta ateşli tartışmalarla kendilerinden geçen insan grupları vardı. Kiminin yüzünde endişe, kiminin yüzünde uykusuz geçen bir gecenin izleri vardı. Caddenin karşı tarafında Askeri Kuvvetler'den (AK) bir subayın etrafına toplanan insanlara yaklaştı.

“Önemli olan paniği önlemek. Öncelikli hedefimiz bu” diyordu. “Durum kontrol altına alınmıştır. Üç silahlı birlik hazır beklemektedir, alarına geçirilmiştir demiyorum, çünkü bu çok abartılı olurdu. Polis Teşkilatı (PT) olayı bütün yönleriyle incelemektedir. Faydalı vatandaşlarımıza kimlik belgelerini yanlarında taşımalarını tavsiye ediyorum.”

Dinleyicilerden bazıları ellerini ceplerine attılar, kısa bir süre daha orada bekledikten sonra, aceleyle uzaklaştılar. Bunlar kimlik belgelerini evde unutanlardı. Memur bir kafeye girip oturdu, sık yaptığı bir şey değildi ama alkollü bir içki ısmarladı ve gazeteyi masanın üzerine yayıp okumaya başladı. İçişleri Bakanlığı (İB) ve Endüstri Bakanlığı (EB) daha önceki Resmi Duyuru'yu (RD) da kapsayan geniş bir açıklama yapmıştı. Koca sütun boyunca “önümüzdeki yirmi dört saat içinde kötü gidişatın önüne geçileceği” anlatılıyordu. Memur öfkelenmişti, söylenmeye başladı: “Neyin önüne geçeceksiniz ki?” Gazetenin sayfalarını karıştırdı. Bütün yazılar ne büyük bir kargaşa yaşandığından bahsediyordu; kıtlık, çalışmayan makineler ve kaybolan eşyalar. Ölenlerden bahsedilmiyordu. Özellikle bir fotoğraf, memuru derinden yaraladı: Bir

caddenin bir yanı, sanki orada asla binalar olmamış gibi tamamen yok olmuştu. Caddenin diğer yanındaki yüksek bir binanın tepesinden çekildiği belli olan fotoğraf, binalardan oluşan ve bu yükseklikten çocuk oyuncağı gibi görünen bir labirent görüntüsü veriyordu. Dükkândaki konuşmayı hatırladı. “Ya ölen insanlar?” diye sordu kendi kendine. Ama onlar hakkında tek söz yoktu. Acaba gazeteler durumun ciddiyetini gözler önüne sermekten çekiniyor muydu? Etrafına baktı ve gözü tavana takıldı. Zihninde bir soru beliriverdi: Ya şimdi bu bina birden yok olursa? Alnından soğuk terler boşaldı ve midesinde hafif bir sızı hissetti. Hepsi hayal gücümün ürünü, diye düşündü, bana hep sorun çıkarmıştır zaten. Garsonu çağırıp hesabı istedi ve cebinden bozuk para çıkarırken, gazeteyi garsona gösterip fikrini sordu:

“Siz ne diyorsunuz bu işe?”

Tabii bu arada avucunu açıp harfi göstermeyi ihmal etmedi. Tahmin ettiği gibi R kademesinde olan garson yutkundu ve:

“Bana sorarsanız, şey, olanlara hiç anlam veremiyorum, hatta bana biraz komik geliyor.”

Memur para üstünü cebine koydu, gazetesini aldı ve hızlı adımlarla dışarı çıktı. Bir telefon kulübesi buldu, Polis Teşkilatı’nı (PT) aradı ve sokağın ve kafenin adını verip, oradaki garsonlardan birinin şüpheli hareketlerde bulunduğunu bildirdi.

“Ne demek istiyorsunuz?”

“Olanların onun için bir şey ifade etmediğini, hatta tüm bunları komik bulunduğunu söyledi. Ayrıca” diye devam etti memur, “olanlara hak verdiğini, ona sorarsanız her şeyin kaybolmasının en iyisi olacağını da söyledi.”

“Gerçekten mi?”

“Gerçekten.”

Ona kim olduğunu sormadılar, o da söylemedi. Böyle tek bir ihbarla C kademesine yükselemezdi elbette, ama en azından onun için iyi bir başlangıçtı. Telefon kulübesinden çıkıp beklemeye başladı. On beş dakika sonra kafenin kapısına koyu renk bir araba yanaştı. İçinden iki silahlı adam indi ve içeri girdiler. Kısa süre sonra elleri kelepçeli garsonu dışarı çıkardılar. Memur iç çekti, arkasını döndü ve ıslık çalarak uzaklaştı.

Açık havaya çıkınca kendini daha iyi hissetmeye başlamıştı. Yaptıklarına şaşırılmıştı, ne kadar da rahatı, garsonu PT memurlarına ihbar ederken, adamı arabaya sokmalarını seyrederken ne kadar da sakindi. “Şehrimize hizmet vatandaşlık görevimizdir” diye söylendi kendi kendine. “Herkes benim gibi davransa, başımıza bunlar gelmezdi belki. Ben devletime hizmet ediyorum ve bununla övünebilirim. Hükümet’e (H) destek olmak lazım.” İnsan sağa sola bakarken zararın çok büyük olduğunu düşünüyordu ister istemez, ama toplam zarara bakıldığında, durum o kadar da kötü değildi. Sanki birisi, aynı çocukların pastalara yaptığı gibi, oradan buradan birer parça koparmıştı. Başta pastanın yok olan parçalarını fark etmezsiniz, ama sonra bir bakarsınız misafire ikram edecek bir şey kalmamış. Tabii ciddi hasar gözlenen yerler vardı (yoktu desek daha doğru olur, çünkü asıl sorun yok olmalarıydı). Bulvarın sonunda asfaltın iki yüz metreden fazla bir kısmı yok olmuştu. Yeraltındaki su boruları patlamış olmalıydı, yoksa bu dev krater ve içindeki çamur deryası nasıl açıklanabilirdi? Su İşleri Müdürlüğü’nden (SİM) görevliler, kanalizasyonun başka

tarafa akması için derin kanallar kazıyordu. Bazıları da şehir planını inceleyip suyun nerede durdurulup, akışın nereye yönlendirilmesi gerektiğini kestirmeye çalışıyordu. Bir alay meraklı, olay yerine toplanmıştı bile. ÖİD memuru daha iyi görebilmek için biraz daha yaklaştı. Seyircilerden birine sordu:

“Ne zaman olmuş bu?”

Elini kolunu sallayarak konuşan adamın E kade-mesinden olduğunu gördü.

Adam dedi ki:

“Dün gece. Gördüğünüz gibi korkunç. Cadde, üstündekilerle birlikte kaçıp gitmiş. Benim arabam gitti.”

“Arabanız mı?”

“Bütün arabaları almış. Her şeyi, tabelaları, posta kutularını, trafik lambalarını... Görüyorsunuz işte, her şey gitmiş.”

“Ama Hükümet (H) zararı karşılayacaktır. Yeni bir araba verirler mutlaka.”

“Tabii, kesinlikle. Ama düşünün bir kere, Trafik Polisi’nin (TP) tahminlerine göre sadece bu caddede, yüz seksen ila iki yüz yirmi arası araba varmış! Büyük ihtimalle başka caddelerde de benzer olaylar oldu. Şimdi anladınız mı. Size basit bir sorun gibi mi görünüyor bizimki?”

“Elbette hayır. Bir kalemde iki yüz arabalık tazminat ödemek pek kolay değil. İnanın bana, bir ÖİD memuru olarak neden bahsettiğinizi çok iyi anlıyorum.”

Arabanın sahibi ona ismini sordu ve birbirlerine kartvizitlerini verdiler. Nihayet su akışı normale döndürüldü, kraterin dibinde küçük bir çamur birikintisi kaldı. Memur oradan uzaklaştı. Artık gerçekten endişelenmeye başlamıştı. Buna benzer birkaç olay daha

olursa, şehirde eşi benzeri görülmemiş bir kargaşa çıkardı herhalde.

Öğle yemeği vakti gelmişti. Az tanıdığı, pek sık uğramadığı bir bölgedeydi, ama kesesine uygun bir büfe bulabileceği kesindi. Yemek için eve gitmek isterdi, ama şartlar alışkanlıklarından vazgeçmesini gerektiriyordu. Sokak kapısı ve merdivenleri olmayan bir binaya geri dönmek, iyi bir fikir değildi. Hem bu arada başka şeyler de kaybolmuş olabilirdi. Diğer birçok kişi de onun gibi düşünmüş olmalı. Sokaklar insan kaynıyordu, bazen insan yürümekte bile zorlanıyordu. Memur, bir parça jambonlu ekmek ve bir limonatayla yetinmek zorunda kaldı, bir lokmada yiyip yutmuştu yemeğini. Önünden geçtiği restoranların hepsi boştu, ama içeri girmeye korkuyordu. Komik, diye düşündü, kendi korkusunu aklına getirmeden. Hükümet (H) bir an önce önlem almazsa, bu işin sonu kötü olacak, diye geçirdi içinden. Tam o an, tepesine hoparlör monte edilmiş bir araba gelip sokağın ortasında durdu. Sonra bir kadın sesi duyuldu, büyük bir gürültü kopuyordu: “Faydalı vatandaşlar, dikkat! Hükümet (H) tüm vatandaşlara sert tedbirler alınacağını ve cezai yaptırımlara başvurulacağını duyurur. Bazı tutuklamalardan sonra, günün ilerleyen saatlerinde durumun tamamen normale dönmesi beklenmektedir. Geçtiğimiz birkaç saat içinde çok az işlev bozukluğu vakası bildirilmiş, sınırlı sayıda kaybolma olayına rastlanmıştır. Faydalı vatandaşlarımızı dikkatli olmaya çağırıyoruz, işbirliğiniz bizim için çok önemlidir. Şehrimizi savunmak, yalnızca Hükümet’in (H) ve Askeri Kuvvetler’in (AK) görevi değildir. Savunma hepimizin görevidir. Hükümet, işbirliği yapan çok sayıda vatandaşımıza minnettardır, ancak

cadde ve meydanları dolduran insanların topluca zarar görebileceği de hesaba katılmalıdır. Dost düşmandan ayrılmalı, düşmana kalabalığa karışıp kaybolma olanağı verilmemelidir. Bu yüzden, gözlerinizi dört açınız! Kendi iyiliğiniz için, şu andan itibaren avuç içini göstermek zorunlu hale gelmiştir. Hangi kademeden olursa olsun, her vatandaşın başkalarının avuç içini kontrol etme yetkisi vardır, tekrarlıyoruz, kontrol etme yetkisi vardır. Z kademesindekilerin, A kademesindekilerden ellerini göstermelerini isteme hakkı ve yetkisi vardır. Hükümet (H) bu uygulamaya öncü olacaktır. Bu akşam bakanlar kurulu üyeleri Televizyon’da (T) kapalı olarak sağ ellerini gösterecektir. Umarız herkes onları örnek alır! İçinde bulunduğumuz durum karşısında parolamız: Elin ve zihnin açık olsun!” İlk olarak arabanın içindeki dört kişi talimatları uygulamaya başladı. Kapalı camların arkasından sağ ellerinin içini gösterdiler. Araba yoluna devam etti ve kadın emri yeni baştan okumaya başladı. Memur, yoluna devam etmek isteyen bir adamın önüne atıldı ve:

“Elinizi gösterin” dedi.

Sonra bir kadının karşısına dikildi:

“Elinizi gösterin.”

Ellerini gösterdiler ve memurun da aynısını yapmasını istediler. Birkaç saniye içinde caddelerde bekleyen veya dolaşan yüzlerce kadın ve erkek, birbirlerine ellerini gösterdiler, sonunda herkes, etraftakiler görsün diye elini havaya kaldırdı. Az sonra bütün eller havada sallanıyor, herkes heyecan içinde, suçsuzluğunun kanıtını göstermeye çalışıyordu. Böylece şehirde, toplu kimlik tespitinin en etkili ve hızlı yolu bulundu: Kimse durup elini göstermiyor, onun yerine insanlar

sürekli elleri havada yürüyor ve böylece kademe işaretlerini birbirlerine göstermiş oluyordu. Yorucuydu ama vakit kaybını önlüyordu.

Sorun zaman değildi aslında. İşler yavaş yürüyordu belki, ama şehirde hâlâ hareket vardı. Kimse metroyu kullanmaya cesaret edemiyordu, herkes tünellerden korkuyordu. Ayrıca ortalıkta elektrik kabloları izolasyonunun bir kısmının kaybolduğu dedikodusu dolaşıyordu, eğer tren kabloya temas ederse içindeki herkes ölecekti. Söylentilerin hepsi yalandı belki, kim bilir, belki de hepsi doğrudu. Kulaktan kulağa yayılan bin bir türlü hikâye vardı. Gittikçe daha az otobüs görülüyordu. İnsanlar kollarını bir kaldırıp bir indiriyor, amaçsızca caddeleri dolaşıyorlardı. Bu bezgin ruh hali içinde aradıkları tek şey, kaybolan bir eşyanın izleri, ya da yol açtığı zarardı. Arada sırada askerlerle dolu bir kamyon, bazen de paletleriyle asfalttan iri parçalar koparan bir panzer görülüyordu. Gökte helikopterler dolaşıyordu. İnsanlar çekinerek birbirine soruyordu:

“Durum bu kadar ciddi mi? Darbe mi oldu? Savaş mı çıkacak? Peki düşmanlar? Onlar nerede?”

Ardından kollarını kaldırıp ellerini etraftakilere gösteriyorlardı. Çocuklar kendilerine eğlence bulmuştu: Vahşi bir hayvan gibi yetişkinlerin önüne atlıyor, yüzlerini çarpıtıp bağııyorlardı: “Elinizi gösterin!” Korkan yetişkin itaat edip elini gösteriyor, sonra da çocuklardan ellerini göstermelerini istiyordu, ama onlar kaçıyor, dil çıkarıyor ya da uzaktan gösteriyorlardı. Bir zararı yoktu ki bunun. Altı üstü bir harf kazınmıştı ellerine, tıpkı daha önce anne ve babalarına yapıldığı gibi.

Ölesiye yorulan ÖİD memuru evine dönmeye ka-

rar verdi. Çok az şey yemişti ve evde hazırlayacağı yemeğin kokusu burnunda tütüyordu. Düşündükçe açlığı artıyor, midesi kazınıyor, ağzı sulanıyordu. Bilinçsizce adımlarını hızlandırdı, sonunda neredeyse koşmaya başlamıştı. Ama birileri yolunu kesti, üzerine atlayıp sırtını duvara yapıştırıverdiler. Dört adam bağıyor, neden koştuğunu soruyor, onu hırpalıyor, zorla elini açmaya çalışıyorlardı. Tabii sonunda geri çekilmek zorunda kaldılar, öcünü almak için ellerini göstermelerini istedi, hem de hemen! Ondan daha aşağı kademelerdeydi adamlar.

Görünürde evde bir değişiklik yoktu. Sokak kapısı ve merdivenler kayıptı, ama asansör hâlâ çalışıyordu. Kendi katında inip asansörün kapısını kapatırken aklına bir şey geldi: Ya asansörde kalsaydı! Peki ya dükkân sahibinin bahsettiği olaya benzer bir olay olsaydı da, asansör birden hiçliğe karışsaydı ve o da aşağı düşseydi? Böylece olaylar açıklığa kavuşana kadar asansörü kullanmamaya karar verdi, ama sonra basamakların eksik olduğu aklına geldi, merdivenden inmek imkânsız hale gelmişti artık. Bakın bir şu adamın ettiğine, çektiğine. Kapısının yanındaki eksik basamakların önünde durup, hastalıklı bir merakla aşağı baktı. Orada öylece dururken, apartmanda nadiren duyulan ufak çıtırtılarla bozulan derin bir sessizliğin hüküm sürdüğünü fark etti. Acaba herkes dışarıda mıydı? Hepsi Hükümet'in (H) emirlerine uyup, birilerini jurnallemek için sokağa mı çıkmıştı? Yoksa kaçmışlar mıydı? Olduğu yerde kımıldamadan durdu ve kulak kabarttı. Bir kat yukarıda birisi öksürdü, memur biraz rahatladı. Sessiz olmak için büyük özen göstererek kapıyı açtı ve içeri girdi. Odaları şöyle bir dolaştı, her şey yolundaydı. Mutfak dolabını kontrol etti, sürahi kaybolduğu gi-

bi, mucizevi bir yolla geri dönmüş olabilirdi. Ama dönmemiştir. İşte o an büyük bir korkuya kapıldı. Bu küçük kayıp, şehirdeki lanetin, kendi gözleriyle gördüğü felaketin, zihnindeki gerçek etkisini ortaya çıkarmıştı. Daha birkaç dakika önce açlıktan ölmek üzere olduğunu hatırladı. Yoksa açlık da aniden kayıp mı olmuştu? Hayır, sadece, sürekli kramplar giren boş bir midenin etkisiyle ortaya çıkan kuru geçirtilerle şiddetlenen bir sızıya dönüşmüştü. Bir iki dakikada hazırlayıverdiği jambonlu tostundan ilk ısırığı, sabit bakışlar ve titreyen bacaklarla mutfağın ortasında dikilirken aldı. Yerini sallandığı hissine kapılıyordu. Yalpalayarak yatak odasına gitti, soyunmadan kendini yatağa attı ve başını yastığa koyar koymaz uykuya daldı. Tostun geri kalanı, ucunda bir ısırık iziyle, yere düştü ve ikiye ayrıldı. Arka arkaya üç çatırtı duyuldu ve sanki bu bir işaretmiş gibi, hemen ardından apartman dairesi, duvarlarının şekli bozulmadan ve eşyalarının birbiriyle bağlantısı kopmadan sallanmaya ve kendi etrafında dönmeye başladı. Bütün bina sallanıyordu. Diğer katlardan çığlık sesleri yükseliyordu.

Memur dört saat boyunca hiç kıpırdamadan uyudu. Rüyasında kendini hızla yukarı doğru giden dar bir asansörün içinde çırılçıplak görüyordu, çatıdan fırlıyor, bir roket gibi cennete kadar yükseliyordu, sonra asansör kayboluyordu ve ona sonsuzluk kadar uzun gibi gelen, gerçekte saniyenin onda biri kadar olan bir süre boyunca havada asılı kalıyor, sonra kollarını ve bacaklarını açarak aşağı düşerken şehri, daha doğrusu bir zamanlar şehrin durduğu yeri seyrediyordu. Çünkü artık binaların ve caddelerin yerinde uçsuz bucaksız bir çöl uzanıyordu. Sonra hızla yere düşüyordu ve sağ eli bir şeye çarpıyordu.

Acıyla uyandı. Oda, yoğun bir sis bulutunun işgaline uğramış gibi kapkaranlıktı. Yatakta doğruldu, sol eliyle sağ elini yoklayınca irkildi, çünkü yapışkan sıcak bir şey hissetmişti. Hiçbir şey göremiyordu ama dokunduğu şeyin kan olduğunu biliyordu. ÖİD'nin kapısının açtığı yara, nasıl bu kadar şiddetli bir kanamaya yol açabilirdi ki? Işığı açınca olanları gördü: Elindeki yara açılmıştı, yara bandı yok olmuştu. Uyku sersemi başına gelenleri tam olarak kavrayamamıştı, ilkyardım malzemelerini sakladığı banyoya doğru koştu. Dolaptan küçük bir şişe çıkardı. Elini nereye koyacağını şaşırılmıştı; kan kâh yere damlıyor, kâh kolu boyunca süzülüyordu. Kötü bir yara olduğu kesindi. Şişeyi açtı, tam şişenin içinden çıkardığı fırçayı yaraya sürüyordu ki, bir hata yaptığını anladı. Ya her şey tekrar ederse? Şişeyi yerine koyarken her yeri kana buladı. Evde eski tip bantlardan yoktu. Sarğı bezi, tentürdiyot gibi malzemeler, deri işlevi görebilen sıvı piyasaya çıktıktan sonra çok az kullanılır olmuştu. Tekrar yatak odasına koştu, gömleklerin bulunduğu çekmeceyi açtı, gömleklerden birinden uzun bir şerit yırttı. Dişlerinin de yardımıyla eline sardığı şeride bir düğüm atmayı başardı. Çekmeceyi kaparken yere düşürdüğü yarım tostunu gördü. Eğilip onu aldı, parçalarını bir araya getirdi ve yatağın kenarına oturup yemeye başladı, aç olduğundan değil, ona arkasında yarım kalan bir iş bırakmaması gerektiğini söyleyen görev bilinci yüzünden yiyordu.

Son lokmayı da ağzına atarken, mobilyalardan birinin gölgesinde koyu renk bir leke fark etti. Tedirgin oldu ve lekeye yaklaştı. Aklından, bir halısı olsaydı asla bu tür sorunlarla karşılaşmayacağı düşüncesi geçiyordu. Yerdeki kırmızı lekeyi kaçmaya çalışırken ya-

kalamıştı (hareket ettiğini gördüğünden emindi). Memur, ayağının ucuyla yerdeki nesneyi ters çevirdi. Onun ne olduğunu çoktan anlamıştı, biraz önce kaybolan yara bandı. Kırmızı rengi ise kaçarken beraberinde götürdüğü deri parçasından geliyordu. Bir halı sahibi olmaya bir daha asla bu kadar yaklaşamayacağını düşündü. Yatak odasının kapısını kapadı ve oturma odasına geçti. Sakin görünüyordu, ama içini bir heyecan dalgası kaplamıştı. Televizyon'u (T) açtı, alelin ısınmasını beklerken sabahdan beri açık duran pencereye gitti. Akşam olmuştu. Sokaklarda bir sürü insan vardı ama hepsi tek başına yürüyor, hiçbiri konuşmuyordu. Hiçbir amaçları olmaksızın, boş boş dolaşıyorlarmış gibi görünüyorlardı, tek yaptıkları ara sıra sağ ellerini kaldırıp avuç içlerini göstermekti. Yukarıdan bakınca bu pandomim gösterisi çok komik görünüyordu. Eller bir kalkıp bir iniyor, insanlar avuç içlerindeki yeşil harfleri gösterdikten sonra yollarına devam ediyorlardı. Birkaç adım sonra aynı seremoni tekrarlanıyordu. Tımarhane avlusunda dolaşan tiki tutmuş hastalar gibi görünüyorlardı.

Memur Televizyon'un (T) başına geri döndü. Ekranda asık suratlı beş kişi görünüyordu. Yuvarlak bir masanın etrafına oturmuşlardı. Adamlardan biri bir şeyler söyledi, ama görüntü gidip gelmeye, ses kesik kesik duyulmaya başlamıştı. Sonuç olarak adam dedi ki:

“... mızda ... loji uzmanı ... venlik ve düzenden sorum ... biyoloji dal ... pro ... maları ...”

Yarım saat boyunca televizyonun görüntüsü bir gitti bir geldi, ne anlama geldiği anlaşılmayan kelimeler, bazen de birbirinden kopuk cümle parçacıkları duyuldu. Memur konuşmalarla ilgilenip ilgilenmediğine karar veremiyor, ama alışkanlıktan olsa gerek,

Televizyon (T) karşısından ayrılamıyordu, zaten o sırada başka bir iş yapacak hali yoktu. Hükümet'i (H) oluşturan yetkililerin sağ ellerini göstermelerini seyretmek istiyordu, bunun bir anlamı olduğundan değil (zaten artık suçsuzluğu kanıtlamak için avuç göstermek sıradan bir işlem haline gelmişti). A ve B kademelerinden bu kadar insanı bir arada görme fırsatını her zaman yakalayamazdı da ondan. Bir ara görüntü netleşti, ses düzgün gelmeye başladı, ekrandakilerden biri: "... gündüz vakti hiçbir şeyin kaybolmadığı kanıtlanmış oluyor, yalnızca bildik arızalara, alıştığımız aksiliklere rastlıyoruz. Eşyalar sadece geceleri ortadan kayboluyor."

Sunucu sordu:

"Peki sizce geceleri ne yapmalıyız?"

Adam:

"Bence..."

Görüntü kayboldu, ses kesildi ve yayın tamamen durdu. Hükümettekiler ellerini gösteremedi.

Memur yatak odasına geri döndü. Beklendiği gibi (zaten tersi olsa mucize olurdu) yara bandı eski yerinde durmuyordu. Memur bir kez daha, ama bu kez yanlışlıkla, bandın üstüne bastı. Sunucunun sözleri aklından çıkmıyordu: "Peki sizce geceleri ne yapmalıyız?" Evet, geceleri ne yapmak gerekiyordu? Binanın belirsiz bir yerinden gelen çatırtılar duyulmaz olmuştu artık. Onun yerine, sanki iki karşılıklı güç arasında sıkışıyormuş gibi gıcırdıyordu koca bina. Memur gömlekten yeni bir şerit yırttı ve elini daha güzel, daha sıkı bir şekilde sardı, sonra da çekmecede sakladığı paranın tümünü aldı. Hava güzeldi ama o paltosunu giydi. Gece soğuk olabilirdi ve gün ışıyana dek eve dönmeyi düşünmüyordu. "Eşyalar sadece geceleri or-

tadan kayboluyor.” Mutfağa gitti, kendine bir sandviç hazırlayıp cebine koydu, son bir kez evine göz gezdirdi ve dışarı çıktı.

Dışarı çıkınca, asansöre binmeden önce merdivenden yukarı bağırdı.

“Orada kimse var mı?”

Cevap yok. Sanki bütün bina sallanıyor, gıcırıyordu. Ya asansör çalışmıyorsa, o zaman nasıl inerim aşağı, diye düşündü. Kendini ikinci kattaki pencereden aşağı atlarken hayal etti, ama asansör sorunsuz bir şekilde ikinci kata kadar gelip ışık da yanınca, rahat bir nefes aldı. Asansöre binip düğmeye bastı. Asansör bir süre emre uyup uymama konusunda kararsız kaldı, ancak daha sonra yavaş yavaş zemin kata indi. Asansör zemin kata inince asansör kapısı, ancak bir insanın geçebileceği kadar açıldı, ama memur tam çıkarken hızla kapanıp onu sıkıştırdı. Memur telaş içinde çırpınmaya başladı. Bir süre sonra kapı, vazgeçmiş ya da memurun ısrarına dayanamamış gibi ardına kadar açılıverdi. Memur kendini sokağa attı. Hava çoktan kararmıştı ve sokak lambaları yanmıyordu. Önünden sessiz gölgeler geçiyor, artık çok az kişi elini havaya kaldırıyordu. Ara sıra, sigara yakan veya etrafını kontrol etmek için sağa sola fener tutan insanların ışığı görünüyordu. Memur, sokak kapısına doğru geriledi. Binada kalmaya dayanamayacaktı. Dışarı çıksa, eninde sonunda birisi ondan elini göstermesini isteyecekti, ama o, elindeki sargı yüzünden gösteremeyecekti. Yalan söylediğini, elini gizlemek için bir yaralanma hikâyesi uydurduğunu düşünebilirlerdi. Korkmaya başladı. Binadan daha yüksek sesler geliyordu. İçeride bir şeyler oluyordu. Bir saniye için sargıyı unuttu ve sokağa fırladı. Koşup kaçmak

istiyordu ama öğleden sonra olanlar aklına gelince durdu, elini hatırladı, zaten o andan sonra bir daha unutmayacaktı. Eli bu haldeyken koşması çok tehlikeli olabilirdi. Bir süre daha köşede bekledi, sigara yakan veya etrafa fener tutan gölgeler azalınca duvar boyunca yürümeye başladı. Oturduğu sokakta kimse ona bir şey sormayınca cesaretlendi. Hem durmadan bekçilik yapmaktan yorulup, görevlerine boş vermiş insanların arasında sokak lambaları da yanmazken elini kaldırıp dolaşmak saçma olurdu.

Ancak memur Polis'i (P) hesaba katmamıştı. Büyük bir meydanda köşeyi dönerken bir devriyeye rastladı. Geri dönmek istedi ama birisi yüzüne ışık tutmuştu. Durması emredildi. Kaçmaya çalışsa öldürülürdü. Devriyeye doğru yaklaştı.

“Elinizi gösterin.”

Şimdi ışık elindeki sargıyı aydınlatıyordu.

“Bu ne?”

“Elimi yaraladım, bu yüzden sargılamam gerekti.”

Üç polis etrafını sardılar.

“Sargılamak mı? Bize maval okuma.”

Yara bandının, derisinden bir parça kopararak yatak odasında karanlığa karıştığını, kaçıp gittiğini, bu adamlara nasıl anlatabilirdi?

Polislerden biri:

“Madem yaran var, neden sargı bezi kullandın da yara bandı yapıştırmadın?” diyerek çıkıştı.

“Elbette bir yaram var! Ama sargıyı çıkarırsam tekrar kanamaya başlar.”

“Kes sesini. Elini göster.”

“Baylar...”

“Elini göster yoksa...”

Hemen yanında duran polis, ÖİD memurunun üze-

rine atıldı, parmaklarını sargıya takıp çekti, çıkardı. Önce bir şey olmadı, ama sonra, oluk oluk akan kan ışıktaki parlamaya başladı. Polis, memurun elini kaldırıp avucunun içindeki harfe baktı dedi ki:

“Geçebilirsiniz.”

“Lütfen sargıyı tekrar takmama yardımcı olun” diye seslendi memur.

Polis:

“Biz hemşire değiliz” diye bağırdı, şunu da ekledi: “Sen de evde otursaydın.”

Memur acı ve üzüntüyle inleyerek:

“Ama ev...” diye inledi.

“Hadi hadi!” dedi polis, “Git başımızdan.”

Meydanın karşı tarafında bazı ışıklar göze çarpıyordu. Memur ne yapacağını bilemiyordu. Oraya gidip korkusuyla yüzleşmeli miydi? Oraya giderse insanlara elini gösterme derdinden kurtulacak mıydı acaba? Derin bir acıyla sarsıldı, tüyleri diken diken oldu. Yara iyice açılmıştı. Ne yapmalıydı? Diğer birçokları gibi el yordamıyla yönünü bulmaya çalışarak, başkalarına çarparak karanlıkta dolaşmaya devam mı etmeliydi? Yoksa eve mi dönmeliydi? Sabah faydalı bir vatandaş olmaktan kıvanç duyuyordu, şimdiyse kıvancı yok olmuştu. Hem karanlıkta bir şeyler görse bile kimseye haber veremeyecek, kimseyi yardıma çağıramayacaktı. Meydandan çıkıp ağaçlık ve haliyle daha karanlık bir sokağa saptı. Burada kimse ondan elini göstermesini istemezdi herhalde. Sağda solda koşuşturan bir sürü insan vardı, ama koşuşturuyor olmaları, yetişmeleri gereken bir yer, yapmaları gereken bir iş olduğu anlamına gelmiyordu. Koşmak kaçmak demekti, nereye olursa olsun, kaçmak.

Sokağın iki yanındaki evlerden garip sesler geliyor-

du. Bulunduğu sokağın sonundaki dört yol ağzında, etrafında banklar olan bir heykel olduğu aklına geldi. Orada biraz oturup vakit geçirebilir, hatta belki orada geceleseyebilirdi. Gideceği bir yer yoktu, başka ne yapabiliirdi ki? Aslında kimsenin gidecek bir yeri yoktu. Aşağıdaki sokakta da bir insan seli vardı, durum tüm sokaklarda aynıydı zaten. Sanki birden nüfus patlaması yaşanmıştı. Aklından bunlar geçerken, birden bir ürperti aldı bizim memuru. Heykelin yerinde yeller esiyor olması onu şaşırtmamıştı. Banklarda oturan birkaç kişi vardı. Memur yaralı elini düşünüp bir an duraksadı, yanlarına gidip gitmemekte tereddüt etti. Bu arada karanlığın içinden çıkan insanlar, boş buldukları yere oturuyorlardı. Ama memur yanaşmaya cesaret edemiyordu. Yok yok, oturamayacaktı.

Oturmak istemiyordu. Sola, bir zamanlar daracık olan ama iki yanındaki binalar kaybolduğu için şimdi çok genişmiş gibi görünen sokağa saptı. Gündüz olsa şimdi tüm şehir ayaklarının altında olurdu, gerçi şehir diye bir şey kalmış mıydı, onu da bilmiyordu. Aklından geçenler ona yeni bir fikir verdi: Şehri terk edip açık araziye çıkacak, eşyaların ortadan kaybolmadığı, arabaların durup dururken yok olmadığı, binaların insanları öldürmediği ve kaçmaya yeltenmediği bomboş tarlalara gidecekti. Memur yüreklenmişti. Böylece, görünmez tehlikelerin kol gezdiği karanlıklarda koca bir gece boyunca amaçsızca dolaşmak zorunda olduğu bu kâbus sona erecekti.

Belki meseleye ertesi güne kadar bir çözüm bulunurdu. Hükümet (H) harıl harıl çalışıyor olmalıydı şimdi. Bu son krizdeki kadar ciddi olmasa bile, benzer olaylar daha önce de yaşanmış ve daima bir çözüm yolu bulunmuştu. Kendilerine güvenmeleri yeterliydi. Şehirde her

şey eskisi gibi olacak, her şey normale dönecekti. Bu bir krizdi, sadece bir kriz, başka bir şey değil. Yakında birkaç sokak lambası hâlâ yanıyordu. O yöne doğru gitmekten çekinmedi. Rahatlamıştı ve kendini güvende hissediyordu. Yoluna birisi çıkarsa hiç korkmadan başına gelenleri anlatacak, her şeyin hükümete karşı düzenlenen bir komplodan ibaret olduğunu kanıtlayacaktı. Ama buna gerek kalmadı. Kimse elini göstermesini istemedi. İleride hâlâ aydınlatılabilen birkaç cadde insanlarla doluydu. İnsanların arasından güçlkle ilerledi. Kara Kuvvetleri'nden (KK) bir teğmen, bir kamyonun üstüne çıkmış, bir bildiri okuyordu.

“Bütün faydalı vatandaşlarımıza duyurulur: Genelkurmay Başkanlığı'nın (GB) emriyle yarın sabah saat yediden itibaren, şehrin doğu yakası Topçu Birliği (TB) ve Savaş Uçakları (SU) tarafından bombalanmaya başlanacaktır, bu bir karşı saldırıdır. Bombalanacak bölgede oturan faydalı vatandaşlarımız bölgeden uzaklaştırılmış, Hükümet tarafından belirlenen güvenli bölgelere yerleştirilmiştir. Vatandaşlarımızın uğradığı her tür zarar karşılanacak, bu zorunlu uygulama yüzünden bozulan morallerinin düzeltilmesi için elden gelen her şey yapılacaktır. Hükümet (H) ve Genelkurmay Başkanlığı, bütün faydalı vatandaşlarımıza, harekâtın sonuç alınana kadar kararlılıkla yürütüleceğini garanti eder. Değişen şartlar dolayısıyla “Elin ve zihnin açık olsun!” olan parolamız “Zihnin açık olsun ve hücum!” şeklinde değiştirilmiştir.

Memur rahatladı ve iç geçirdi. Artık elini göstermek zorunda kalmayacaktı. Morali yerine geldi. Yarım saat önce kalbinde birkaç küçük cesaret kıpırtısı vardı, şimdiyse göğsünü siper edecek hale geliyordu işte. İki karar aldı: Evine gidip dürbününü alacak ve doğu yakası-

na yaklaşıp bombardımanı seyredecekti. Teğmenin duyuruyu okumasının ardından bir durum değerlendirmesi yapmaya başlayan insanların arasına karıştı.

“İyi fikir.”

“Peki ne olacak sonra?”

“Hükümet’in (H) de eli armut toplamıyor canım. Daha ne yapacaklar ki?”

“Sonunda işleri yoluna koymaya karar verdiler anlaşılan. Bence bunu baştan yapsalar daha iyi olurdu.”

“Elinize ne oldu?”

“Yara bandı vardı orada, elimden bir parça koparıp kaçtı.”

“Benzer bir olay daha duydum geçenlerde, yalnız değilsiniz.”

“Ben de duydum, ben de. Kim bilir hastaneler nasıldır şimdi.”

“Büyük ihtimalle ilk benim başıma geldi.”

“Neyse, Hükümet (H) her şeyi yoluna koyacaktır.”

“İyi geceler.”

“İyi geceler.”

“İyi geceler.”

“İyi geceler. Yarın her şey daha iyi olacak.”

“Yarın her şey daha iyi olacak. İyi geceler.”

Memur evine döndüğünde, bu kez halinden memnundu. Sokak hâlâ karanlıktı, ama artık bundan rahatsız olmuyor, karanlıktan korkmuyordu. Yıldızların buğulu parıltısı yolunu bulması için yetiyor da artıyordu; yolda ağaç olmadığından, etraf zifiri karanlık değildi zaten, ağaçlık yolların ne halde olduğunu görmüştü daha önce. Caddede bazı değişiklikler vardı. Birkaç bina daha ortadan kaybolmuştu. Ama onun oturduğu bina yerli yerinde duruyordu. Yerli yerinde duruyormuş gibi görünüyordu ama büyük ihtimalle merdivenin birkaç

basamağı daha kaybolmuştu. Asansör çalışmıyorsa bile, bir yolunu bulup ikinci kata çıkması gerekiyordu. O dürbünü alması gerekiyordu, şehrin doğu yakasının yerle bir olmasını seyredecek, bombardımanın bir ânını bile kaçırmayacaktı. Çok önceden kaçmış olan sokak kapısının eşiğinden içeri girer girmez, kendini bir boşlukta buldu. Sabah sağlam bıraktığı binadan geriye yalnızca dış duvarlar kalmıştı, yukarı bakınca tek tük yıldızlarla bezeli gökyüzü görünüyordu. İşte şimdi öfkelenmeye başlıyordu. Korkmuyordu; korkunç, delicesine bir öfke duyuyordu. Nefret. Öldürme isteği.

Yerde beyaz bir şeyler yatıyordu. Çırılçıplak vücutlar. Sabah gazete bayiiinde duydukları aklına geldi: “Yüzükleri bile yokmuş.” Biraz daha yaklaştı. Evet bu insanların hepsini tanıyordu, onlar komşularıydı. Evde kalmayı tercih etmiş ve ölmüşlerdi. Çıplak. Memur elini kadınlardan birinin göğsüne koydu, hâlâ sıcaktı. Bina daha yeni yok olmuştu anlaşılan, memur sokağın başına geldiğinde olan olmuştu. Sessiz sedasız havaya karışmıştı herhalde, ya da çatırtılar eşliğinde, kim bilir, belki de az bir gürültüyle kaybolmuştu ortadan. Teğmenin duyurusunu dinlemeseydi, meydana oyalanmasaydı ya da insanlarla konuşmasaydı, şimdi önünde yatan cesedin yanı başında olurdu. Tam karşısındaki aralıktan bakınca, bir binanın daha gökyüzüne doğru gözden kaybolduğunu gördü; gözle görülmeyen bir ateş tarafından yakılan, koyu renk bir kâğıt parçasına benziyordu havada. Bir dakikadan daha kısa bir süre içinde bina tamamıyla yok oldu. O bina da yok olunca görüş alanı genişledi. Artık doğu yakası buradan da görülebiliyordu. Memur dehşet içinde, büyük bir nefretle “Dürbün olsa da, olmasa da bu olayı seyredeceğim” dedi kendi kendine.

Şehir çok büyüktü. Memur gecenin geri kalanında doğruya yürüdü. Kaybolma tehlikesi yoktu. Memur yürürken hava yavaş yavaş aydınlanıyordu. Bombardıman sabah saat yedide başlayacaktı. Kendini yorgun, hatta tükenmiş hissediyordu, ama mutluydu. Sol yumruğunu sıktı, şimdiden oradaki eşyalara, HEMT'lere verilecek korkunç cezanın tadını çıkartmaya başlamıştı. Şehrin dört bir yanından yüzlerce, binlerce insan, doğu yakasına akın ediyordu. Bu mutlu olaya tanıklık etmekten başka bir amaçları yoktu. Açık araziye ulaştığında saat beş olmuştu. Arkasını dönüp şehrin düzensizliğine baktı, bazı binalar olduklarından yüksek görünüyordu, çünkü yanlarındaki binalar kaybolmuştu. Şehir bir harabe gibiydi, halbuki ortada bir harabe bile yoktu, içi boş binalar vardı. Yarım ay şeklinde dizilmiş düzinelerce tank, toplarını şehre çevirmişti. Uçaklar henüz ortalıkta görünmüyordu. Saat tam yedide geleceklerdi, daha önce burada olmalarının zaten bir anlamı yoktu. Askerler halkı uzak tutmak için tanklara üç yüz metre mesafede bir kordon oluşturmuştu. Memur kendini kalabalığın arasında buldu. Sinirlenmişti. Buraya gelirken yorulmuştu. Bombardımandan sonra dönebileceği bir evi yoktu artık, dahası önü kapanıyordu. İntikam zamanı bu kadar yaklaşmışken, eşyalara nasıl bir bedel ödetileceğini görememe korkusu onu çileden çıkarıyordu. Etrafına bakındı. Bazıları yanlarında getirdikleri sandıkların üzerine çıkmışlardı. O, yanında bir sandık getirmeyi akıl edememişti, iyi bir fikirdi doğrusu. Ama arka taraflarda, yaklaşık bir kilometre geride ağaçlık tepeler vardı. Belki biraz uzaktan seyredecekti ama olay yerini yukarıdan görme gibi bir şansı olacaktı. Bu da iyi bir fikir gibi geldi ona.

Kalabalığın arasından sıyrılıp, tepelerle insanları ayıran tarlaya çıktı. Onun gittiği yöne giden çok az insan vardı. Onun seçtiği tepeye gidense hiç yoktu. Gökyüzü grileşmiş, ancak güneş henüz doğmamıştı. Yol hafif bir meyille tepeye doğru ilerliyordu. Aşağıdaki topluluk gitgide büyüyordu. Bu arada, tanklarla şehir arasına ağır silahlar yerleştirilmişti. Bombalardan kaçabilecek HEMT'lere karşı alınan bir tedbir. Memur güldü. Bu ceza ibret olacaktı. Asker olmadığına pişmandı şimdi. Elinde, hatta mümkünse yaralı elinde silahın titremesini, patlamaları, tüm vücudunun (korkudan değil, korkunç bir öfke ve intikam hırsıyla) gerildiğini hissedebilseydi, ne büyük bir haz duyardı. O kadar derin bir histi ki bu, olduğu yere mihlandı kaldı. Geri dönüp olayı daha yakından seyretmenin daha iyi olacağını düşündü bir an. Ama istediği kadar yakına gidemeyecekti ki. Hiçbir şey göremeyecek, kalabalığın arasına sıkışıp kalacaktı, bu yüzden tepeye doğru yoluna devam etti. Ağaçlara çok yaklaşmıştı, orada kimsecikler yoktu. Yere oturup sırtını ağaca yasladı, ağacın yaprakları omuzlarına dökülüyordu. Şehirden hâlâ akın akın insan geliyordu. Anlaşılan kimse bu sahneyi kaçırmak istemiyordu. Acaba kaç kişi vardı? Yüz binlerce. Belki bütün şehir oradaydı. Şehrin dışında, kapkara suları tepelere kadar uzanan bir insan gölü oluşmuştu. Memur heyecanlandı, ürperdi. Büyük bir zafer kazanacaklardı. Çok az kalmıştı, bombardıman başlamak üzereydi. Saati neredeydi? Saatini düşününce öfkesi yeniden kabardı. Kendine çok daha kaliteli yeni bir saat alacaktı. Tepeden bakınca şehri tanımak imkânsızdı. Olun, zamanla her şey en baştan yapılacaktı. Ama önce ceza infaz edilmeliydi.

Bunları düşündüğü sırada arkasında bazı sesler duydu. Bir kadın ve bir erkek kendi aralarında konuşuyorlardı. Ne söylediklerini anlayamıyordu. Bombardıman öncesi duydukları heyecanla tahrik olmuş iki sevgili, diye geçirdi aklından. Ama sesleri gayet sakın geliyordu. Sonra birden adamın dediklerini anladı:

“Biraz daha bekleyelim.”

Kadın cevap verdi:

“Son ana kadar.”

Memur tüylerinin diken diken olduğunu hissetti. HEMT’ler. Dönüp aşağıdaki kalabalığa baktı. Bir karınca kolonisine benzeyen topluluğun oraya doğru geldiğini gördü, fakat bu şeref onun olmalıydı. Sessizce arkalarına dolaştı, sonra eğilerek, hatta sürünerek, sık çalıların arasına kadar ilerledi. Bir süre bekledi, sonra yavaşça ayağa kalktı ve gözetlemeye başladı. Adam ve kadın çıplaktı. Bir gece önce bunlara benzer vücutlar görmüştü, ama bunlar canlıydı. Gözlerine inanamıyor, bir an önce saatin yedi olmasını ve bombardımanın başlamasını istiyordu. Dalların arasından bakınca, insanların hızla yaklaştığını gördü. Belki de sesini duyabilecek kadar yaklaştımlardı. Bağırды:

“Çabuk! Koşun! HEMT’ler burada!”

Adamla kadın, birden arkalarını dönüp ona doğru koşmaya başladılar. Kimse onu duymamıştı ve bir kez daha bağırmaya vakti yoktu. Çıplak adam memurun boğazına sarıldı, kadınsa elleriyle ağzını kapattı. Onu öldürmeye çalışan ellerde (ki bu ellerin onun sonu olduğunu biliyordu) herhangi bir dövme olmadığını, derilerinin tertemiz olduğunu görebiliyordu.

Çıplak çift, vücudu ağaçların arkasına doğru sürükledi. Başka çıplak adamlar ve kadınlar da çıktı ortaya, cesedin etrafına toplandılar. Bir süre sonra çekip

gittiler, arkalarında çırılçıplak bir adam bırakmışlardı. Parmağındaki yüzük bile yok olmuştu. Elindeki sargı kaybolmuştu. Yarasından biraz kan aktı, ama sonra o kan da pıhtılaştı.

Ormanla şehir arasında boş alan kalmamıştı. Herkes harekâtı seyretmek için orada toplanmıştı. Bir gümbürtü duyuluyordu; uçaklar geliyordu. Çalışan duvar saatleri yediyi vurmak üzereydi, akrepler sessizce yediye yaklaşıyordu. Tanklara komuta eden subay, ateş emrini vermek için, mikrofonu elinde hazır tutuyordu. Yüz binlerce, hatta belki de bir milyon insan nefesini tutmuş bekliyordu. Ama ateş edilmedi. Subay “Ateş!” diye bağırarak üzereyken, mikrofon adamın elinden kurtulup kaçtı. Uçaklar birden yön değiştirip geri döndü. Bu ilk işaretti. Kalabalığa sessizlik çökmüştü. Ardından şehir tümüyle ortadan kayboldu. Onun yerinde göz alabildiğine uzanan bir insan topluluğu oluştu. Tanklar ve diğer silahlar da yok olmuş, askerler çırılçıplak ortada kalmıştı. Onların etrafınıysa, eskiden kıyafet ve silah olan kadın ve erkekler sarmıştı. Tam ortada, şehir sakinlerinden oluşan büyük bir kara leke kalmıştı. Bir süre sonra onlar da dönüşüp çoğaldılar. Güneş yükselince boş arazi birden aydınlandı.

Ardından HEMT’lerin kaybolmaya başladığı ilk günlerden beri ormanda saklanan adam ve kadınlar ortaya çıktı. İçlerinden biri:

“Şimdi her şeyi baştan yapmak zamanı...” dedi.

Konuşmaya bir kadın devam etti:

“Eşyalar olarak başka seçeneğimiz kalmamıştı. Bir daha insanlar, asla eşya yerine konmayacak.”

SENIOR

At durdu. Nal çakılmamış toynakları, kurumaya yüz tutan dere yatağındaki yuvarlak ve kaygan çakılların üzerinde basacak düz bir yer arıyordu. Adam ovayı görmesini engelleyen dikenli dalları büyük bir dikkatle araladı. Gün ağarmaya başlamıştı. İleride, arazi hafif bir meyil kazanıyor ve bir yerde, tıpkı kuzeyde, daha önce geçtiği dar geçitte olduğu gibi, yerden düz bir duvar gibi yükselen bazalt dağ kütlesiyle kesintiye uğruyordu. Olduğu yerden baktığında, ıslak bir günde yerden bitivermiş gibi görünen, inanılmaz derecede küçük evler görüyordu, buna karşılık o küçük evlerde yanan ışıklar gökte parıldayan yıldızlar gibiydi. Ufku kaplayan dağın zirvesini, dağın ihtişamını göstermek için çizilmiş olan ama zamanla mürekkebi akmaya başlayan bir çizgi, daha açık konuşmak gerekirse, bir ışık huzmesi çevreliyordu. Güneş tam o noktada doğacaktı. Adam dikkatsizliği yüzünden hafif bir yara aldı, hızla eski yerlerine dönen dallar ona hiç acımamışlardı. Acıyla haykırdı ve kanyan parmağını emmeye başladı. At geriye doğru hareketlendi ve kuyruğunu salladı; günün bu saatinde bile gölge sağlayan yapraklı dalların altına sığınan ve toprağın son nemini de emen uzun otlara sürtündü kuyruğu. Dereden geriye sadece, kıvrıla kıvrıla akan ve dere yatağındaki taşların arasında küçük su birikintileri oluşturan bir su sızıntısı kalmıştı. Bu birikintilerin içinde küçük balıklar telaş içinde bir o yana bir bu

yana yüzüyordu. Havada yağmuru, belki de bir kasırgayı haber veren bir rutubet kokusu vardı. O gün olmasa bile çok yakında kopacak bir fırtına. Belki güneş üç defa daha doğup battıktan sonra, ya da ayın bir sonraki yükselişinde. Gökyüzü aydınlanıyordu. Dinlenmek, uyumak için bir sığınak arama vakti gelmişti.

At susamıştı. Gecenin donuk renkli kubbesi altında dupduru görünen suya yaklaştı. Ön ayakları serin suya değince yere yattı. Adam omuzunu sert toprağa yaslayıp, susuzluk hissetmediği halde bol bol su içti. Göğün karanlık yüzü sabahın solgun ışığını ardından sürükleyerek, adamlarla atın üzerinde yavaş yavaş ilerliyordu ve sabah hâlâ sarıydı, az sonra dağın ardında patlayacak olan lal ile kırmızının dağınık, aldatıcı izlerini taşıyan bir sarı. Bu öyle bir sarıdır ki, dünyanın başka dağlarının, başka nehirlerinin üzerinde de hep aynı. At ve adam ayağa kalktılar. Önlerinde ağaçlar ve yerlere kadar sarkan dallardan oluşan bir duvar vardı. Duvarın üstünde kuşlar ötmeye başlamıştı. Adam daha kolay bir yoldan ilerlemeyi tercih ederdi; fakat at, dere yatağını takip edip tökezleye tökezleye bitki örtüsünün arasına daldı. Hayvana hâkim olmayı öğrenmesi çok uzun zaman almıştı, ama sonunda direnerek ve beynini ya da vücudunda mantıklı düşüncelerle derin içgüdülerin karşı karşıya geldiği başka bir organını kullanarak, hayvanın sabırsız hareketlerini dizginlemeyi başarmıştı. Belki de çarpışma tam böğründe, derisinin siyaha döndüğü bölgede gerçekleşiyordu. Ama bu sefer boş bulunmuştu. Aklında başka şeyler vardı. Şüphesiz, içinde bulunduğu maddi dünyaya dair, ama zamanımızın ötesinde şeyler... At yorulmuştu ve bu yüzden biraz gergindi. Kasları, ka-

na susamış inatçı bir at sineğini uzaklaştırmak istermişçesine titriyor, at kendi kendine debelenip boş yere gücünü tüketiyordu. Sık dalların arasında yol almak pek de akıllıca değildi. Atın beyaz gövdesinde bir yara açıldı. Sırtında çok önceleri aldığı bir yaranın büyük izi vardı. Güneş ışınları atın sırtına dik düştüğünde veya at soğuk havada ürperip derisi büzüştüğünde, bu korunmasız, hassas bölgede bir kılıcın hatırası belli belirsiz bir sızıyla kendini hissettiriyordu. Adam, orada büyükçe bir yara izi olduğunu bilmesine rağmen, birden dehşete kapıldı ve dönüp arkasını yokladı.

Biraz ileride, derenin ağzına doğru, su bir kez daha kıvrılarak tarlanın içine akıyordu. Su orada birikmiş olmalıydı, belki de başka bir dere daha vardı orada, en az diğeri kadar kuru başka bir dere. Birkaç büyük taş dışında zemin balçıktı. Derinliği mevsimine göre, dereninkiyle doğru orantılı olarak azalıp artan bu kolun oluşturduğu kuytu mekânda, topraktan elini eteğini çekmeye başlayan karanlıkta kalmış yüksek ağaçlar vardı. Ağaç gövdelerinden ve etraftaki dallardan oluşan perde, onu gerektiği gibi gizleyebilirse, günü orada geçirebilirdi. Hava kararana kadar dinlenmek, yola koyulma vakti gelene kadar saklanmak için iyi bir yer. Serin yaprakları kenara çekti ve at güçlü bir hamleyle atılarak önündeki engeli aşıp sık ağaçların sunduğu karanlığa ulaştı. Yol büyük ihtimale, ilerideki tarlayı ortadan ikiye ayıran hendeğe bağlanıyordu. Dağlar ve dere arasında kâh ekili kâh nadasa bırakılmış tarlalar uzanıyordu, ama bu geniş ve derin çukurdan birilerinin geçmesi ihtimali azdı. Ses çıkarmamaya özen göstererek birkaç adım daha attı. Kuşlar ürkerek ona baktılar. Başını kaldırdı.

Ağaçların tepeleri aydınlanmıştı. Dağları aşan ışık en tepedeki yapraklara vuruyordu. Kuşlar ötmeye başladı. Gün ışığı gitgide daha derine, yeşim rengi toprağa, etrafa kırmızı ve beyaz bulutlar saçan sabahın puslu kızılına doğru iniyordu. Arkadan vuran ışıktaki ağaçlar, vadinin üstüne gerili saydam bir folyoya yapıştırılmış, geceden kalma figürler gibi görünüyordu. Toprak sulak yerlerde yetişen otlarla kaplanmıştı. Gün boyu uyumak için iyi bir yer, diye düşündü, sakın bir barınak.

Yüzyılların, binyılların yorgunluğuyla at, dizlerinin üstüne çöktü. İkisi için rahat bir uyuma pozisyonu bulmak daima zor bir iş olmuştu. Genelde at yana yatırıyor ve adam bu pozisyonda dinlenmeye çalışıyordu. Ama adam hareketsiz yatan atın ağırlığı altında ezilmemek, üstüne yattığı tarafının ve omuzunun uyuşmasına izin vermemek için sürekli hareket ediyor, koca cüssenin baskısına karşı koymak zorunda kalıyor, bu yüzden hep huzursuz uyuyordu. Ayakta uyumaya gelince; at için bir sorun yoktu ama adam öyle uyuyamazdı. Dar bir yerde yattıkları zaman pozisyon değiştirmeleri tümünden imkânsızlaşıyordu ve adam hareket etme isteğiyle, ıstırap içinde kıvranıyordu. Bu vücudun rahat olmadığı kesindi. Adam hiçbir zaman yüzüstü yatamıyor, karıncalardan, topraktaki çıkıntılardan ve humustan fışkıran fidanlardan korunmak için kollarını başının altına koyamıyordu. Gökyüzünü görmek için boynunu kırmak zorundaydı. Tabii at şaha kalkar da adam başını geriye doğru atarsa, iş başka. O zaman yıldızlarla bezeli gök kubbeyi, birbiri üstüne yığılan serseri bulutları ya da ortasında güneşin asılı durduğu mavi örtüyü, ilkel yaşamın son kalıntılarını görebiliyordu.

At uyuyakaldı. Toynaklarını otların arasına uzatmış, kuyruğunu yere yaymıştı ve düzenli bir şekilde, derin derin soluyordu. Biraz uzanıp sağ omuzunu hendeğin duvarına yaslayarak birkaç dal kopardı ve üstünü örttü. Hareket halinde olduklarında, at kadar uzun süre olmasa da, soğuğa ve sığağa dayanabiliyordu. Ama kımıldamadan yatarken ya da uyurken, vücudu çabucak soğuyor, adeta buz kesiyordu. Sıcaksa çekilmez oluyordu. Bu serin dalların altında, en azından güneş havayı ısıtana kadar rahat edecekti. Yattığı zaman, üstlerinin tamamen kapalı olmadığını gördü. Sivri uçlu yaprakların arasındaki şekilsiz, açık mavi boşlukta, büyük bir hızla sağa sola uçuşan kuşlar görünüyordu. Çok geçmeden gözkapakları ağırlaştı. Kopardığı dallardan yükselen reçine kokusu başını döndürmüştü. Yüzünü yaprakların arasına gömdü ve uykuya daldı. Bir adamın göreceği türden rüyalar görmezdi asla. Bir atın görebileceği türden de değildi rüyaları. Uyanık oldukları zaman aralarında barış ve anlayış hüküm sürerdi. İkisi arasında, aşılabilir bir sınır olmuştu daima. Ancak uykuda, birinin rüyası ötekini rüyasıyla birleştir ve Sentor'un rüyası haline gelirdi.

Burada yarı at, yarı insan yaratıkların son örneğinden bahsediyoruz. Sentor, Lapithlere karşı savaşmış, türünün yaşadığı ilk ve en büyük yenilgiye tanık olmuştu. Savaşın sonra, şimdi adlarını çoktan unuttuğu arkadaşlarıyla birlikte dağlarda saklanmıştı, ta ki Tanrıların korumasındaki Herakles'in, kardeşlerinin canına kıydığı güne değin. Sadece o kurtulmuştu. Herakles'in Nessos'la çarpışması, ona ormana kaçma fırsatı vermişti. Sentorların sonunun geldiği zamanlardı. Tarihçilerin ve mitoloji yazarlarının iddia ettiğinin aksine, içlerinden biri kurtuldu ve Herakles'in vahşi saldırısını,

Nessos'un kemiklerinin kırılmasını seyretti. Yenilen Sentorların soyları tükenince, Hektor Tanrılara övgü dolu şarkılar söylemişti ve Akhilleus da onun cansız vücudunu yere serivermişti. Nessos'un bedeni de işte aynen öyle serilmişti yere ve tüm bunlar Sentor'un gözlerinin önünde olmuştu. Belki de Herakles'in zihnini bulandıran, gözünü karartan Tanrılar, bunu sırf pişmanlıktan yapmış, Sentor'un kaçmasına yardım ederek kendi hatalarını telafi etmeye çalışmışlardı.

Sentor her gün rüyasında Herakles'le savaşıyor ve galip geliyordu. Her seferinde, Tanrıların oluşturduğu çemberin ortasında Herakles'le göğüs göğüse çarpışıyor, ter içinde kalan sırtını geriye atarak düşmanının hamlesini savuşturuyor; bacaklarına dolanması için fırlatılan iplerden kurtulup, düşmanını cepheden saldırmaya zorluyordu. Yüzü, kolları ve göğsü aynı insan bedeninde olduğu gibi terliyordu. Atın vücudu salya içinde kalıyordu. Aynı rüya binyıllardır tekrarlanıyordu ve sonu hep aynıydı: Herakles'ten, Nessos'un ölümünün intikamını alıyordu. Atın ve adamın bütün gücü, vücudun üst kısmında toplanmıştı. Yere çakılı kazıklara benzeyen bacaklarının üzerinde dimdik duruyor, Herakles'i havaya kaldırıp adamı belinden sıkmaya başlıyordu. Kaburgasının kırıldığını duyana kadar bırakmıyordu onu. Sonra ikinci bir ses ve en sonunda bütün omurga paramparça... Herakles bir paçavra gibi yere düşüyordu ve bunun üzerine Tanrılar alkış tutuyordu. Kazanana verilecek bir ödül yoktu. Tanrılar altın tahtlarından kalkıp, birer birer gözden kayboluyordu. Çember gittikçe genişliyordu, ta ki ufukta yok olana dek. Afrodite'in gökyüzüne yükseldiği kapının ardında, daima büyük bir yıldız parılıyordu.

Binlerce yıldır dünyayı dolaşıyordu. Dünya tümüyle değişene kadar, uzunca bir süre, bu ilginç sima gündüzleri de kendini gösterdi. Gittiği her yerde insanlar onu sevinçle karşılıyor, yoluna çiçekler atıyor, yaprak ve çiçeklerden yapılan taçlar armağan ediyorlardı. Anneler çocuklarını onun eline veriyordu, çocukları alıp havaya kaldırsın ve küçük canlar yükseklik korkularını yenebilsin diye. Uğradığı her köyde onun adına gizemli bir tören düzenleniyordu. İnsanlar ondan medet umuyordu. Tanrıları simgeleyen ağaçlardan oluşan bir dairenin ortasına toplanan iktidarsız erkekler ve çocuğu olmayan kadınlar, atın karnının altından geçiyordu. Bu, doğurganlığın ve erkekliğin geri gelmesi için bir umuttu onlar için. Ara sıra Sentor'a bir kısırak getirdikleri olurdu. Böyle zamanlarda insanlar onu armağanıyla yalnız bırakır, evlerine çekilirlerdi. Ancak bir gün birisi –ki daha sonra bu günahının bedelini gözleriyle ödedi– onları izledi, kısırağın üzerine bir aygır gibi atılan Sentor'un, hemen ardından bir insan gibi ağlamaya başladığını gördü. Bu çiftleşmeler asla meyve vermedi.

Sonra onu reddetmeye başladılar. Değişen dünyada artık Sentor'un izi sürülüyor, zavallı gizlenmek zorunda kalıyordu. Bütün olağanüstü türler için durum aynıydı: Tek boynuzlu atlar, dikenkanatlar, kurt adamlar, keçi ayaklı insanlar, köpekten küçük tilkiden büyük karıncalar... On insan nesli boyunca, bu melez halklar terk edilmiş topraklarda bir arada yaşadılar. Zamanla orada yaşamak da imkânsız hale geldi. Ayrıldılar ve dünyanın dört bir yanına dağıldılar. Tek boynuz gibi bazılarının soyu tükendi. Dikenkanatlar farelerle çiftleşti ve bu birliktelikten yarasalar doğdu. Kurt adamlar şehirlere ve köylere sızdılar, insanlar ara-

sına karıştılar, yine de belirli gecelerde asıl benlikleri onları ele geçiriyordu. Keçi ayaklı insanların da soyu tükendi. Karıncalarsa zamanla öyle küçüldü ki, onları eskiden beri küçük olan akrabalarından ayırt etmek imkânsız bir hal aldı. Geride yalnızca Sentor kaldı. Binlerce yıl boyunca, okyanusları sınır belleyerek gezdi durdu. Sınırlara yaklaştığını hissettiği zaman, geniş bir yay çizerek başa dönüyordu. Zaman akıp gitti. Sonunda güven içinde yaşayabileceği bir toprak parçası kalmadı. O günden itibaren gündüzleri uyuyup geceleri gezmeye başladı. Gezmek ve uyumak. Uyumak ve gezmek. Yaşamak için makul bir sebebi yoktu, yalnızca toynakları olduğu için geziyor, yorgunluktan yürüyemez hale gelince uyuyordu. Aç kalmaya dayanabilirdi ama rüya görebilmek için uyuması şarttı. Suya gelince, altı üstü suydı işte, Tanrının nimeti.

Binlerce yıl binlerce hikâye demektir. Ama içlerinde bir tanesi var ki, o binlerce hikâye arasındaki yeri çok özel. Unutulmaz bir hikâye. Öyle bir şey geçmişti ki başından, yaşadığı diğer şeylerin hiçbir değeri kalmamıştı. Geçtiğimiz yüzyılda, ıssız bir bölgede zırhlı ve mızraklı bir adamın, bir deri bir kemik kalmış bir at üzerinde bir alay rüzgâr değirmenine saldırdığını gördü. Sonra adam havaya fırladı, eşek sırtında diğer bir adam ona seslendi, belli ki yardıma geliyordu. Aralarında anlamadığı bir dil konuştuklarını duydu. Yaralı zayıf adamın, bağırıp çağıran şişko yardımcısının, topallayarak yürüyen sıska atın ve ağırbaşlı eşeğin birlikte uzaklaşmalarını izledi. Önce onların peşinden gidip yardım etmeyi düşündü ama değirmenlere tekrar göz atınca fikrini değiştirdi ve onlara doğru gitti, ilk değirmenin önüne geldiğinde atından düşürdükleri adamın intikamını almaya karar verdi. Kendi

dilinde bağırdı: “Briareus Devi’nden daha fazla kolların olsa da seni yeneceğim.” İşi bittiğinde bütün değirmenlerin kanatları parçalanmıştı ve insanlar Sentor’u o ülkenin sınırlarına kadar kovaladılar. Nadasa bırakılmış tarlaları hızla geçip deniz kıyısına ulaştı. Sonra tekrar geri döndü.

Her Sentor uyur. Vücudunun tamamı uykuya dalar. Rüya çoktan başlamıştı ve bitmesine yakın, at eski bir hatıranın kalbine doğru ilerliyordu. Adam dağların aceleyle koşuştuklarını gördü, birbirlerinin üstüne çıkarak dalgalı denizi seyretmeye çalışıyorlardı. Denizde sanki derinliklerde doğup mucizevi bir şekilde birdenbire yüzeye çıkan, köpükten taşlarla çevrili koyu renk adalar vardı. Bu bir rüyadan daha fazlasıydı. Uzaktan tuzlu bir koku vadileri aşıp geliyordu. Adamın burun delikleri arzuyla genişledi ve huysuzlanan at toynaklarını keskin mermer taşlara vururken kollarını göğe açtı. Üzerine örttüğü yapraklar solmuş ve yere düşmüşlerdi. Dik bir açıyla düşen güneş ışınları Sentor’un üstünde ışık lekeleri bırakıyorlardı. Adamın yüzü yaşlı değil. Ama binlerce yılı göz önüne alırsak genç de sayılmaz. En iyisi onu antik bir heykelle karşılaştırmak olacak: Yıllar, tüm hatlarını bozacak kadar olmasa da, kıvrımlarını silecek kadar etkisini göstermişti. Alnında beliren parlak bir damla, yavaşça dudaklarına aktı ve yaktı onları. Adam aniden gözlerini açtı. Tıpkı bir heykelin yapacağı gibi. Bir yılan kıvrıla kıvrıla otların arasına kaçtı. Elini ağzına götürdü, güneşi hissetti. Aynı anda at da, kuyruğunu sallayarak sırtındaki yaranın ince derisine konan at sineğini kovaladı. At çabucak ayağa kalktı ve adam da ona katıldı. Günün ilk yarısı geride kalmış olmalıydı. Gecenin ilk gölgesi ortaya çıkana dek bir o

kadar daha vakitleri vardı, ancak uyku faslı sona ermişti. Denizin sesi, hani aslında bir rüyadan çok gerçekmiş gibi duyulan, hâlâ kulaklarında uğulduyordu. Belki bu denizin sesi değildi. Belki de gözlerinin önünde kayalıkları tırmanarak masmavi göğe, ta güneşe değin ulaşan buğu, zihninde suyun üstüne devrilen köpüklü dalgalara dönüşmüştü.

Çok yakında olmalıydı. İçinde yürüdüğü hendek insan yapımıydı ve denize giden yolu kesen esaslı bir engel değildi. Güneye doğru yürüyordu ve artık önemli olan buydu. Mümkün olduğu sürece bu yönde yürümeye devam edecekti. Etraf aydınlık da olsa, güneş tüm vadiyi istila edip her şeyi, adamı ve atı insafsızca ortaya çıkarsa da yürüyecekti. Bir kez daha ölümsüz Tanrıların huzurunda Herakles'i yenmişti. Lakin bu sefer, rüyanın sonunda Zeus güneye doğru gitmiş, dağlar ardı sıra hareketlenmişti ve beyaz sütunların dikili durduğu en yüksek zirveden bakınca, köpüklü dalgalarla taçlandırılmış adaları görmüştü. Sınır yakında ve Zeus güney yolundaydı.

Geniş, derin hendekte ilerlerken, iki yanındaki tarlaları görebiliyordu. Burası insanların hiçbir zaman yerleşmeyecekleri, sonsuza dek ıssız kalacak bir yer gibi görünüyordu. Şafak vakti gördüğü köyün hangi tarafta olduğunu unutmuştu. Kayalık dağlar daha yüksek görünmeye başlamıştı ya da yakına geldiği için öyle olduğunu sanmıştı. At, toynakları yavaş yavaş yükselen yumuşak zemine bata çıka ilerliyordu. Artık adamın vücudu hendek hizasını geçmişti, bitki örtüsü seyrekleşti ve aniden, tarlaları arkasında bırakır bırakmaz hendek son buldu. Bir sıçrayışta önündeki son yükseliyi de aştı ve Sentor tüm haşmetiyle günışığına çıktı. Güneş sağında kalıyor, gerilip yan-

maya başlayan yarasını ısıırıyordu. Adam, alışkanlıktan olacak, dönüp arkasına baktı. Hava ılık ve rutubetliydi. Elbette bu, denizin pek uzakta olmadığı anlamına gelmiyordu. Havadaki nem, yağmurun habercisiydi. Beklenmedik bir anda ortaya çıkan rüzgâr da öyle. Kuzeyden bir bulut kümesi yaklaşıyordu.

Adam tereddüt ediyordu. Yıllarca gecenin muhafızlığı olmadan doğada serbestçe dolaşmaktan kaçınmıştı. Ayrıca bugün o da atın huzursuzluğunu paylaşıyordu. Buram buram yaban çiçeği kokan çalılığa daldı. Ovayı geride bırakmıştı. Artık arazi engebeliydi ve ufuk çizgisini gizliyordu. Ya da ufuk gittikçe uzaklaşıyordu. Küçük tümsekler artık büyük tepeler haline gelmişti ve ileride kayalık bir dağ yükseliyordu. Çevresindeki bodur bitkilerin arasında, Sentor kendini biraz daha güvende hissetti. Çok susamıştı ancak yakınlarda su bulunduğu dair bir iz yoktu. Etrafına bakındı ve gökyüzünün daha şimdiden yarı yarıya kapandığını gördü. Güneş, gittikçe yaklaşan büyük gri bir yağmur bulutunun kenarlarını aydınlatıyordu.

Tam bu sırada bir köpeğin havlaması duyuldu. At sinirli bir şekilde titredi. Sentor dört nala iki tepenin arasına doğru koşmaya başladı. Adam soğukkanlılığı elden bırakmamıştı. Hâlâ güneye doğru gidiyorlardı. Havlamalar artık daha yakından geliyordu. Ayrıca çingirak sesleri ve hayvanlara seslenen birini duymuştu. Sentor yönünü tayin edebilmek için durdu. Ama yankılanan sesler onu yanılttı ve beklemediği bir anda birdenbire nemli, düz bir alanda otlayan bir koyun sürüsünün arasına daldı. Oldukça iri bir çoban köpeği başlarında duruyordu. Sentor olduğu yerde kaldı. Sırtındaki bazı yaraları köpeklere borçluydu. Çoban kor-

ku dolu bir ıgık attı ve azrailden kaçır gibi koşmaya başladı. Haykırarak yardım çağırıyordu. Yakınlarda bir köy olmalıydı. Adam ata hâkim olup ilerlemeye gayret etti. Hem sinirden hem de korkudan, nefes almadan havlamaya devam eden köpeği kendinden uzak tutabilmek için, ağacın birinden kalın bir dal kopardı. Sonunda köpeğin saldırma içgüdüğü baskın çıktı ve atın böğrüne ya da göğsüne doğru atılmak için şimşek gibi arkasına dolandı. Adam arkasını dönüp tehlikenin nereden geldiğini görmek istiyordu ama at ondan önce davranarak, ön ayaklarının üstüne kalkıp köpeğin ayaklarını yerden kesen şiddette bir çiftte attı. Köpek taşların üzerine düştüğünde çoktan ölmüştü. Sentor'un kendini bu şekilde savunduğu ilk sefer değildi. Ancak adam her seferinde kendini küçük düşürölümüş hissediyordu. Gerilen kasları, bir noktada toplanan kuvveti ve toynakların darbesini içinde hissediyordu, fakat bu kıyıma arkasını dönölümüşü. Gerçekten katıldığı bir hareket değildi ya da en azından orada bir seyirci olarak bulunuyordu.

Güneş ortadan kaybolölümüşü. Hava aniden soğudu ve nem hissedilir derecede arttı. Sentor küçük bir akarsuyu geçtiği sırada gözü etrafındaki ekili tarlalara takıldı ve nerede olduğunu kestirmeye çalışırken karşısına bir duvar çıktı. Duvarın arkasında birkaç ev vardı. O an bir silah patladı. Atın vücudunun titrediğini ve sanki bir arı sürüsünün saldırısına uğramış gibi acıyla kasıldığını hissetti. İnsanlar bağırıyorlardı ve az sonra başka silah sesleri de duyuldu. Sol taraftaki dallar kırılıyordu. Bu sefer vurulmamıştı. Dengesini sağlayabilmek için geriledi ve sonra bir hamlede duvarın üstünden atladı. Birlikte uçtular. Adam ve at... Sentor, ileri uzatılmış ve karna doğru çekilmiş

dört bacak, henüz maviliğini kaybetmemiş göğre doğru uzanan iki kol... Vadide silah sesleri yankılanıyordu. Tarlaların arasında peşinden koşan insanların ayak sesleri ve köpek havlamaları...

Vücudu ter içinde kalmıştı. Bir an gideceği yönü tayin etmek için duraladı. Sanki doğadaki her şey kulak kesilmiş, bir şeyler duymaya çalışıyordu. Sonra ilk tombul yağmur damlaları düşmeye başladı. Kovalamaca devam ediyordu. Köpekler yabancı bir mahlukun izini sürüyor, ölümcül bir düşmanı kovalıyorlardı: Katil toynaklara sahip bir at ve insan karışımı. Sentor, adamların ses tonunun değiştiğini ve köpeklerin endişeyle havladıklarını duyana dek, ardına bakmadan koşmaya devam etti. Durup bakınca adamların bir noktadan sonra ilerlemediklerini gördü, savurdıkları tehditleri duyuyordu. Önde koşan köpekler de sahiplerinin yanına dönüyorlardı. Kimsenin takibe devam edecek cesareti yoktu. Sentor bulundukları yerin bir sınır, bir bariyer olduğunu anlayacak kadar uzun süre yaşamıştı. Adamlar köpeklerini yanlarında tutuyor, ateş etmeye çekiniyorlardı. Yalnızca bir tek silah sesi duyuldu. O da o kadar uzaktı ki saçmaların nereye düştüğünü bile duymadı. Kurtulmuştu. Hızla yağın yağmur suları, doğduğu topraklardaki taşların arasından oluk oluk akıyordu. Taze bir güçle güneye doğru yürümeye başladı. Beyaz vücudu, üstündeki bütün kan ve teri yıkayan yağmurda sıırılsıklam olmuştu. Yaşlı ve yaralıydı. Ama yurduna arınmış olarak dönmüştü.

Birdenbire yağmur dindi. Az sonra gökyüzü temizlendi ve güneş ışınları tekrar ıslak, tüten toprağı aydınlatmaya başladı. Sentor, sanki yumuşak bir kar tabakasının üstünde ilerliyormuş edasıyla tırıs kalk-

miştı. Denizin hangi tarafta olduğunu bilmiyordu ama en azından artık dağlardaydı. Kendini kuvvetli hissediyordu. Yüzünü gökyüzüne dönüp ağzını açtı, boynuna ve göğsüne akan yağmur sularını kana kana içerek susuzluğunu gidermişti. Nihayet birbiri üzerine binmiş kaya kütlelerini adım adım geçerek, dağın güney yamacından aşağı inmeye başlamıştı. Kenarlara yaslanıyor, parmaklarının ucuyla katmerli yosunlara, ufak bitkilere ve sert taşlara sıkı sıkıya tutunuyordu. Dağın eteklerinde yukarıdan bakıldığında geniş görünen ancak uzun ve dar bir yayla vardı. Basit bir göz yanılması. İleride birbirlerinden bir hayli uzak mesafede üç tane köy göze çarpıyordu. En büyüğü ortadaydı ve arkasında güney yolu uzanıyordu. Yaylayı doğrudan geçmek isterse, bu köy yolunun üstünde kalacaktı. Buna cesaret edebilir miydi? Kurtulduğu sürek avını düşündü, çığlıklar, silah sesleri, sınırın öte yanındaki adamlar. Anlamsız bir nefret... Burası onun ülkesiydi. Tüm bu insanlar da kim oluyordu? Sentor yoluna devam etti. Daha gün sona ermemişti. At yorgunluktan zor adım atıyordu. Adam yaylanın ortasından geçmek gibi bir maceraya atılmadan önce bir dinlenme molasının iyi geleceğini düşündü. Denize kadar uzun bir yolu vardı ve yeterli gücü toplayıp, geceyi beklemek için uyuyacak güvenli bir yer bulmaya karar verdi.

Yorulmuş, gittikçe daha yavaş ilerlemeye başlamıştı. Nihayet iki kayanın arasında durmaya karar verdiğinde, hem adam hem de at için yeteri kadar geniş ve yüksek bir mağaranın girişini gördü. Öne doğru uzattığı ellerinin ve keskin kayaların yıprattığı toynaklarının yardımıyla, dikkatlice taşları yoklayarak içeri girdi. Mağara çok derin değildi ve dağın içindeki

başka mağaralarla bağlantısı yoktu ama rahatça hareket edebileceği kadar genişti. Kolunu duvara yaslayıp yastık gibi kullandı, başını koluna yasladı. Derin derin nefes alıp veriyor, ürkmüş atın soluma ritmini düzeltmeye çalışıyordu. Yüzünden damla damla ter akıyordu. At, ön ayaklarından başlayarak kendini kumlu zemine bıraktı. Yerde yatarken, daha doğrusu atın vücudunun üstüne bağlı vaziyetteyken doğrulup vadiyi göremiyordu. Mağaranın girişinden sadece mavi gökyüzü görünüyordu. Tavandaki sarkıtların birinden uzun ve eşit aralıklarla, bir sarnıçtaki gibi yankı yaparak su damlıyordu. Mağaranın içi huzur doluydu. Kollarından birini arkaya uzatmış atı okşuyordu. Kendi derisini, bir noktadan sonra at postuna dönüşen derisini... At keyifle gerindi ve uyku iri vücuduna hâkim oldu. Adamın serbest bıraktığı eli yavaşça aşağı, kuru toprağın üzerine kayd.

Batmakta olan güneş mağarayı aydınlattı. Sentor rüyasında ne Herakles'i, ne de Tanrıları görüyordu. Deniz kıyısında yükselen dağların kudretli görüntüsü, köpük taşlı adalar ve uçsuz bucaksız dalgalı deniz de yoktu. Sadece siyah, belki de renksiz, bulanık, aşılmaz bir duvar vardı. Bir süre sonra güneş ışınları mağaranın en dip köşelerine ulaştı; kayaların içindeki kristallerden yansıyan ışık, sarkıtın ucunda yeterli büyüklüğe ulaşınca tavandan aşağı düşen su damlalarını kırmızı birer yakuta dönüştürüyor, yakut damlaları havada üç metrelik alevden bir iz bırakarak yerdeki küçük bir su birikintisinin derinliklerine karışıyorlardı. Sentor uyuyordu. Maviliğini yitirmekte olan gök kubbe, ateşin binlerce rengiyle dolmuştu ve akşamın kızılı uykuya dalmakta olan yorgun bir vücut gibi, geceyi yavaşça ardından sürükleyerek getiriyordu.

Mağara karanlıkta bambaşka görünüyor, muazzam bir büyüklüğe sahipmiş hissi veriyor, damlalar demirden bir miğferin üzerine düşen çakıl taşları gibi sesler çıkartıyorlardı. Hava tamamen kararmış, ay yükselmeye başlamıştı.

Adam uyandı. Rüya görmemiş olmaktan dolayı, içinde boğucu bir sıkıntı vardı. Bin yıllardan beri ilk kez rüya görmeden uyumuştı. Acaba rüyalar doğduğu topraklara geri döndüğü için mi kesilmişti? Neden? Ya bundan sonrası? At hâlâ uyuyordu ama kılmıdanmaya başlamıştı. Ara sıra rüyasında koşuyormuş gibi arka bacaklarını hareket ettiriyordu. Elbette kendi rüyasında değil, çünkü bir beyni yoktu ya da en azından bir başka beyni kullanıyordu. Kaslarını harekete geçiren daha çok bir içgüdüydü. Adam bir kaya çıkıntısına tutunarak doğruldu. Uyku mahmuru at da hiç güç harcamadan, sanki yer çekimi yokmuşçasına onu izledi. Ve Sentor geceye çıktı.

Ay ışığı tüm vadiyi doldurmuştu. Etraf o kadar aydınlıktı ki, bu yalnızca bir tek ayın ışığı değil, zamanın başlangıcından beri yaşanmış her gecenin ve evrendeki tüm isimsiz yıldız ve gezegenlerin saçtıkları ışığın birleşimi olmalıydı. Sentor, derin bir nefes alarak ciğerlerini havayla doldurdu. Hava sanki insan derisinden yapılma bir filtreyle süzölmüşçesine ipek gibi yumuşacıktı ve dünyayı yerinde tutan kıvrımlı ağaç köklerinin arasında yavaş yavaş kurumaya başlayan toprağın kokusunu taşıyordu. Dağdan inmeye devam etmek için kolay bir yol seçti. Neredeyse uyuşmuş bir halde, toynaklarını zarif bir şekilde kullanarak, kollarını ahenkle sallayarak, hiçbir taşı yerinden oynatmadan, hiçbir kayanın sivri köşesine takılıp yalaranmadan yürüyordu. Dağdan aşağı indiğinde ken-

disini, uykusunda göremediği rüyadaymış gibi hissediyordu. Hemen önünde geniş bir ırmak akıyordu. Karşı kıyıda, biraz sol tarafında, güney yolunun üzerindeki köy duruyordu. Sentor, gizlenme gereği duymadan yürümeye başladı. Dünyada bir eşi daha bulunmayan gölgesi onu izliyordu. Narin adımlarla tarlaları geçti. Ekinlerin arasından yürümeye, ürünlere zarar vermemeye özen gösteriyordu. Evlerle ırmağın arasında bazı ağaçlar vardı, ayrıca etrafta sığırların bulunduğu anlaşıyordu. Kokuyu alan Sentor, rahatsız oldu ama hızla ırmağa doğru ilerlemeye devam etti. Toy naklarıyla dibe ulaşmaya çalışarak dikkatlice suya girdi. Irmak gittikçe derinleşiyordu. Su seviyesi adamın göğsüne kadar yükselmişti. Birisi ay ışığında onu böyle görse, göğsüne kadar suya girmiş bir adamın yıkanmakta olduğunu zannedebilirdi. Bir insanın omuzlarına, kafasına ve saçlarına sahip bir adamın... bir atın vücuduna bağlı yaşamaya mahkûm birinin değil. Ama suyun altında yürüyen bir attı. Ay ışığında uyanan balıklar bacaklarının arasında yüzüyor, ufak ufak ısırıyorlardı.

Önce adam, sonra at ve en son Sentor kıyıya çıktı. Ağaçların altından yürümeye başladı, açıklığa çıkmadan önce durdu ve hangi yöne gideceğini düşünmeye başladı. Dağın öte yanındaki kovalamaca tekrar aklına geldi, köpekleri ve silah seslerini düşününce korktu. Gecenin koyu bir karanlığa bürünmüş olmasını tercih ederdi. Daha da iyisi, öğlen vakti olduğu gibi, köpeklerin ve insanların burunlarını kapıdan uzatmalarını bile önleyecek bir yağmurun yağması olurdu. Adam ortalıkta bir Sentor dolaştığı haberinin, şimşek hızıyla sınırı geçip burada yaşayan insanlara ulaştığını tahmin ediyordu. Böyle aydınlık bir gecede elini

kolunu sallaya sallaya köyün ortasından geçemeyeceğinin farkındaydı. Gölgede kalmaya özen göstererek ırmak boyunca ilerledi. Belki ilerideki iki tepenin arasında vadi daraldığında işi kolaylaşabilirdi. Deniz ve beyaz sütunlar aklından çıkmıyordu. Gözlerini kapadı ve Zeus'un güneye giderken ardında bıraktığı izleri ruhunun derinliklerinde hissetti.

Birden suda ilerleyen ayak sesleri duydu. Durup seslere kulak kabarttı. Ayak seslerini tekrar duydu. Atın adımları, bodur bitkilerle kaplı zeminde gecenin diğer seslerinden ayırt edilemiyordu. Adam çalıları aralayıp ırmakta göz gezdirdi. Kıyıda elbiseler gördü. Suda yıkanan birisi vardı. Çalıları biraz daha araladı. Bir kadın gördü. Çırılçıplak bir halde sudan çıkan kadının bembeyaz teni ayışığında parlıyordu. Sentor daha önce de birçok kadın görmüştü. Ama hiçbir zaman böyle bir ırmağın kıyısında ve böyle bir ışıktaki değil. Daha önce de diri göğüsler, yürürken sallanan kalçalar ve bacakların arasındaki koyu renk bölgeyi görmüştü. Sırta doğru uzanan açık saçlar ve onları geriye atan eller, ah evet bu hareketleri daha önce de görmüştü. Dişilerle olan ilişkisi ya atı ya da belki Sentor'u memnun etmekten ibaretti, adamı değil. Ama kadının elbiselerine doğru gittiğini gören, ağaçların arasından ona doğru yaklaşıp, çığlıklarına aldırmadan kadını tuttuğu gibi havaya kaldıran oydu.

Binlerce yıl içinde bunu çok az yapmıştı. Bu yalnızca korku uyandıran, insanı delirtebilecek bir davranıştı. Tabii onu gördükten sonra hâlâ aklını yitirmemiş biri varsa. Lakin burası kendi ülkesiydi ve bu orada karşılaştığı ilk kadındı. Sentor ağaçların arasına daldı. Adam, bir süre sonra kadını yere bırakmak zorunda kalacağını biliyordu. Bunu yapmayı hiç istemiyordu,

Çünkü kadın bu yarım adamın önünde korkudan tir tir titreyecekti. Aalığın yanında geniş bir patika gördü. İleride ırnak sola kıvrılıyordu. Kadın bağırmayı kesmişti, yalnızca inliyor ve titriyordu. O sırada korku dolu başka bir çığlık duydu. Sentor ırnağı takip ederken farkında olmadan etrafı ağaçlarla çevrili, alçak evlerden oluşan bir köye gelmişti. Küçük meydana da insanlar vardı. Adam kadını göğsüne bastırdı. Kadının sert gğslerini, kabarık organını ve etrafındaki kılları hissediyordu. Aynı zamanda kendi insan vücudu atınkiyle birleşiyordu. Bazıları kaçmaya, bazıları merakla ona doğru yaklaşmaya başlarken, diğerleri evlerine koşup silahlarıyla geri döndüler. At şaha kalkıp göğe doğru uzandı. Kadın bir kez daha korkuyla çığlık attı. Birisi havaya ateş etti. Adam kadını bir kalkan gibi kullanabileceğini anladı. Arkasını dönmeden köyün içinden çıktı, az da olsa kendisini gizleyen ağaçları geride bıraktı, kadını kendine siper edip geniş bir yay çizerek tepelerin ardına doğru dört nala koşmaya başladı. Arkasından bağırışmalar duyuluyordu. Belki atlarla peşinden gelmeyi düşünüyorlardı ama binlerce yıldır süren kovalamaca sonunda hiçbir atın Sentor’a yetişemeyeceği kanıtlanmıştı. Adam etrafına bakındı. Peşindekiler bir hayli geride kalmışlardı. Kollarının altından tutup havaya kaldırarak kadının ay ışığında parlayan vücuduna baktı ve ona kendi diliyle, ormanların, bal peteklerinin, beyaz sütunların, dalgalı denizin, zirvelerin kahkahasının diliyle seslendi:

“Lütfen bana saldırma!”

Sonra onu yavaşça yere bıraktı. Kadın kaçmadı. Dudaklarından adamın anlayabildiği kelimeler dkld:

“Sen bir Sentorsun! Demek doğruymuş.”

Ellerini adamın göğsüne koydu. At heyecanlanıp toynaklarıyla yeri eşeledi. Kadın sırtüstü yere uzandı ve: “Sahip ol bana!” dedi.

Adam, kollarını ve bacaklarını açıp yere uzanan kadına baktı. Yavaşça üzerine eğildi. Kısa bir an atın gölgesi kadının üzerine düştü. Belki bir saniye, daha fazla değil. Sonra adam sıkılı yumruklarını yukarı, aya doğru kaldırıp acı içinde bağırırken, Sentor arkasını dönüp oradan uzaklaştı. Peşlerine düşenler yanına geldiklerinde kadını yerde hareketsiz yatarken buldular. Adamlar, bir battaniyeye sarılıp eve doğru taşınırken kadının ağladığını duyuyorlardı.

O gece tüm ülke Sentor’un varlığını öğrendi. İlk başta ortaya atılan iddia, yani sınırın öte yanındakilerin komşularının huzursuz olmasını sağlamak için böyle bir yalan uydurdukları iddiası, aralarında titreyerek hıçkırığa hıçkırığa ağlayan bir kadının da bulunduğu, görgü tanıkları tarafından çürütülmüş oluyordu. Sentor bir sonraki dağa ulaştığında, insanlar çoktan köy ve şehirlerden çıkmış, ellerinde ağlar, mızraklar ve hatta korkutma amacıyla yanlarına aldıkları ateşli silahlarla akın akın onun peşine düşmüşlerdi. Onu canlı yakalamalıyız, diyorlardı. Ordu da harekete geçmişti. Araziyi helikopterlerle tarayabilmek için, havanın aydınlanmasını beklediler. Sentor en gizli yollardan ilerliyor, gitgide sıklaşan havlamaları duyuyor ve solgun ay ışığı altında insanların gruplar halinde çiftlikleri aradıklarını görüyordu. Gece boyunca güneye doğru kaçmaya devam etti. Güneş doğarken dağın zirvesinde durmuş, denizi seyrediyordu. Önünde göz alabildiğince uzanan denizde, rüyasında gördüklerine benzer adalar yoktu; kulaklarında uğuldayan meltem, dalga sesleri ve tuzlu bir havayı değil, çamla-

rın kokusunu taşıyordu. Dünya, tek kelimeyle ıssız bir çöle benziyordu.

Hayır, burası ıssız bir çöl değildi. Aniden bir silah sesi duyuldu. Ve sonra kayaların arkasından ellerinde ağlar, sopalar, mızraklar ve kementlerle fırlayan adamlar, korkularına hâkim olamadıkları için bağırarak ona doğru koşmaya başladılar. At şahlandı, ön ayaklarıyla havayı dövdü ve öfkeden çıldırmış bir halde ileri atıldı. Adam geri çekilmek istiyordu. Arkadan ve önden ikisine de saldırıyorlardı. Bu hengâmede dağın kenarına kadar gelen atın ayakları kaydı. At panik içinde basacak bir yer arıyor, toynaklarıyla debeleniyor, adam da elleriyle tutunacak bir çıkıntı arıyordu, ama bu çabaları yetmedi, koca vücut dengesini kaybetti ve boşluğa düştü. Yirmi metre aşağıda, binlerce yıldır bir ısınıp bir soğuyan havada, yağmur ve kar sularıyla iyice keskinleşen kayalar, kılıç şeklinde bir uzantı oluşturmuştu. Bu heybetli kılıç, Sentor'un vücudunu tam adamların atın göğsünün birleştiği noktadan ikiye ayırdı. Her şey bitmişti. Sonunda adam sırt üstü uzanmış, gökyüzünü seyrediyordu. Adaları, sonsuz yaşamı simgeleyen küçük hareketsiz bulutlarıyla gözünün önünde gittikçe derinleşen bir deniz. Önce bir yanına sonra diğer yanına baktı. Her tarafı sonsuz denizle, uçsuz bucaksız gökyüzüyle çevriliydi. Sonra aşağıya, kendi vücuduna baktı. Yarım bir adamdan oluk oluk kan akıyordu. Bir adamdan... Tanrıların ona doğru yaklaştığını gördü. Artık ölme zamanıydı.

ÖÇ

Çocuk nehirden çıktı. Pantolonunun paçalarını dizlerinin üstüne sıvamıştı, çıplak ayakları bileklerine kadar çamura bulanmıştı. Sırtında kırmızı bir gömlek vardı. Açık bağrından henüz tam olarak uzamamış tek tük kıllar görünüyordu. Esmer saçlarının arasından, ince boynuna doğru ter damlacıkları akıyordu. Kürekleri omzuna aldı, uçlarından hâlâ suların süzül­düğü yosunlar sarkıyordu. Sal, bulanık suyun üzerinde sallanınca, hemen yanındaki bir taşın üzerinde duran kurbağa, irkilip yuvarlak gözlerini ardına kadar açtı. Çocukla kurbağa bir süre bakiştılar. Sonra kurbağa bir sıçrayışta kayboldu. Bir dakika sonra su yüzeyi tekrar pürüzsüz, durgun ve çocuğun gözleri gibi parlaktı. Yapışkan çamurlu yüzeyde ağır ağır ince baloncuklar oluşuyor, sonra akıntıya kapılıp uzaklaşıyorlardı. Uzun kavak ağaçları rüzgârda sessizce sallanırken, aniden ortaya çıkan mavi bir kuş, kanatlarını suya vura vura uçup gitti. Çocuk kuşun arkasından baktı. Karşı kıyıda duran bir kız onu izliyordu. Çocuk boşta duran elini sallayarak abartılı hareketlerle kızı selamladı. İkisnin arasında nehir kendi halinde akıyordu.

Çocuk arkasına bakmadan yokuş yukarı yürümeye başladı. Yokuşun sonunda çimenler son buluyor, az ileride ise güneş işlenmemiş toprakları ve gri zeytin ağaçlarını kavuruyordu. Bir çekirge, testerenin sesine benzeyen metalik sesiyle sessizliği böldü. Ufukta görüntüler titreşiyordu.

Tek katlı derme çatma kulübenin kireç sıvası, parlak renkli toprak boyasıyla çizgi çizgi boyanmış. Penceresiz kör duvarlar ve açılıp kapanabilir küçük penceresiyle bir kapı. Kerpiç zemin, ayakları serin tutuyor. Çocuk kürekleri duvara yasladı ve koluyla terini sildi. Sessizce ayakta dikilmiş kendi kalp atışlarını dinliyor, teninden akan terin tatlı hissini duyuyordu. Birkaç dakika kımıldamadan o halde bekledi. Evin arkasında bağlı duran domuzun kurtulmak için çıkardığı ve ara sıra tiz bir viyaklamaya dönüşen seslerini duymuyordu. En sonunda hareket ettiğinde, işkence edilen ve canı yanan hayvanın haykırıışlarının farkına vardı. Ve tabii başka seslerin: Yüksek sesle öfke dolu küfürler, içli yakarıışlar ve ümitsiz bir yardım çağrısı.

Hızla bahçeye koştu, çitin kapısına gelince durdu. İki adam ve bir kadın domuzu sıkıca tutuyorlardı. Üçüncü bir adam ucundan kan damlayan bıçağıyla hayvanın cinsel organını yardı. Samanların üzerinde, hayvanın önceden koparılmış kırmızı taşağı duruyordu. Domuzun bütün vücudu sarsıldı. Bir iple bağlanmış olan ağzından çığlıklar yükseliyordu. Yarık açıldı ve hayvanın yumuşak ve kanlı diğer taşağı göründü. Adam parmaklarını aralıktan içeri daldırdı. Parmaklar çekiyor, döndürüyor, koparıyorlardı. Kadının beti benzi atmış ve yüzü kasılmıştı. Sonra ağzındaki ipi çözüp hayvanı serbest bıraktılar. Adamlardan biri eğilip yumuşak topları yerden aldı. Domuz çıldırmış gibi kendi etrafında dönüyordu. Sonra durup olduğu yeri koklamaya başladı. Adam taşakları hayvanın önüne attı. Domuz onları ağzına alıp afiyetle çiğnedi ve sonra yuttu. Kadın bir şeyler söyledi ve adamlar omuz silktiler. Birisi güldü. O sırada çitin yanında duran çocuğı fark ettiler. Hiç konuşmadan öylece duru-

yor ve sanki yapacak başka bir iş yokmuş gibi samanların üzerine yatmış, ağzının kenarlarından kendi kanı süzülürken inleyen hayvanı seyrediyorlardı.

Çocuk kulübeye geri döndü. Kendine bir bardak su doldurdu ve ağzının kenarlarından boynuna ve göğsünde yeni yeni çıkan kılların üstüne dökerek içti. Bunu yaparken, gözünün önünde hâlâ samanların üzerindeki iki kırmızı lekenin görüntüsü vardı. Sonra kendi etrafında döndü, evden çıktı ve yakıcı güneş altında zeytin ağaçlarının arasından bir kez daha geçti. Tabanlarını yakan tozlu toprağa pek aldırmadan, sıcaklıktan biraz da olsa kurtulmak için bacaklarını kaldırarak yürümeye başladı. Tekrar çekirge sesi. Bu sefer kesik kesik. Sonra yokuş, içlerindeki ılık sıvının kokusuyla çimenler, dalların gölgesindeki mest eden tazelik ve ayak parmaklarının arasına giren çamur.

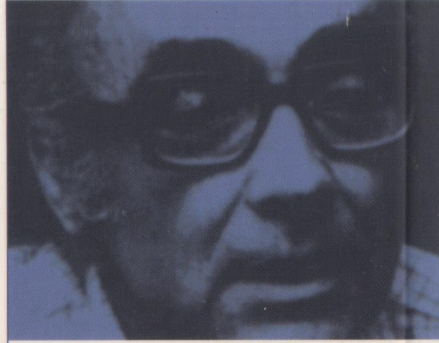
Çocuk durdu ve nehrin üzerinde göz gezdirdi. Bir çamur birikintisinin üzerinde toparlak gözlü, diğerleri gibi koyu yeşil bir kurbağa, göz kapakları yarı yarıya kapalı. Bir şey bekler gibi duruyor. Beyaz renkli boynu bir kabarıp bir iniyor ve kapalı ağzı alaycı bir ifadeyle kıvrılmış. Kurbağa ve çocuk bir süre hareketsiz durdular. Sonra çocuk sanki üstün bir çaba harcayarak kötü bir büyü'nün etkisinden kurtulmuş gibi bakışlarını kaçırdı ve o an karşı kıyıda, sarkık söğüt dallarının altında duran kızı tekrar gördü. Ve aniden suyun üstünde bir kez daha sessiz ve mavi bir şimşek çaktı.

Çocuk ağır ağır gömleğinin düğmelerini açtı. Dikkatlice soyundu ve ancak üzerinde hiçbir şey kalmadığı zaman yavaş yavaş çıplaklığının farkına vardı. Kız uzaktan onu izliyordu. Sonra o da aynı yavaş hareketlerle üzerindeki her şeyi çıkardı. Arkasındaki yemyeşil ağaçların önünde çıırılçıl kalmıştı.

Çocuk tekrar nehre bakıyordu. Bu uçsuz bucaksız vücudun sudan teninde sessizlik hâkimdi. Durgun yüzeyin üstünde birbiri ardına daireler oluşuyor, kurbağanın gözden kaybolduğu yeri belli ediyorlardı. Çocuk suya girdi ve karşı kıyıya yüzdü. Beyaz tenli çıplak kız dalların altındaki loş alana doğru geriliyordu.

Saramago'nun bu kitabının kahramanları eşyalar; Saramago devrilen bir sandalyeyle birlikte son bulan bir yaşamı, sürücüsünü rehin alan bir arabayı, saldırgan kapıları ve insanlardan köşe bucak saklanan posta kutularını, park sıralarını, asansörleri... anlatıyor. Esiri olduğumuz eşyalardan yola çıkıyor ve sevinçleriyle, acılarıyla, umutları ve hayal kırıklıklarıyla yaşam denen kısırdöngüyü anlatıyor büyük yazar. Ölümünden kaçmak isteyen, mezar taşı görmeye tahammülü olmayan bir kralın öyküsü de var bu kısacık kitapta; türünün son temsilcisi bir sentorun günümüz dünyasında yaşadıkları da... Saramago'nun olağanüstü düş gücüne, keskin mizahına hayran olacağınız mükemmel bir yapıt...

José Saramago 1922'de Azinhaga, Ribatejo'da doğdu. Zorlu koşullar altında yetişen yazar, Lizbon'da eğitim gördü, fakat çocukluğunun büyük kısmını, yoksul bir köylü ailenin oğlu olması sebebiyle, kırsal kesimde geçirdi. Makinistlik eğitimi gördü ama redaktörlük, çevirmenlik, editörlük vb. işlerde çalıştı. 1979 yılında kendini tamamen yazmaya adanmıştı. Yazdığı şiirler, oyunlar, öyküler, denemeler ve romanlar José Saramago'yu Portekiz'de yaşayan bir efsane haline getirdi. Eserleri yirmiden fazla dile çevrildi; Türkçe'ye de kazandırılan *Bütün İsimler*, *Baltasar ve Blimunda*, *İncil'deki İkinci İsa*, *Körlük* ve *Umut Tarlaları* gibi romanları ona dünyanın dört bir yanında milyonlarca okur kazandırdı. Eserleriyle sayısız ödül kazanan yazar 1998 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü.

ISBN: 975-458-278-5
OTM: 11015701

KDV dahil fiyatı: 4.000.000 TL.

Kapak İllüstrasyonu: Mehmet Ulusel